

ZEMBRZYCE

ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY

TEKST ZMIANY STUDIUM
TOM I - UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY

załącznik nr 1
do Uchwały Nr
Rady Gminy Zembrzyce
z dnia

ZEMBRZYCE, STYCZEŃ 2019 ROK

SPIS TREŚCI:

TOM I - UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY	5
1. Ogólna charakterystyka gminy Zembrzyce	6
1.1. Położenie obszaru, układ administracyjny	6
1.2. Struktura przestrzenna	6
1.3. Rzeźba terenu, budowa geologiczna	7
1.4. Surowce mineralne	9
1.5. Warunki klimatyczne	10
1.6. Warunki wodne	10
1.7. Warunki glebowe	11
1.8. Zasoby leśne	12
1.9. Wnioski	12
2. Uwarunkowania wynikające ze stanu funkcjonowania środowiska przyrodniczego i wymogów jego ochrony	13
2.1. Ekosystemy leśne, ochrona przyrody i krajobrazu	13
2.2. Stan środowiska i źródła zagrożeń	21
2.3. Wnioski	26
3. Uwarunkowania wynikające ze stanu funkcjonowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej	28
3.1. Rolnicze właściwości gleb i ich przydatność	28
3.2. Uwarunkowania produkcji rolniczej	29
3.3. Zanieczyszczenie gleb	30
3.4. Gospodarstwa rolne	30
3.5. Wnioski	31
4. Uwarunkowania wynikające z dotychczasowego zainwestowania terenu	33
4.1. Struktura użytkowania terenu	33
4.2. Stan prawny gruntów	33
4.3. Rodzaje i funkcje zabudowy	33
4.4. Działalność gospodarcza na terenie gminy	36
4.5. Wnioski	37
5. Uwarunkowania wynikające ze stanu funkcjonowania komunikacji	38
5.1. Komunikacja drogowa i transport publiczny	38
5.2. Komunikacja kolejowa	40
5.3. Trasy i ścieżki rowerowe oraz szlaki turystyczne	41
5.4. Wnioski	41
6. Infrastruktura techniczna	42
6.1. Zaopatrzenie w wodę	42
6.2. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	42
6.3. Usuwanie i unieszkodliwianie odpadów	42
6.4. Zaopatrzenie w energię elektryczną	43
6.5. Zaopatrzenie w gaz	43
6.6. Zaopatrzenie w energię ciepłą	43
6.7. Telekomunikacja	44
6.8. Wnioski	44
7. Uwarunkowania społeczno - demograficzne	45
7.1. Dotychczasowe trendy rozwoju ludności, ruch naturalny, migracje	45
7.2. Charakterystyka ludności wg płci i wieku	45
7.3. Rozwój liczebny ludności	46
7.4. Wnioski	46
8. Uwarunkowania wynikające ze stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków	47
8.1. Obiekty wpisane do rejestru zabytków	47
8.2. Obiekty wpisane do ewidencji zabytków	47
8.3. Obiekty archeologiczne	51
8.4. Stan zachowania zasobów krajobrazu kulturowego gminy	53
8.5. Wnioski	54
9. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy	56
9.1. Wnioski złożone do Studium	56
9.2. Ustalenia Strategii rozwoju gminy	57
9.3. Ustalenia dla gminy Zembrzyce z Planu zagospodarowania przestrzennego województwa Małopolskiego	59
9.4. Wnioski z opracowania ekofizjograficznego	59
9.5. Wypis z Planu Rozwoju Zbiornika Wodnego Świnna Poręba - Jezioro Mucharskie na lata 2016 - 2023	65
9.6. Synteza uwarunkowań wynikających z potrzeb i możliwości rozwoju gminy	66

WSTĘP

„Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Zembrzyce”, zwana dalej „Studium”, opracowana została na zlecenie Gminy Zembrzyce. Podstawą opracowania jest Uchwała Nr XXIX/234/17 z dnia 30 listopada 2017 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Zembrzyce.

Opracowanie wykonane zostało zgodnie z Ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 roku oraz Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 27 kwietnia 2004 roku w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Zakres zmian w obowiązującym studium wynika z analizy obowiązującej wersji studium oraz innych materiałów planistycznych, zgłoszonych propozycji i wniosków itp. - w kontekście wymagań obecnie obowiązujących przepisów prawnych oraz obecnych i przewidywanych potrzeb i celów rozwoju gminy. Określono zakres zdezaktualizowanych zagadnień obowiązującej wersji studium, a co za tym idzie - niezbędnego zakresu nowych ujęć i rozwiązań.

Ustalono, że zakres zmian powinien dotyczyć:

- uzupełnienia uwarunkowań powstałych po uchwaleniu studium, w tym zmian zasięgu poszczególnych obszarów funkcjonalnych wynikających z wcześniej prowadzonych prac planistycznych,
- wprowadzenia korekty ustaleń obowiązujących na obszarze całej gminy w zakresie ich dostosowania do obowiązujących przepisów odrębnych dotyczących prawa ochrony środowiska, prawa wodnego, ochrony dóbr kultury, ustawy o drogach oraz rozwoju systemów telekomunikacyjnych i teleinformatycznych,
- ustalenia kierunków rozwoju struktury funkcjonalno-przestrzennej wynikających ze Strategii rozwoju Gminy Zembrzyce na lata 2016 - 2023,
- wprowadzenia zmian o charakterze formalnym i porządkującym.

Studium zawiera:

Tom I - treści związane ze stanem istniejącym, czyli diagnozą aktualnej sytuacji gminy i **uwarunkowania** jej rozwoju, której bazą były informacje otrzymane od jednostek zaświadczonych o przystąpieniu do opracowania „Studium ...”, a także opracowania wykonane na etapie poprzednich edycji studium i planu zagospodarowania przestrzennego gminy - zał. nr 1.

Tom II - treści określające **kierunki** rozwoju przestrzennego i zasady polityki przestrzennej, a więc podstawowe reguły działania w Gminie Zembrzyce przyjęte przez samorząd, formułowane na spotkaniach z władzami Gminy, przy uwzględnieniu zapotrzebowania społecznego, wynikającego ze złożonych wniosków przez jednostki oraz mieszkańców gminy - zał. nr 2.

Integralną częścią Studium... są następujące załączniki graficzne:

Rysunek nr 1 - Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Zembrzyce - „Uwarunkowania formalno prawne”, „Uwarunkowania środowiskowe i kulturowe”, skala 1 :10 000 - zał. nr 3.

Rysunek nr 2 - Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Zembrzyce - „Kierunki Zagospodarowania przestrzennego”, skala 1:10 000 - zał. nr 4.

Tekst i rysunki Uwarunkowań i Kierunków zmiany Studium stanowią załączniki do uchwały o uchwaleniu zmiany studium. Integralną częścią zmiany Studium jest także „Dokumentacja formalno - prawna”, nie stanowiąca jednocześnie załącznika, zawierająca zbiór opinii dotyczących studium wraz z uwagami wniesionymi przez instytucje opiniujące i odpowiednim komentarzem.

Materiały analityczne wynikające ze stanu istniejącego dokumentujące przebieg prac merytorycznych:

1. Informacje wejściowe od jednostek organów samorządowych.
2. Obowiązujące Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Zembrzyce.
3. Plany zagospodarowania przestrzennego obowiązujące w granicach administracyjnych Gminy Zembrzyce (obecne obowiązujące prawo lokalne) wraz z prognozami oddziaływania na środowisko.
4. Strategia rozwoju gminy Zembrzyce na lata 2016 - 2023.
5. Program Ochrony Dziedzictwa Kulturowego i Krajobrazu Podbabiogórza wraz z programem działań do realizacji.
6. Studium określające granice obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią dla terenów nieobwałowanych w zlewni Skawy - gmina Zembrzyce, 2005 rok.
7. Objaśnienia do mapy osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi, skala 1:10 000, gmina Zembrzyce, powiat suski, województwo małopolskie - W. Stoiński, PIG-PIB, Warszawa 2013 rok.
8. Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe dla gminy Zembrzyce sporządzone w 2006 roku w zakresie ustalonym Rozporządzeniem Ministra Środowiska w sprawie opracowań ekofizjograficznych.
9. Plan rozwoju zbiornika wodnego Świnna Poręba - Jezioro Mucharskie na lata 2016 -2023 zaakceptowany przez Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego w 2016r.
10. Projekt planu ochrony części Parku Krajobrazowego Beskidu Małego (PKBM) zlokalizowanej w granicach województwa małopolskiego.
11. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa małopolskiego przyjęty przez Sejmik Województwa Małopolskiego 26 marca 2018 r. uchwałą Nr XLVII/732/18 w sprawie zmiany Uchwały Nr XV/174/03 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 22 grudnia 2003 roku w sprawie uchwalenia Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego (Dziennik Urzędowy Województwa Małopolskiego Poz. 3215).
12. Rozporządzenie nr 4/2014 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie z dnia 16 stycznia 2014 r. w sprawie warunków korzystania z wód regionu wodnego Górnej Wisły (Dz. U. Woj. Małopolskiego z 2014r poz. 317).
13. Dane GUS.
14. Inwentaryzacja urbanistyczna i inne.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Zembrzyce nie stanowi prawa miejscowego. Stwarza jednak podstawy do ustalania, w sporządzanych w następnej kolejności w planach miejscowych, regulacji dotyczących przeznaczenia i szczegółowych zasad zagospodarowania poszczególnych terenów.

ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY ZEMBRZYCE

TOM I - UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY

OPRACOWANIE:

BIURO PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO SPÓŁKA Z O.O. W LIKWIDACJI
UL. WAPIENICKA 24A
43-382 BIELSKO - BIAŁA

ZESPÓŁ AUTORSKI:

mgr IWONA GÓRSKA - główny projektant upr. urbanistyczne Nr 785/88.
mgr inż. arch. JOANNA KACZMAREK - MIKUSZEWSKA
mgr JAN KOHUT
DANUTA ROMAŃCZYK
EWA BABIŃSKA

BIELSKO - BIAŁA, 2019 rok

1. Ogólna charakterystyka gminy Zembrzyce

1.1. Położenie obszaru, układ administracyjny

Gmina położona w północnej części powiatu suskiego (granica z powiatem wadowickim), województwo małopolskie. Gmina wiejska oddalona od siedziby województwa - Krakowa o ok. 50 km (w kierunku północno - wschodnim), od siedziby powiatu - Sucha Beskidzka o 5 -15 km (w kierunku południowym).

W skład gminy wchodzi sołectwa: Tarnawa Górna, Śleszowice, Tarnawa Dolna, Zembrzyce i Marcówka. Od południowego zachodu gmina graniczy z sołectwem Krzeszów (w gminie Stryszawa), od południa z miastami Sucha Beskidzka i Maków Podhalański, od wschodu z sołectwem Budzów (w gminie Budzów), od północy z sołectwami Stryszów, Dąbrówka (w gminie Stryszów) i Skawce, Mucharz, Jaszczurowa (w gminie Mucharz), od północnego zachodu z sołectwem Ponikiew (gmina Wadowice).

Obszar o stosunkowo niewielkiej powierzchni - ok. 40 km² o kształcie wydłużonym: długości na linii wschód - zachód ok. 15 km i szerokości 1-7 km.

1.2. Struktura przestrzenna

Ogólna charakterystyka gminy (2014 rok):

wybrane dane statystyczne	ogółem gmina		w skali powiatu	w skali województwa
	jednostka	wielkość		
- powierzchnia	km ²	39,2	5,8	0,2
- liczba mieszkańców	tys. osób	5,638	6,9	0,17
- gęstość zaludnienia	os/km ²	144	123	223
- stopień lesistości	% z pow. ogółem	39,8	48,3	30,3
- użytki rolne	% z pow. ogółem	48,0	43,2	58,2
- kobiety na 100 mężczyzn	K/100M	102	102	106
- ludność w wieku produkcyjnym	% ogółu ludności	62	62	62
- ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	os/100 os	61	61	61
- pracujący na 1000 ludności	prac./1000 M	83	146	231
- bezrobotni zarejestrowani	% ludn. w wieku produk.	7,5	6,1	6,7
- podmioty gospodarcze	jedn.REGON/10tys.M	1345	1480	b.d.
- ludność korzystająca z instalacji: wodociąg kanalizacja gaz	% ogółu ludności	67 54 14	38 31 4	b.d.

/Źródło: www.polskawliczbach.pl/

Struktura gminy (2011 rok):

sołectwo	ludność		powierzchnia		gęstość zaludnienia os/km ²
	I. ludności	% og.	km ²	% og.	
Ogółem, w tym:	5 636	100,0	39,90	100,0	141
Zembrzyce	2 228	39,5	11,57	29,0	193
Tarnawa Dolna	1 504	26,7	12,45	31,2	121
Śleszowice	840	14,9	6,19	15,5	136
Tarnawa Górna	354	6,3	5,38	13,5	66
Marcówka	710	12,6	4,31	10,8	165

/Źródło: www.polskawliczbach.pl/

Struktura funkcjonalno - przestrzenna gminy:

- Zabudowa na obszarze gminy ukształtowała się w dolinach rzek Skawy, Paleczki i Tarnawki, w nawiązaniu do układów komunikacyjnych. Poszczególne sołectwa o zróżnicowanej wielkości i gęstości zaludnienia (od 66 os/km² w Tarnawie Górnej do 193 os/km² w Zembrzycach). Wieś gminna Zembrzyce wyróżnia się zwartym systemem zabudowy o wyraźnym charakterze małomiasteczkowym w rejonie placu centralnego (ryнку), na pozostałym obszarze: zabudowa wsi Marcówka ma charakter rozproszony, w pozostałych sołectwach niewielki stopień rozproszenia, zabudowa wiejska rozciąga się pasmowo wzdłuż głównych dróg i częściowo na stokach w postaci przysiółków.

Na całym obszarze, a szczególnie w centralnym obszarze Zembrzyc, występuje przemieszczenie zabudowy mieszkalnej z zagrodową i rzemieślniczą. Poza zabudową usługową skoncentrowaną w centrum wsi Zembrzyce brak ukształtowanych wiejskich centrów usługowych.

- Gmina wprawdzie nie zalicza się do terenów silnie uprzemysłowionych, jednak na jej terenie funkcjonuje szereg drobnych podmiotów prowadzących działalność gospodarczą. Działalność rzemieślnicza na tym terenie posiada długą tradycję; już w XIX wieku Zembrzyce były znaczącym i cenionym ośrodkiem garbarstwa wyprawiającym skóry do produkcji obuwia; równie znani, w okolicy i aż do Krakowa, byli zembrzyccy piekarze oraz krawcy, szewcy, kowale czy rzeźnicy.
- Zewnętrzny układ drogowy zapewnia gminie powiązania z sąsiednimi miastami (Sucha Beskidzka, Wadowice) oraz z siedzibą województwa (Kraków). Układ głównych dróg odzwierciedla stan historyczny: DK-28 to trasa dawnego traktu dolinnego rzeki Skawy prowadzącego z Zatora i Wadowic, przez Suchą i Jordanów, przełęcz Spytkowicką, na Orawę; przebiegająca przez Zembrzyce droga wojewódzka to historyczna droga do Biertowic i Sułkowic (Kraków), której budowę w postaci drogi bitej ukończono w 1895 roku; droga z Tarnawy Dolnej przez Śleszowice i Tarnawę Górną należy do traktów historycznych w Beskidzie Małym zaznaczonych na mapach Polski już w 1772 roku. Obecnie, w związku z realizacją zbiornika wodnego, zmianie uległ układ drogowy gminy: nowy przebieg drogi krajowej przeprowadzono zachodnim obrzeżem zbiornika, a centrum Zembrzyc omija obwodnica (na drodze wojewódzkiej).
- W wyniku realizacji linii kolejowej z przystankiem Zembrzyce (w latach 1881-1884 wybudowano linię Kraków - Kalwaria - Sucha - Chabówka), gmina zyskała znaczące połączenie zewnętrzne, co spowodowało, że rejon stał się obszarem działalności produkcyjno - gospodarczej, początkowo opartej głównie o przetwórstwo drzewne. Realizacja zbiornika wodnego wymusiła zmiany w trasie przebiegu linii.
- Pokażnym powierzchniowo obszarem funkcjonalnym w przestrzeni gminy jest tzw. obszar „otwarty” upraw polowych, lasów i dróg z zabudową rolniczą skupioną w mniejszych lub większych przysiółkach, na zachód od doliny Skawy objęty ochroną prawną w granicach obszaru chronionego Parku Krajobrazowego Beskidu Małego wraz z otuliną.
- Wyraźne zmiany w przestrzeni rozpoczęły się w latach 70-tych XX wieku, głównie w wyniku przebudowy starej drewnianej zabudowy wiejskiej na bezstylową zabudowę jednorodziną oraz zagospodarowania związanego z działalnością gospodarczą oraz przemieszaniem zabudowy mieszkaniowej i produkcyjnej.
- Wraz z realizacją sztucznego jeziora Świnna Poręba i związaną z tym zmianą przebiegu głównych dróg i kolei, ukształtowany przez wieki krajobraz w dolinie Skawy zostanie przekształcony.

1.3. Rzeźba terenu, budowa geologiczna

Zgodnie z regionalizacją fizyczno-geograficzną Polski (Kondracki 2000) obszar gminy położony jest w granicach podprowincji Zewnętrzne Karpaty Zachodnie i dwóch regionów:

- * Beskid Mały - wzdłuż zachodniej granicy gminy fragment stromego stoku pasma Leskowca, z kulminacją Leskowiec 918 m npm, opadający w kierunku wschodnim i południowo-wschodnim.
- * Beskid Makowski - równoleżnikowe pasma wzniesień rozdzielone dolinami Skawy i jej dopływów: na południu pasmo Żurawnicy z kulminacją Prorokowej Góry 584 m npm (Tarnawa Dolna) rozdzielone doliną Tarnawki od pasma Tarnawskiej Góry 502 m npm (Tarnawa Dolna); na wschód od doliny Skawy pasma Chełmu i Mioduszyny rozdzielone doliną Paleczki, o wzniesieniach sięgających wysokości ponad 500 m npm.

Granicę pomiędzy jednostkami wyznacza pas obniżeń pochodzenia geologicznego (strefa graniczna płaszczowiny śląskiej i magurskiej) przebiegający od granicy ze wsią Krzeszów, wzdłuż środkowego biegu potoku Tarnawka i w kierunku Rówieńca do granicy z Mucharzem - tzw. „Obniżenie Krzeszowskie”;

* Dolina rzeki Skawy - 1000 metrowy odcinek doliny (o generalnie południkowym przebiegu) rozdzielający wzniesienia Beskidu Średniego, o szerokości 500 - 1000 m z przełomowymi fragmentami pomiędzy: Górą Jasień i Mioduszyńską (na granicy z Suchą) oraz Tarnawską Górą i pasmem Chełmu (na granicy ze Skawcami).

Tereny dolinne Skawy i dolne odcinki głównych dopływów charakteryzują się:

- płaskim dnem z wykształconymi poziomymi terasowymi (łęgowy do 2 m nad poziom rzeki, rędziny do 5 m nad poziom rzeki, średni do 7 m nad poziom rzeki) i ukształtowanymi stożkami napływowymi głównej dolinie (stożki Paleczki i Tarnawki),
- występowaniem fragmentów terasy wysokiej odpowiadającej zlodowaceni krakowskiemu (os. Rusków 345 - 350 m npm),
- w dolinie Skawy na odcinkach przełomowych strome zbocza przechodzą załosem w stok, na odcinkach występowania stożków napływowych i teras łagodnie przechodzą w stok.

Jest to obszar młodych gór fałdowych charakteryzujący się występowaniem wzniesień gór średnich i niskich z fragmentami powierzchni zrównań, z głównymi grzbietami o przebiegu równoleżnikowy wyraźnie oddzielonych dolinami głównych cieków.

Podłoże skalne obszaru budują trzeciorzędowe utwory fliszu karpackiego płaszczowiny śląskiej (Beskid Mały) i magurskiej (Beskid Makowski), zapadające generalnie na południowy wschód. Obszar całej gminy położony jest praktycznie w obrębie rozległej strefy nasunięcia od południa płaszczowiny magurskiej na śląsk. Utwory płaszczowiny śląskiej to głównie odporne gruboławicowe piaskowce serii godulskiej (budujące wzniesienia) z wkładkami mniej odpornych łupków, ilów i iłolupków (wykorzystywane przez doliny). W budowie płaszczowiny magurskiej dominują najstarsze serie: warstwy inoceramowe, warstwy ciężkowickie, łupki pstre, warstwy podmagurskie i warstwy magurskie. Ze strefą nasunięcia (granica pomiędzy jednostkami) związane jest występowanie brekcji tektonicznej oraz licznych zaburzeń tektonicznych (w tym główny uskoki Skawy) i nasunięć łuskowych. Brekcja tektoniczna ma postać masy ilastej, twardej, z wyraźnymi śladami łupliwości łupków ilastych i marglistych, silnie zafalowanych.

W obrębie masy ilastej tkwią okruchy łupków oraz głązy, bloki, rozerwane ławice i pakiety piaskowców. Nagromadzenie głązów i spękania otwierają drogę filtracji wody, powodującej uplastycznienie masy ilastej; stąd podłoże to wykazuje znaczne predyspozycje osuwiskowe.

Na podłożu skalnym zalegają utwory czwartorzędowe w postaci eluwiów (pokrywy zwietrzelinowe) i aluwiów (osady rzeczne).

Zjawiska osuwiskowe - w wyniku prac przeprowadzonych w ramach projektu SOPO na terenie gminy Zembrzyce rozpoznano 115 osuwisk (10 aktywnych, 43 okresowo aktywnych, 47 nieaktywnych i 15 złożonych), co daje około 2,5 osuwiska na 1 km² powierzchni. Poza osuwiskami wytypowano 7 terenów zagrożonych ruchami masowymi. Osuwiska są tu rozmieszczone nierównomiernie. Podatność na tworzenie się osuwisk w warstwach podmagurskich i magurskich można łącznie ocenić jako wysoką. Łupkowe warstwy podmagurskie ze względu na wykształcenie litologiczne są predysponowane do ruchów masowych, jednakże budują one zazwyczaj tylko dolne, nadkorytowe partie stoków, natomiast wyższe ich strefy zbudowane są z warstw magurskich. Osuwiska wykształcone tylko w warstwach podmagurskich są, więc najczęściej niewielkie, przykorytowe. Większe osuwiska obejmują warstwy podmagurskie i magurskie, bądź tylko magurskie. W warstwach magurskich osuwiska występują najczęściej w strefach zwiększonego udziału łupków dając często formy subsekwentne, dostosowane do zasięgu stref łupkowych. Najbardziej predysponowanymi obszarami do rozwoju osuwisk są strefy nasunięć, złuskowań i występowania uskoki w obrębie głównych grzbietów górskich. Rozważając przyczyny oraz sposób powstania osuwisk, należy stwierdzić iż większość z występujących na obszarze gminy osuwisk ma zapewne wieloczynnikową genezę. Oprócz uwarunkowań geologicznych istotne jest także usytuowanie geomorfologiczne (stok, skarpa przykorytowa, lej źródłowy) i związana z tym utrata stateczności zbocza (np. przez podcięcie erozyjne, bądź antropogeniczne).

Kolejnym katalizatorem jest obecność wód opadowych i roztopowych, które infiltrując w głąb warstw skalnych zwiększają obciążenie stoku, zmniejszając jednocześnie ich wytrzymałość na ścinanie. Z erozją boczną potoków związane są małe osuwiska, rozwinięte w krawędziach erozyjnych potoków. Z obserwacji przeprowadzonych w czasie rejestracji stwierdzono niewielki wpływ erozji rzecznej na rozwój osuwisk. Osuwiska podzielono na trzy grupy ze względu na aktywność:

- osuwiska aktywne - charakteryzują się występowaniem w ich obrębie świeżych i wyraźnych form świadczących o ciągłym przemieszczaniu się materiału: skarp, progów oraz skarp wewnętrznosuwiskowych;
- osuwiska okresowo aktywne - są to tereny objęte procesem osuwania, mające mniej wyraźne formy w stosunku do osuwisk aktywnych i wykazujące ślady niedawnych przemieszczeń mas skalnych; obejmują obiekty, w których nie stwierdzono śladów współczesnych lub niedawnych (w czasie do 5 lat) zsunień i przemieszczeń grawitacyjnych mas ziemnych (koluwiów), jednak przemieszczenia takie miały miejsce w okresie ostatnich 50 lat; w takich obszarach prawdopodobne jest uaktywnienie się całego osuwiska lub jego części i w związku z tym tego typu osuwiska należą do terenów niebezpiecznych;
- osuwiska nieaktywne i zagrożone ruchami masowymi - obejmują tereny objęte ruchami osuwiskowymi, na których w czasie, co najmniej ostatnich 50 latach nie stwierdzono wyraźnych śladów przemieszczeń; nie oznacza to jednak, że tereny te nie podlegają procesom osuwiskowym.

Po katastrofalnych opadach atmosferycznych w maju i czerwcu 2010 r. nastąpiło uruchomienie mas koluwalnych. Dla osuwisk, które zniszczyły obiekty budowlane w obrębie gminy (domy mieszkalne, drogi) wykonane zostały Karty dokumentacyjne osuwisk (wraz z opiniami dotyczącymi możliwości ich ustabilizowania):

- > osuwisko Bace - uszkodzony budynek mieszkalny i kilka gospodarczych, droga gminna;
- > osuwisko w Tarnawie Dolnej koło kościoła - uszkodzonych kilka budynków mieszkalnych i letniskowych, droga gminna i powiatowa;
- > osuwisko w Tarnawie Dolnej poniżej cmentarza - część cmentarza zagrożona osunięciem;
- > osuwisko w Tarnawie Dolnej (Nizień) - uszkodzony budynek mieszkalno-gospodarczy, droga gminna;
- > osuwisko Zarębki - uszkodzona droga gminna.

Aby w przyszłości ograniczyć ewentualną skalę zniszczeń spowodowanych przez powierzchniowe ruchy masowe, na wyznaczonych osuwiskach aktywnych i okresowo aktywnych nie powinno się podejmować jakiegokolwiek zabudowy mieszkalnej i gospodarczej oraz na ich obszarze nie projektować i budować żadnej infrastruktury komunikacyjnej. W przypadku osuwisk nieaktywnych i zagrożonych ruchami masowymi zaleca się zaniechanie, o ile to możliwe, prac budowlanych na ich obszarze. Jeśli prace są konieczne, powinny one zostać poprzedzone badaniami geologiczno-inżynierskimi na powierzchni całych osuwisk.

1.4. Surowce mineralne

Pod względem surowcowym obszar słabo rozpoznany. Na terenie gminy nie występują udokumentowane złoża kopalin energetycznych, a udokumentowane złoża kruszyw naturalnych to:

- udokumentowane w kat. C₁ złoża piaskowców ciężkowickich serii magurskiej „Tarnawa Dolna”, wykorzystywane jako kruszywo budowlane i drogowe, obecnie kamieniołom nieczynny,
- udokumentowane złoża piaskowców krośnieńskich „Górka-Mucharz” w kat. B+C₁ - ustalone granice: udokumentowanego złoża decyzją Marszałka Województwa Małopolskiego z dnia 6.09.2018r., znak SR-IX.7427.26.RŁ. (Dodatku nr 4 do dokumentacji geologicznej złoża piaskowców krośnieńskich „Górka - Mucharz” w kat. B+C₁) oraz terenu górniczego „Mucharz I” wraz z obszarem górniczym „Mucharz I” na terenie wsi Śleszowice utworzone koncesją Nr 152/93 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 05.07.1993r. z późniejszymi zmianami, kamieniołom „Mucharz-Górka” o rocznym wydobywaniu rzędu kilkuset tysięcy ton (produkcja bloków foremnych i brył skalnych oraz kruszywa łamanego o różnej granulacji) położony w swojej zasadniczej części na terenie sąsiedniej miejscowości.

Ze względu na położenie w strefie otulinowej Parku Krajobrazowego Beskidu Małego dla obu obszarów obowiązują ograniczenia wynikające z ustanowienia tej formy ochrony.

1.5. Warunki klimatyczne

Zembrzyce są obszarem o zróżnicowanym, piętrowym układzie elementów klimatycznych. Obszar położony pomiędzy rzędnymi 300 - 918 m npm, pod względem klimatycznym znajduje się w zasięgu Karpackiej dzielnicy klimatycznej, charakteryzującej się zmiennością poszczególnych czynników klimatycznych w zależności od wysokości npm, ekspozycji i kształtu form terenowych. Średnia roczna temperatura powietrza waha się powyżej 6°C na obszarze zlokalizowanym poniżej 700 m npm, zaś na wysokości 700 - 1100 m npm utrzymuje się między 4 - 6°C. Długość okresu wegetacji zaś waha się w granicach 170 - 200 dni. Średnie roczne sumy opadów są wysokie i wynoszą od 900 do 1400 mm. Liczba dni z przymrozkami 100 - 150. Warunki klimatu lokalnego modyfikuje: zróżnicowana ilość bezpośredniego promieniowania słonecznego padająca o różnych porach roku na stoki o różnym nachyleniu i ekspozycji, położenie w stosunku do przeważającego kierunku napływu wilgotnych mas powietrza, form terenowych oraz przeszkód na drogach spływu mas powietrza. Na kształtowanie się stosunków mezo- i mikroklimatycznych decydujący wpływ wywierają:

- * przebieg głównych dolin rzecznych, na kierunkach zachód - wschód i południe - północ, warunkuje ogólne kierunki przepływu powietrza,
- * schodowy układ teras doliny Skawy i dolnych odcinków Tarnawki i Paleczki przyczynia się w dużym stopniu do powstawania inwersji temperatur i zastoisk zimnego powietrza oraz mgieł w dolinnych formach terenowych, szczególnie w półroczu zimowym; inwersje sięgają wysokości do 30 m, a częste występują do wysokości 10m ponad dno doliny Skawy, wpływając na skrócenie długości okresu wegetacyjnego oraz jakość warunków areosanitarnych, doliny otwarte o kierunku wschód - zachód najlepiej przewietrzane,
- * na stokach o ekspozycjach SW-S-SE i na formach wypukłych klimat korzystniejszy; do wysokości 420 - 510 m npm (w zależności od ekspozycji) występują warunki klimatyczne odpowiednie dla wszystkich upraw, powyżej ograniczenie dla upraw ciepłolubnych,
- * dzięki piętrowemu układowi jednostek morfologicznych (góry średnie - góry wysokie - obniżenia dolinne) występuje duże zróżnicowanie stosunków opadowych - wyższe opady na stokach i zamknięciach dolin o ekspozycji zbliżonej do zachodniej.

1.6. Warunki wodne

Obszar odwadniany bezpośrednio przez rzekę Skawę w środkowym biegu i jej dopływy: prawostronny Paleczka z Marcówką i lewostronne: Tarnawka i Śleszówka.

Skawa - wpływa na teren gminy z południa (Dąbie - 324 m npm) i po przepłynięciu ok. 4 km wypływa w kierunku północnym (Zarębki - 300 m npm), dolina płaskodenna o szerokości poniżej 500 m w odcinkach przełomowych, do ponad 1000 m u ujścia Paleczki, koryto uregulowane, częściowo zabezpieczone obwałowaniami (Zembrzyce), w części centralnej i północnej doliny realizowany zbiornik retencyjny „Świnna Poręba”.

Paleczka z Marcówką - prawostronny dopływ, na terenie gminy odcinek ujściowy o ustabilizowanych brzegach potoku Paleczka i cała zlewnia potoku Marcówka odwadniającego stoki pasma Chełmu, w bezodpływowych zagłębieniach koryta Marcówki podmokłości.

Tarnawka - dopływ lewostronny o źródłach położonych na stokach pasma Leskowca, dolina o przebiegu równoleżnikowym, asymetrycznej zlewni i dolinie wykorzystującej uwarunkowania tektoniczne, w środkowym i dolnym biegu koryto uregulowane (progi i umocnienia brzegowe), na podmokłościach występujących w górnym biegu gleby bagienne.

Śleszówka - niewielki lewostronny dopływ, potok przebiegający północną granicą wsi Śleszowice, w zlewni powierzchniowe ujęcie wody dla osiedla Borowina w Mucharzu.

Skawa i jej dopływy to rzeki karpackie o reżimie śnieżno - deszczowym z dwiema kulminacjami: wiosenną (roztopową) i letnią (opadową).

Ze względu na panujące warunki hydrogeologiczne obszar gminy Zembrzyce usytuowany jest w obrębie jednostki hydrogeologicznej - makroregionu południowopolskiego, regionu Karpackiego, podregionu zewnętrzno-karpackiego, gdzie wyróżnić można zwierciadło wód podziemnych w utworach fliszowych, związane z litologicznym wykształceniem warstw oraz w utworach

czwartorzędowych związanych z dolinami rzecznyymi. Zwierciadło w utworach fliszowych posiada charakter szczelinowy lub szczelinowo - porowy, natomiast w utworach czwartorzędowych - porowy.

Wody trzeciorzędowego i kredowego poziomu wodonośnego występują głównie w obrębie piaskowców warstw godulskich i ciężkowickich o charakterze szczelinowo - porowym lub szczelinowym, nieciągły na zmiennej głębokości 3 - 20 m ppt (w zależności od litografii utworów, tektoniki oraz od intensywności rozcięcia erozyjnego dolin), o dużej twardości, a ze względu na brak izolacji wysokim stopniem zagrożenia zanieczyszczeniami; na powierzchnię wypływa w postaci źródeł przeważnie zboczowych o charakterze szczelinowo - warstwowym.

Zwierciadło wody w utworach czwartorzędowych występuje w pokrywach zwietrzelinowych na stokach wzniesień i utworach aluwiach w korytach rzeki Skawy i jej dopływów:

- * w utworach zwietrzelinowych na stokach na kontakcie utworów zwietrzelinowych z podłożem skalnym nie tworzy warstwy wodonośnej, występuje na różnych głębokościach 0,1 - 5,0 m ppt, zbiornik charakteryzuje się niewielką wydajnością podlegającą znacznym wahaniom, w zależności od przepuszczalności podłoża, ilości opadów i nachylenia stoków;
- * w utworach aluwialnych, w piaskach i żwirach częściowo zaglinionych teras i stożków napływowych, w stałym kontakcie hydraulicznym z wodą w rzekach o poziomie na głębokości 2 - 5 m ppt; w korycie Skawy, Paleczki i dolnym odcinku Tarnawki - nie przekracza 1 m, na ogół zbiornik bardziej zasobny niż w utworach fliszowych.

Najbardziej zasobne fragmenty jednostek hydrogeologicznych zostały zaliczone do chronionych zbiorników wód podziemnych. (GZWP), Według Mapy Głównych Zbiorników Wód Podziemnych, stan na 01.01.2017 rok w skali 1:800 000 Państwowego Instytutu Geologicznego, na terenie gminy występują fragmenty:

- Lokalnego Zbiornika Wód Podziemnych nr 447 „Zbiornik Warstw Godula (Beskid Mały)” - obejmujący stoki pasma Leskowca i Tarnawskiej Góry, zbiornik szczelinowo - porowy w utworach kredowych o szacunkowych zasobach dyspozycyjnych - 8 tys.m³/d, z przewagą wód I - III klas jakości,
- Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 444 "Dolina rzeki Skawy" (udokumentowany w 2015 roku) - obszar doliny Skawy powyżej zbiornika wodnego Świnna Poręba, porowy, w utworach czwartorzędu związanych z dolinami rzek, o szacunkowych zasobach dyspozycyjnych na poziomie - 165 tys.m³/d, klasie jakości wód II, zbiornik podobnie jak wszystkie wody czwartorzędowe, charakteryzuje się dużą podatnością na zanieczyszczenie ze względu na zupełny lub częściowy brak izolacji od powierzchni terenu.

1.7. Warunki glebowe

W gminie Zembrzyce występuje znaczne zróżnicowanie topologiczne, gatunkowe i rodzajowe gleb. Przestrzenna zmienność ich występowania uwarunkowana została urzeźbieniem terenu, właściwościami czynników glebotwórczych, warunkami klimatycznymi, stosunkami wodnymi oraz szatą roślinną.

Występujące gleby należą do gleb terenów górskich i podgórskich, w zależności od właściwości skały macierzystej spotykamy tu:

- * na gliniasto - ilastej zwietrzelinie piaskowców i łupków fliszowych budujących stoki przeważają gleby:
 - brunatne, w zależności od podłoża brunatne właściwe (skały fliszowe o spoiwie węglanowym - „obniżenie krzeszowskie”) oraz brunatne kwaśne (skały fliszowe o spoiwie niewęglanowym - pozostały teren), gleby szkieletowe i grubokamieniste o składzie mechanicznym gleb gliniastych i ilastych średnio i silnie szkieletowych, występują powszechnie w niższych partiach stoków, na spłaszczeniach podstokowych i w dolinie Skawy, silnie zróżnicowane pod względem miąższości i zasobności w przyswajalne składniki pokarmowe, III, IV i V klasy gleb,
 - biellicowe (wytworzone w drzewostanach szpilkowych) i pseudobiellicowe (powstałe po wylesieniu i przeznaczeniu pod uprawę gleb biellicowych) wyjąłowione, silnie zakwaszone, lekkie i szkieletowe, występują w górnych partiach wzniesień i na stokach o dużych spadkach, V, VI i VIz klasy gleb,

- * na utworach aluwialnych w dolinach, mady w różnym stadium rozwoju:
 - inicjalne w granicach współczesnych koryt rzecznych, szkieletowe o składzie mechanicznym żwirów piaszczystych, rolniczo nieprzydatne,
 - na wyższych terasach i stożkach napływowych w dolinie Skawy oraz dolnych odcinkach głównych dopływów, gleby gliniaste lekkie i średnie, brunatne o składzie mechanicznym gleb gliniastych i piaszczystych silnie szkieletowych, o dobrze wykształconych profilach glebowych i dużej zasobności w składniki pokarmowe, cierpią na okresowe niedobory wilgoci, a część z nich jest stale dewastowana przez wody powodziowe, II - III klasy gleb, w znacznej części zajęte przez pastwiska lub lasy,
- * lokalnie w rejonach nadmiernego uwilgocenia podłoża na utworach deluwialnych - gleby hydrogeniczne (murszowate, mułowo - torfowe i glejowe) o składzie mechanicznym gleb pyłowych lekkich i średnich, pyłów ilastych lub ilów, występują na niewielkich powierzchniach (w miejscowościach Tarnawa Górna, Zembrzyce i Marcówka w szerokich dolinach drobnych potoków o utrudnionym odpływie wód, użytkowane głównie, jako trwałe użytki zielone kl. IV i V).

1.8. Zasoby leśne

Występowanie lasów jest tu bezpośrednio związane z istnieniem pięter roślinnych charakterystycznych dla Karpat. Dla obszaru wznoszącego się od poziomu ok. 300 m npm w dolinie Skawy do wysokości niewiele ponad 900 m npm w szczytowych partiach Leskowca typowa jest szata roślinna charakterystyczna dla pięter pogórza i regla dolnego. Łatwa dostępność, intensywne zagospodarowanie rolnicze i rozwój osadnictwa praktycznie całkowicie wyrugowały z tego obszaru roślinność naturalną. Na całym obszarze dominują pola uprawne, łąki i pastwiska, wierzchowiny najwyższych wzniesień porośnięte są lasami.

Wg Z. Witkowskiego stopień odkształcenia występujących obecnie zbiorowisk roślinnych w stosunku do naturalnej roślinności potencjalnej - oceniony jako umiarkowany i silny. Tylko w niewielu miejscach zachowały się fragmenty naturalnych lasów grądowych, kwaśnej buczyny karpackiej, zespołów olszyny karpackiej czy łągu wierzbowego. Lasy, stanowiące około 40% powierzchni gminy zajmują część wschodnią i zachodnią gminy. Większe zespoły zieleni o charakterze półnaturalnym występują w górnych partiach stoków pasma Leskowca.

1.9. Wnioski

- *Ze względu na przyrodnicze i krajobrazowe walory samej gminy, a także całych Beskidów istnieje podstawa do oceny obszaru gminy jako rejonu o istotnych walorach dla rozwoju różnych form rekreacji i możliwości wykorzystania walorów przyrodniczych dla różnych form za-inwestowania.*
- *Dogodne powiązania komunikacyjne z Suchą Beskidzką i Wadowicami - ośrodki regionalne (powiatowe), ma wpływ na stan obecny i dalszy rozwój gminy.*
- *Odległość i korzystne połączenia gminy z Katowicami i całą konurbacją śląską oraz Krakowem, zakończenie realizacji zbiornika wodnego Świnna Poręba stwarzają predyspozycje utworzenia z obszaru gminy strefy wypoczynku cotygodniowego, a w szerszym układzie (krajowym) - agroturystyki i form wypoczynku wyspecjalizowanego.*
- *Elementy wynikające ze struktury przestrzennej mające wpływ na stan obecny oraz rozwój gminy:*
 - niski poziom urbanizacji,
 - dobrze zachowane walory przyrodnicze i krajobrazu naturalnego,
 - ukończenie realizacji retencyjnego zbiornika wodnego „Świnna Poręba”,
 - wysoki stopień lesistości (około 40%).

2. Uwarunkowania wynikające ze stanu funkcjonowania środowiska przyrodniczego i wymogów jego ochrony

2.1. Ekosystemy leśne, ochrona przyrody i krajobrazu

2.1.1. Rośliny i zwierzęta - bioróżnorodność

Dzięki bogactwu walorów przyrodniczych i krajobrazowych oraz położeniu w Parku Krajobrazowym Beskidu Małego, gmina Zembrzyce należy do terenów o dużej wartości przyrodniczej. Bogate zróżnicowanie siedliskowe związane z urozmaiconą rzeźbą terenu, dość gęstą siecią hydrograficzną oraz nieźle zachowaną naturalną strukturą przyrodniczą, znajduje odzwierciedlenie w bogactwie szaty roślinnej:

- układy roślinności stanowią istotny element środowiska przyrodniczego warunkujący występowanie poszczególnych gatunków roślin i zwierząt, a także w decydujący sposób wpływający na tworzenie się różnych związków ekologicznych,
- ciągłość struktur roślinnych stanowi drogę migracji pewnych gatunków oraz rozprzestrzeniania się układów ekologicznych,
- zwarty ciąg roślinności jednego typu lub ciąg bliskich sobie stanowisk może być traktowany jako „korytarz” dla wszystkich tych gatunków, dla których roślinność stwarza korzystne warunki.

Charakterystyczne zespoły roślinności występujące obecnie na terenie gminy:

- * Zespoły leśne, porastające głównie grzbiety i stoki o dużych spadkach oraz głębokie doliny cieków, o strukturze gatunkowej znacznie przekształconej w stosunku do dominującej tu pierwotnie roślinności. Naturalne zbiorowiska leśne odpowiadające buczynie karpackiej regla dolnego i pogórza. Dziś przeważają tu gatunki iglaste (świerk, sosna, jodła) sztucznie wprowadzone na siedliska lasów liściastych. Oprócz terenów sklasyfikowanych, jako lasy występują tu liczne zalesienia i zakrzewienia w postaci śródpolnych enklaw, zajmujących naturalne obniżenia i skarpy oraz zadrzewienia przydrożne i roślinność przyzagrodowa o zróżnicowanym składzie gatunkowym.
- * Zespoły łąkowe występujące najczęściej wśród lasów i na większych spłaszczeniach terenowych o ubogiej formacji roślinnej charakterystycznej dla łąk łąkowych powstałych na zakwaszonych glebach, w naturalnych obniżeniach terenowych zwykle podmokłych o bogatszym składzie gatunkowym. Tereny te w większości spełniają rolę pastwisk, czasem kośnych łąk górskich.
- * Zespoły łąkowe leśno - łąkowe na siedlisku olsu wierzbowo-topolowego z olszą szarą której towarzyszą zarośla łozowe, zbiorowiska roślinności wodnej i szuwarowej oraz wilgotne łąki i pastwiska w korytach i na terasach rzecznych, o charakterze zbiorowisk zbliżonych do naturalnych o składzie gatunkowym w umiarkowanym stopniu kształtowanym przez użytkowanie gospodarcze.
- * Zbiorowiska synantropijne upraw polowych, o okresowo pełnej pokrywie roślinnej, rozwijające się w warunkach kształtowanych przez człowieka (rośliny uprawne z niewielkim udziałem gatunków rodzimych), występujące głównie na stokach o niższych spadkach.
- * Zbiorowiska ruderalne w strefach zabudowy charakteryzujące się dominacją gatunków obcego pochodzenia rozwijające się w niestabilizowanych warunkach środowiska ze znacznymi powierzchniami pozbawionymi pokrywy roślinnej.

Lasy i zadrzewienia o powierzchni ponad 1400 ha zajmują ok. 40% powierzchni gminy. Większe kompleksy leśne porastają stoki pasm Leskowca oraz wyższe partie pasma Żurawicy oraz wzniesień Chełmu i Mioduszyny (Jasień). Około 42% powierzchni leśnych stanowią lasy państwowe, administrowane przez Nadleśnictwo Sucha Beskidzka. Występują w kilku kompleksach: na południowym stoku Leskowca, północnym stoku Tarnawskiej Góry, północnym stoku Żurawicy z Jasieniem, w partii szczytowej i na południowym stoku kulminacji w rejonie osiedla Zarąbki oraz pojedyncze oddziały na północnym stoku Mioduszyny.

Według przyrodniczo - leśnej regionalizacji Polski obszary leśne położone są w obrębie: VIII Krainy Karpackiej, w dzielnicach 1 Beskidu Śląskiego i Małego (cz. północno zachodnia) i 5 Beskidu Makowskiego i Wyspowego (cz. centralna i wschodnia), o następujących typach siedliskowych:

- * Las górski (LG) - siedlisko najbardziej rozpowszechnione na zachód od doliny Skawy, występuje na glebach brunatnych wytworzonych ze szkieletowych glin lub pyłów gliniastych różnej grubości. Pierwotnie o charakterze liściastym, obecna struktura gatunkowa znacznie przekształcona. Dziś przeważają drzewostany mieszane iglasto - liściaste sztucznie wprowadzone na siedliska lasów liściastych o bogatym podszyciu i runie. Skład gatunkowy drzewostanu tworzą głównie: świerk (32%), buk (30%) i jodła (26%) z niewielką domieszką drzewostanów pierwotnych: modrzew, dąb, jawor i klon. Składnikami runa są rośliny zielne: kopytnik, miodunka, gajowiec, storczyki, malina, jeżyny, paprocie, zawilce, fiołek, wawrzynek. Warstwę podszytu tworzą: bez koralowy i czarny, jarzębina, kruszyna, leszczyna.
- * Lasy wyżowe: mieszany (LMwyż) i świeży (Lwyż) - siedlisko na północno - wschodnich stokach góry Jasień i na wschód od doliny Skawy, występuje na bardziej żyznych glebach brunatnych. Przewaga drzewostanów iglastych: świerk, modrzew, jodła i sosna. Trawiasto - zielne runo tworzą paprocie średnio wysokie oraz zioła: zachyłka, kosmatka, płonnik, gajowiec, starzec. Warstwę podszytu stanowią głównie samosiewy gatunków występujących w warstwie drzewostanu czasem z domieszką jarzębiny, bzu koralowego i czarnego czy suchodrzewu.
- * Lasy łąkowe i zadrzewienia dolinne - to zespoły olszy szarej, wierzby, świerka i krzewów z domieszką wierzby i jesionu, w podszyciu z suchodrzewem, porzeczką i jeżyną, z bogatymi zbiorowiskami zielnymi. Występują na naszortach rzecznych i madach inicjalnych nieuregulowanych odcinków koryt rzecznych.

Stan sanitarny upraw leśnych Lasów Państwowych administrowanych przez Nadleśnictwo Sucha - dobry, nie narażony na oddziaływanie przemysłu (I strefa zagrożenia przemysłowego), zarządzeniem Nr 149 Ministra Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 11.09.1996 r. uzyskały status lasów ochronnych - lasy wodochronne.

Dostępne materiały dotyczące **świata zwierzęcego** dają ograniczony obraz właściwego rozeznania fauny. Występowanie różnorodnych zbiorowisk roślinnych, dużych kompleksów leśnych, sąsiedztwo obszaru w stanie naturalnym, duże zróżnicowanie orograficzne oraz niski stopień ingerencji człowieka pozwala wnioskować, że jest to rejon bogatej i urozmaiconej fauny, która w rejonach o trudnej dostępności posiada dogodne warunki rozwoju. Badania fauny naziemnej wokół planowanego zbiornika Świnna Poręba, prowadzone w latach 1995 - 1996, wykazały:

Ssaki - na badanym obszarze stwierdzono występowanie 30-tu gatunków. Najbogatszym siedliskiem drobnej teriofauny naziemnej były wilgotne łąki (stwierdzono tu obecność ośmiu gatunków drobnych ssaków, w tym 3 gatunki chronione: ryjówka aksamitna, rzęsorka rzeczna i zębiełka kaliczka); mezofilne łąki kośne to siedlisko zdominowane przez ubikwistyczne gatunki (7 gatunków drobnych ssaków, w tym 2 chronione - kret i ryjówka aksamitna); obszary silnie zsynantropizowane - pola uprawne i użytki zielone, z wyraźnie zaznaczoną obecnością typowych gatunków synantropijnych, jak mysz domowa oraz szczer śniady (stwierdzono obecność ośmiu gatunków drobnych ssaków, w tym 3 chronionych - kret, ryjówka aksamitna, jeź zachodni). W rozczłonkowanych zespołach leśno - łąkowych stwierdzono obecność 4 gatunków dużych ssaków, z wyraźną przewagą sarny na obrzeżach lasów, jelenia w centrum kompleksów leśnych, na terenach otwartych (łąki i zadrzewienia półnaturalne) dominowały sarna i zając, tereny otwarte penetrowane sporadycznie przez zająca i sarnę oraz łasicowate (tchórza i kunę domową).

Ptaki - badania wykazały występowanie ogółem 95 gatunków ptaków, w tym 13 gatunków niełęgowych. Najwięcej gatunków stwierdzono w lesie mieszanym (31), następnie w grądzie (27), buczynie (26), łągu nadrzecznym (25), najmniej na łąkach i polach (11). W korycie rzeki Skawy obserwowano 6 gatunków łęgowych, w tym 3 należące do zagrożonych (bąk, kropiatka, batalion) i 2 do gatunków rzadkich (bocian czarny, czeczotka).

Gady i płazy - wśród gadów stwierdzono występowanie 5-ciu gatunków (jaszczura zwinka jaszczurka żyworódka, padalec zwyczajny, zaskroniec, żmija zygzakowata); wśród płazów 14 gatunków, w tym wszystkie gatunki traszek, salamandrę i ropuchę zieloną. Krzyżujące się tutaj zasięgi gatunków górskich i niżowych powodują, że skład gatunkowy fauny płazów jest bogaty i urozmaicony.

Według opracowania B. Szczęsnego i K. Kukuły (badania prowadzone w związku z budowa zbiornika wodnego) - fauna zasiedlająca wody Skawy i jej beskidzkich dopływów reprezentuje jednolitą strefę faunistyczną typu zachodniobeskidzkiej rzeki górskiej o składzie gatunkowym charakterystycznym dla rzeki karpackiej z umiarkowanie zmienionymi warunkami ekologicznymi.

2.1.2. Krajobraz

Obszar gminy o urozmaiconej konfiguracji charakteryzuje się dość wysokimi walorami krajobrazowymi opartymi o harmonijnie łączące się tereny leśne, doliny cieków wodnych z większym osadnictwem. Zwarte kompleksy leśne występują w zachodniej i północnej części wsi Tarnawa Górna, w południowej części wsi Śleszowice i Tarnawa Dolna oraz południowo-zachodniej i północnej części wsi Zembrzyce.

Dużymi walorami charakteryzują się również obszary lasów pociętych w środkowej i północnej części wsi Tarnawa Dolna oraz wsi Marcówka. Drugim charakterystycznym elementem miejscowego krajobrazu są ciek wodne Skawy, Paleczki i Tarnawki, które umożliwiły rozwój osadnictwa w tym terenie. Obszar rolniczo - leśny, w który wpisuje się sieć osadnicza jest pod względem krajobrazowym, w niewielkim stopniu zdegradowany. Generalnie występują tu następujące typy krajobrazów:

- **Obszar krajobrazu zbliżonego do naturalnego** stanowią część obszaru objętego granicami Parku Krajobrazowego Beskidu Małego:
 - krajobrazy gór średnich,
 - krajobrazy dolin i obniżeń.
- **Obszar krajobrazu naturalno-kulturowego:**
 - krajobraz lasów regla dolnego,
 - krajobraz polan śródleśnych obejmujący polany w obrębie lasu, częściowo zarośnięte w sposób naturalny lub przez nasadzenia.
- **Obszar krajobrazu kulturowego:**
 - przekształcony krajobraz rolniczy obejmujący pola uprawne i pastwiska,
 - przekształcony krajobraz den dolin obejmujący fragmenty umocnionych, z częściową regulacją, brzegów cieków wodnych i zbiornika wodnego oraz tereny osadnicze,
 - przekształcony krajobraz rozproszonej zabudowy siedliskowej z przylegająca do domostw uprawą roślin okopowych i zbóż.

Główne dominanty ekspozycji krajobrazu w gminie to: zbiornik zaporowy w dolinie Skawy, praktycznie rozcinający w kierunku południkowym teren gminy na dwie odrębne funkcjonalnie części: zachodnią którą stanowią wzniesienia Beskidu Małego o układzie pasmowym oraz północno-wschodnią o charakterze wyżynnym, składającą się z wyrównanych szerokich garbów.

W krajobrazie Gminy przeważa krajobraz leśny w postaci zarówno wielkich kompleksów leśnych, obejmujących swoim zasięgiem całe masywy górskie, jak i mniejszych enklaw leśnych rozrzuconych na terenie całej gminy, głównie na zboczach jarów i głęboko wciętych dolin lokalnych cieków wodnych.

Uzupełnieniem jest krajobraz kulturowy otwarty upraw rolniczych, wód, łąk, pastwisk i ogrodów oraz kulturowo przekształcony układ osiedleńczy w postaci terenów osadniczych zabudowy mieszkaniowej i usługowej, sieci dróg i obiektów hydrotechnicznych - rozłożony w dolinie Skawy, dolnych odcinkach jej dopływów i na stokach otaczających wzniesień. Układ przestrzenny gminy, wykształcony w wielowiekowym procesie rozwoju sieci osadniczej jest obecnie przekształcany w związku z budową zbiornika. Jego realizacja spowodowała m.in. konieczność przełożenia głównego traktu drogowego oraz linii kolejowych przebiegających doliną Skawy i stanowiących „elementy krystalizujące” dla systemu powiązań komunikacyjnych i całego układu

osadniczego. Rozwój infrastruktury oraz możliwości zagospodarowania turystycznego akwenu stanowią okazję dla potencjalnych inwestorów zainteresowanych aktywizacją gospodarczo-turystyczną gminy.

2.1.3. Ochrona prawna zasobów przyrodniczych

- **PARK KRAJOBRAZOWY BESKIDU MAŁEGO** - zachodnia część obszaru gminy leży na terenie Parku Krajobrazowego Beskidu Małego i jego otuliny.
 - Park Krajobrazowy Beskidu Małego (PKBM) wraz z otuliną został powołany Rozporządzeniem nr 9/98 Wojewody Bielskiego z dnia 16.06.1998r. w sprawie utworzenia Parku Krajobrazowego Beskidu Małego i zmieniony Rozporządzeniem nr 23/98 Wojewody Bielskiego z dnia 17.12.1998r. Celem utworzenia Parku było zachowanie, popularyzacja i upowszechnianie wartości przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych Beskidu Małego w warunkach racjonalnego gospodarowania, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju. Utworzono także otulinę PKBM obejmującą zachodnią część gminy (po przebiegu drogi krajowej nr 28). Celem utworzenia otuliny Parku było zachowanie harmonijnego krajobrazu oraz zabezpieczenie PKBM przed szkodliwym oddziaływaniem czynników zewnętrznych. Zgodnie z §3 rozporządzenia, „w celu zapewnienia warunków dla właściwych form ochrony i kształtowania środowiska, przy równoczesnym rozwoju funkcji dydaktyczno - naukowych, turystycznych i rekreacyjnych, na terenie Parku i otuliny wskazano następujące ogólne zasad i kierunki działania:
 - ochrona dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego;
 - ochrona środowiska i krajobrazu przed: zakłóceniami stosunków wodnych, degradacją gleb i szaty roślinnej, zanieczyszczeniami powietrza oraz zakłóceniami harmonii w krajobrazie;
 - czynna ochrona środowiska poprzez: likwidację lub ograniczenie na terenie Parku działalności gospodarczej szkodliwej dla środowiska, prawidłową politykę przestrzenną, utrzymanie, odnawianie i wzbogacanie zasobów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych;
 - prowadzenie gospodarki rolnej, leśnej i łowieckiej w sposób umożliwiający realizację celów wymienionych w §1 rozporządzenia.
 - Uchwałą Nr LIII/808/18 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 24 września 2018 roku w sprawie Parku Krajobrazowego Beskidu Małego - część położona w województwie małopolskim (Dz. U. Woj. Małopolskiego poz. 6745 z 2018 roku) uchwalili:
 - szczegółowy opis przebiegu granic Parku oraz jego otuliny,
 - szczególne cele ochrony Parku: ochrona wartości przyrodniczych, ochrona wartości krajobrazowych, ochrona wartości kulturowych,
 - zakazy obowiązujące w Parku.
- **ECONET** - obszar gminy znajduje się w zasięgu sieci ekologicznej ECONET-PL, część gminy (w granicach PKBM) znajdują się w obszarze węzłowym o znaczeniu krajowym - 30K Beskidu Małego. Południowy fragment sołectw Tarnawa Dolna i Zembrzyce położone są w korytarzu ekologicznym o znaczeniu krajowym - 70K Beskidu Makowskiego i Wyspowego. Tutejszy obszar ECONET - POLSKA połączony jest poprzez tereny gmin Stryszawa i Łękawica szerokim korytarzem ekologicznym z Obszarem Beskidu Żywieckiego rangi międzynarodowej. W zakresie ochrony przyrody i krajobrazu ECONET - POLSKA uwzględnia:
 - zachowanie istniejącej zieleni naturalnej i półnaturalnej w postaci zadrzewień łęgowych wzdłuż większych potoków oraz zadrzewień śródpolnych,
 - zachowanie istniejącej zieleni urządzonej wzdłuż ciągów komunikacyjnych
 - zalesienia gruntów nieprzydatnych dla rolnictwa celem zwiększenia zasobów leśnych gminy,
 - występowanie obszarów o predyspozycjach do powstawania osuwisk, w tym również obszary osuwiskowe czynne bądź ustabilizowane. W związku z tym przy ewentualnym przeznaczeniu na cele zabudowy mieszkaniowej, usługowej itp. terenów położonych na zboczach (stokach) wzniesień lub u ich podnóży należy uwzględnić możliwość występowania ruchów masowych (osuwisk, obrywów, spływywania gruntów itp.).

Znajdują się tu siedliska kluczowe o unikatowej wartości. Ostoja ta jest potencjalnym elementem sieci NATURA 2000, tak ze względu na obecność gatunków chronionych Dyrektywą Rady Europy o Ochronie Ptaków (Dyrektywa Ptasia), jak i występowaniu siedlisk chronionych.

Przebiegający wzdłuż południowej granicy gminy, wzniesieniami Leskowca i Żurawnicy Południowy Korytarz Ekologiczny Beskidy Zachodnie -1 to obszary zapewniające możliwość migracji zwierzyny pomiędzy obszarami wyznaczone, jako:

- obszary i korytarze dla ornitofauny,
- obszary i korytarze dla dużych ssaków drapieżnych i kopytnych.

W granicach gminy występują również fragmenty korytarzy niższej rangi:

- Korytarz Dolina Skawy (KPd-13D) wyznaczony, jako obszary i korytarze ichtiologiczne - dla zachowania materiału genetycznego cennych gatunków ryb i dla potadromicznych gatunków ryb;
- Korytarze: Beskid Średni (KPd-13B) i Beskid Mały (KPD-13C) wyznaczone jako obszary i korytarze dla ornitofauny i dużych ssaków drapieżnych i kopytnych.

- Obszary proponowane do objęcia ochroną wskazane w opracowaniu ekofizjograficznym dla gminy Zembrzyce: **Zespoły przyrodniczo Krajobrazowe „Leskowiec”, „Carhel” i „Las Dąbrowski, użytek ekologiczny „Grąd” i Obszar Chronionego Krajobrazu** omówione w rozdziale 9.4., ze względu na brak opracowań obrazujących rzeczywistą wartość i zasięg występowania siedlisk i gatunków chronionych oraz szczegółową lokalizację, potraktowano tylko sygnałnie i nie zostały uwzględnione w dalszych pracach nad studium.
- **SPECJALNY OBSZAR OCHRONY SIEDLISK NATURA 2000 PLH240023 „BESKID MAŁY”** (wpisany, jako obszar o znaczeniu wspólnotowym w grudniu 2008) - występuje na terenie gminy Stryżawa (wsie Targoszów, Kuków i Krzeszów), w bezpośrednim sąsiedztwie Gminy. Na terenie obszaru Natura 2000, spośród siedlisk przyrodniczych wymienionych w załączniku I do Dyrektywy rady 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, występuje 15 siedlisk. Znajdują się tu ponadto gatunki wymienione w załączniku II do wspomnianej Dyrektywy (7 gatunków ssaków, 2 gatunki płazów i 2 gatunki roślin). Ponadto występuje tu szereg innych ważnych gatunków roślin i zwierząt. Docelowo zgodnie z dyrektywami unijnymi, wyznaczone w ramach koncepcji NATURA 2000 tereny cenne przyrodniczo winny być poddane ochronie. Celem tworzenia sieci jest ochrona różnorodności biologicznej poprzez zachowanie siedlisk naturalnych oraz gatunków dzikiej flory i fauny, będących przedmiotem zainteresowania Wspólnot Europejskich, w stanie sprzyjającym ochronie w ich naturalnym zasięgu. W sąsiedztwie OOS dopuszczalne jest użytkowanie gospodarcze, chociaż z uwagi na typy siedlisk, będących podstawą wyznaczenia obszaru, obowiązują pewne ograniczenia.
- Według Planu zagospodarowania przestrzennego województwa małopolskiego przyjętego przez Sejmik Województwa Małopolskiego 26 marca 2018 r. uchwałą Nr XLVII/732/18 w sprawie zmiany Uchwały Nr XV/174/03 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 22 grudnia 2003 roku w sprawie uchwalenia Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego) teren gminy położony jest w zasięgu następujących układów ekologicznych:
 - **Obszar Węzłowy Beskidu Małego** - obszar chroniony jako Park Krajobrazowy Beskidu Małego,
 - **Korytarz Karpacki Pogórzy** - stanowiącym ważne powiązanie równoleżnikowe pomiędzy pasmami Beskidów: Śląskiego, Żywieckiego i Małego na zachodzie z terenami Pogórzy Rożnowskiego i Ciężkowickiego na wschodzie, na terenie gminy to pasma górskie Beskidu Małego i Beskidu Makowskiego,
 - **Korytarz Beskid Mały - Zator** - zapewniającym łączność na kierunku południkowym pomiędzy Obszarem Węzłowym Beskidu Małego a korytarzem Doliny Wisły, na terenie gminy biegnie zalesionymi i niezabudowanymi terenami pasma Leskowca i Makowskiej Góry, w granicach PKBM.

Proponowane formy ochrony bioróżnorodności w postaci sieci korytarzy o różnym charakterze, wprawdzie jeszcze zachowują na terenie gminy ciągłość układu, nie mniej znajdują się pod stałą presją inwestycyjną (szczególnie infrastrukturą związaną z budową zbiornika wodnego). Poddane presji są szczególnie doliny cieków powierzchniowych wraz z otaczającą zielenią nadrzeczną, zalesione stoki głównych pasm górskich oraz obszary ekstensywnie użytkowanych krajobrazów łąkowo - leśnych na stokach i wierzchołkach. W związku z koniecznością zachowania powiązań ekologicznych istnieje konieczność utrzymania lokalnych powiązań pomiędzy terenami zielonymi (szczególnie leśnymi) i otwartymi wymagające ochrony przed zainwestowaniem. Powiązania te stanowią ważny element w strukturze przyrodniczej gminy i obszarów przyległych.

2.1.4. Inne formy ochrony zasobów przyrodniczych:

- Według wykazu Starostwa Powiatowego Sucha Beskidzka na terenie gminy Zembrzyce ochroną prawną w formie **pomników przyrody** ożywionej objęto:
 - 200-letni dąb szypułkowy o obwodzie 370 cm i wysokości ok. 25 m położony na terenie wsi Marcówka (działka prywatna Marcówka 106).
- Lasy stanowiące własność Skarbu Państwa, będących w zarządzie P.G.L. LP Nadleśnictwa Sucha położone w oddziałach: 7, 8, 55, 56, 56A, 57, 57A, 58-62, 91, 92, 115-121, 311-313 o powierzchni zalesionej ogółem - 644 ha są **lasami ochronnymi**. Wyznaczono je, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 25 sierpnia 1992 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu uznawania lasów za ochronne oraz szczegółowych zasad prowadzenia w nich gospodarki leśnej na podstawie art. 17 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach, Zarządzeniem nr 149 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z 11 września 1996 r. lasy te zostały przyporządkowane do następujących kategorii ochronności:
 - lasy wodochronne - występujące u źródeł rzek i potoków, pełniące funkcje ochrony źródeł oraz występujące wzdłuż rzek i potoków pełniące funkcje przeciwpowodziowe retencji wód,
 - lasy glebochronne - dla zwiększenia retencyjności zlewni w strefach grzbietowych i ochrony przeciwieryzyjnej na skarpach i stromych stokach.
- Na terenie gminy można spotkać przedstawicieli świata roślinnego i zwierzęcego, którzy podlegają ścisłej ochronie prawnej:
 - z pośród **roślin podlegających ścisłej ochronie**: w lasach liściastych - bluszcz pospolity, ciemiężnica zielona; w miejscach odkrytych, widnych lasach czy na suchych łąkach i w zaroślach - dziewięsiś bezłodygowy, ozorka zielona, storczyca kulista i storczyk męski,
 - ze **zwierząt podlegających ścisłej ochronie**, występujące w naturalnym środowisku: ryby - strzeble, kielbie; płazy - salamandra płamista, kumaki, traszki, ropuchy, rzekotka drzewna, grzebiuszka ziemna; gady - zaskroniec zwyczajny, żmija zygzakowata, jaszczurki; ptaki - bąk, kropiatka, batalion, bocian czarny, czeczotka, dzięcioły, derkacz, puszczyk, skowronek, jaskółka, drozd, mysikrólik, wilga, zięba, czyż, krzyżodzioby, szczygieł, kulczyk, trznadel, kukułka, jemioluszek, pustułka, kowalik, szpak, kos, rudzik, pliszka, pluszcz, sikorka, myszołów; ssaki - jeź zachodni, kret, ryjówka aksamitna, rzęsortka rzeczka, zębiełki karliczka, wiewiórka.
- Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska dnia 14 sierpnia 2001 roku w sprawie określenia **rodzajów siedlisk przyrodniczych** podlegających ochronie, na analizowanym obszarze ochronie podlegają:
 - dolnoreglowy las świerkowo - bukowy z domieszką jodły,
 - nadpotokowa olszyna górska,
 - źródliska,
 - żyzna buczyna karpicka.

- **Kopaliny naturalne** - chronione z mocy ustawy Prawo geologiczne i górnicze:
 - udokumentowane złoża drobno i średnioziarnistych piaskowców krośnieńskich - złoża kamienia drogowego i budowlanego Górka-Mucharz. Ustalone granice terenu górniczego „Mucharz I” wraz z obszarem górniczym „Mucharz I” utworzone koncesją Nr 152/93 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 05.07.1993r. z późniejszymi zmianami, kamieniołom „Mucharz-Górka” o rocznym wydobyciu rzędu kilkuset tysięcy ton (produkcja bloków foremnych i brył skalnych oraz kruszywa łamanego o różnej granulacji) położony w części na terenie sąsiedniej miejscowości Ślemień; ze względu na położenie w strefie otulinowej Parku Krajobrazowego Beskidu Małego obowiązują ograniczenia wynikające z ustanowienia tej formy ochrony;
 - udokumentowane złoża kategorii C₁ piaskowców ciężkowickich „Tarnawa Dolna” (art. 48), przy nieczynnym kamieniołomie w Tarnawie Dolnej.
- **Zbiorniki wód podziemnych** - chronione z mocy ustawy Prawo ochrony środowiska:
 - zbiornik wód fliszowych - Lokalny Zbiornik Wód Podziemnych nr 447 „Zbiornik Warstw Godula (Beskid Mały)” - obejmujący stoki pasmo Leskowca,
 - zbiornik wód czwartorzędowych - Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 444 „Dolina rzeki Skawy” - obszar doliny Skawy powyżej zbiornika Świnna Poręba.

2.1.5. *Formy prawnie chronione z mocy innych ustaw:*

- **Grunty rolne i leśne** - ochrona przed przeznaczeniem na cele nierolnicze i nieleśne uregulowana ustawami o Ochronie gruntów rolnych i leśnych oraz ustawą o Lasach, szczególną ochroną przed zainwestowaniem objęte (wymagana zgoda odpowiednich organów):
 - gleby gruntów rolnych klas I - III w kompleksach powyżej 0,5 ha,
 - położone w zwartych przestrzennie kompleksach o powierzchni ponad 1 ha, gleby klas IV-tych,
 - gleby pochodzenia organicznego wytworzone w warunkach nadmiernego uwilgocenia - torfowe i murszowe,
 - wszystkie tereny sklasyfikowane jako grunty leśne.
- **Strefy ochronne ujęć wody** - wody chronione z mocy ustawy Prawo wodne:
 - Dla ujęcia wody powierzchniowej z potoku Stryszawka w km 3+462 w miejscowości Sucha Beskidzka, powiat suski - Rozporządzenie Nr 11/2012 Dyrektora RZGW w Krakowie (DU Woj. Małopolskiego z 2012r poz. 5313 ze zm.) w sprawie ustanowienia strefy ochronnej. Niewielki fragment gminy Zembrzyce (Tarnawa Dolna Carchel) położony w granicach terenu ochrony pośredniej, na którym zabrania się: wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi, z wyłączeniem spełniających wymagania określone w przepisach odrębnych; rolniczego wykorzystywania ścieków; przechowywania i składowania materiałów promieniotwórczych i innych substancji chemicznych; lokalizowania baz paliw płynnych i rurociągów przesyłowych do ich transportowania; lokalizowania składowisk odpadów komunalnych, niebezpiecznych oraz obojętnych; budowy dróg (autostrad, krajowych, wojewódzkich i powiatowych) oraz parkingów bez ujmowania wód opadowych i roztopowych w systemy kanalizacji deszczowej zamkniętej; mycia pojazdów poza myjniemi usługowymi (posiadającymi zamknięte obiegi wody); lokalizowania nowych cmentarzy (w odległości mniejszej niż 5 km od ujęcia wody) oraz grzebania zwłok zwierzęcych; realizowania budownictwa mieszkalnego oraz urządzania kempingów bez przyłączenia do kanalizacji zbiorczej, lub wyposażenia w szczelny zbiornik do gromadzenia ścieków lub przydomową oczyszczalnię ścieków; prowadzenia ferm chowu lub hodowli zwierząt (bez posiadania zbiornika na gnojowicę i gnojówkę oraz szczelnej płyty gnojowej); stosowania środków ochrony roślin wskazanych jako niebezpieczne dla środowiska.
 - Dla ujęcia ze źródła „TD-1” - Decyzja Wojewody Małopolskiego Nr OŚ.III-IV.6811-1-29/2000 z dnia 16 października 2000r. o ustanowieniu strefy ochronnej:
 - a) teren ochrony bezpośredniej obejmujący ogrodzony teren wokół źródła bez dostępu osób trzecich, na którym zabrania się użytkowania gruntów do celów nie związanych z eksploatacją ujęcia wody oraz nawożenia mineralnego, organicznego i stosowania

- pestycydów; odprowadzenie wód opadowych z terenu strefy oraz przejście wód stokowych, aby nie mogły przedostać się do ujęcia,
- b) teren ochrony pośredniej obejmujący obszar przyległy do strefy ochrony bezpośredniej, o granicach oznaczonych na rysunku, na którym zabrania się wprowadzania ścieków do ziemi lub do wód powierzchniowych, rolniczego wykorzystywania ścieków sanitarnych i gnojowicy, lokalizowania wysypisk i wylewisk odpadów komunalnych i przemysłowych, stosowania chemicznych środków ochrony roślin innych niż dozwolone do stosowania i wymienionych w wykazie Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej, lokalizowania cmentarzy i grzebania zwierząt, przechowywania i składowania materiałów promieniotwórczych i innych substancji chemicznych oraz rurociągów do ich transportowania oraz magazynowania pestycydów.
- Dla ujęcia wody „Tarnawa” składającego się z sześciu ujętych źródeł na zboczu Góry Prorokowej - Decyzja Starosty Suskiego Nr WS-6223/Zm/3/3/2004/IG z dnia 29 września 2004 roku o ustanowieniu strefy ochronnej:
- a) teren ochrony bezpośredniej ujęcia w postaci ogrodzonych sześciu pojedynczych terenów dla każdego ujęcia, w kształcie kwadratu o boku 4m, na których zabrania się użytkowania gruntów do celów nie związanych z eksploatacją ujęcia wody,
- b) teren ochrony pośredniej - odstąpiono od wyznaczenia z uwagi na lokalne warunki środowiskowe.
- **Warunki korzystania z wód** - wody chronione z mocy ustawy Prawo wodne, dla wód regionu wodnego Górnej Wisły obowiązuje Rozporządzenie nr 4/2014 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie które określają:
 - 1) szczegółowe wymagania w zakresie stanu wód, wynikające z ustalonych celów środowiskowych;
 - 2) priorytety w zaspokajaniu potrzeb wodnych;
 - 3) ograniczenia w korzystaniu z wód.

Wykaz celów środowiskowych dla jednolitych części wód powierzchniowych i jednolitych części wód podziemnych występujących na terenie gminy Zembrzyce:

nr	europejski kod	nazwa	scalona część wód powierzchniowych	typ	status	cel środowiskowy	ocena ryzyka nie osiągnięcia celu środowiskowego
- dla jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP)							
428	PLRW200014213471	Skawa od Bystrzanki bez Bystrzanki do zbiornika Świnna Poręba	GW0108	mała rzeka fliszowa	silnie zmieniona część wód	dobry potencjał wód	
429	PLRW20001421347399	zb. Świnna Poręba	GW011	mała rzeka fliszowa	silnie zmieniona część wód	dobry potencjał wód	zagrożona
204	PLRW200012213473299	Palczka	GW0111	potok fliszowy	silnie zmieniona część wód	dobry potencjał wód	zagrożona
205	PLRW20001221347349	Tarnawka	GW0111	potok fliszowy	silnie zmieniona część wód	dobry potencjał wód	

nr	europejski kod	nazwa	scalona część wód powierzchniowych	typ	status	cel środowiskowy	ocena ryzyka nie osiągnięcia celu środowiskowego
- dla jednolitych części wód podziemnych (JCWPd)							
152	PLGW2200152	152				dobry stan ilościowy i chemiczny	

W rozdziale 4 w/w Rozporządzenia - w §17 wprowadzono ograniczenia polegające m.in. na zakazie, w odległości mniejszej niż 100 m od linii wyznaczonej rzędną maksymalnego piętrzenia zbiornika wodnego, wprowadzania do ziemi ścieków (z wyłączeniem wód opadowych i roztopowych) oraz rolniczego wykorzystania ścieków i osadów ściekowych.

2.2. Stan środowiska i źródła zagrożeń

Środowisko przyrodnicze omawianego obszaru charakteryzuje się dużą wrażliwością i stosunkowo małą odpornością na degradację. Na czynniki naturalne, mogące wywoływać zmiany cech fizycznych, chemicznych i biologicznych w składnikach środowiska, nakładają się wpływy wynikające z działalności człowieka. Na terenie gminy Zembrzyce nie ma obiektów należących do grupy najbardziej uciążliwych. Gospodarka jest tu oparta na rolnictwie, rekreacji i turystyce, a działalność przemysłowa posiada niewielkie znaczenie. Dlatego zagrożenia dla środowiska naturalnego mają głównie charakter lokalny. Na stan środowiska mają także wpływ zanieczyszczenia z terenów sąsiednich.

2.2.1. Degradacja powierzchni ziemi

W sposób naturalny cały obszar poddawany jest działalności czynników denudacyjnych oraz morfologicznej działalności rzek:

- do głównych czynników naturalnych należy zaliczyć procesy erozyjne oraz ruchy masowe, których nasilenie zależy przede wszystkim od ukształtowania terenu, rodzaju gleby i pokrywy roślinnej;
- ważnym i istotnym z gospodarczego punktu widzenia, czynnikiem wpływającym na zmianę rzeźby terenu są osuwiska, uwarunkowania sprzyjające osuwiskom to: budowa geologiczna (utwory fliszowe zbudowane z naprzemianległych warstw sztywnych piaskowców i podatnych na poślizg łupków ilastych), upad warstw (kąt zapadania stoku zgodny z kątem zapadania warstw skalnych), spadki terenu (szczególnie w przedziale 15 - 30⁰), ulewne deszcze i roztopy (najgroźniejsze obfite i gwałtowne krótkie opady letnie oraz woda z szybko topniejącego śniegu na zamrożonej powierzchni), eksploatacja kopalni (zmiana ukształtowania powierzchni i stosunków wodnych);
- szczególnym przejawem degradacji powierzchni w obszarach rolnych nie pokrytych roślinnością z gęstą siecią dróg polnych, jest rozwijająca się intensywnie tzw. denudacja wąwozowa związana z powiększaniem i pogłębianiem dolin drobnych potoków;
- inne działania powodujące degradację powierzchni ziemi to charakterystyczne dla tego obszaru obiekty hydrotechniczne, wyrobiska po eksploatacji materiałów budowlanych i wydobywaniu kopalni, czynne kamieniołomy oraz inne związane z gospodarczą działalnością człowieka.

2.2.2. Stan czystości wód powierzchniowych i podziemnych

Jakość wód powierzchniowych jest badana przez Małopolski Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Krakowie. Analiza zanieczyszczeń wód w wybranych punktach pomiarowych (2005 rok) wykazała, że:

- na punkcie pomiarowym Skawa (na granicy z miastem Sucha Beskidzka) - wg kryterium fizykochemicznego wody rzeki Skawy mieszczą się w II klasie czystości, wg kryterium hydrobiologicznego w III klasie czystości;

- na punkcie pomiarowym Paleczka (ujście do Skawy) - wg kryterium fizykochemicznego potok prowadzi wody nie odpowiadające normom z uwagi na zawartość substancji biogenych, wg kryterium hydrobiologicznego wody klasy II, ogólnie wody rzeki Paleczki zostały zaliczone do wód pozaklasowych z uwagi na wielkość zanieczyszczeń fizykochemicznych i bakteriologicznych, wysokie stężenie siarczków oraz obecność chromu i fenoli.

Głównymi źródłami zanieczyszczeń wód powierzchniowych są tutaj:

- niezorganizowane i zorganizowane punktowe zrzuty ścieków komunalnych i przemysłowych odprowadzanych przez oczyszczalnię lub w sposób niekontrolowany bezpośrednio do cieków,
- zanieczyszczenia obszarowe pochodzące z powierzchni rolnych, leśnych i osadniczych które z czasem mogą również powodować znaczną eutrofizację wód.

Na jakość wód podziemnych zasadniczo wpływa stan wód powierzchniowych. Wynika to przede wszystkim ze względu na brak warstwy izolacyjnej w stropie czwartorzędu i małą grubość pokrywy zwietrzelinowej na utworach fliszowych. W ten sposób wody podziemne nie mają naturalnej ochrony przed zanieczyszczeniami z powierzchni terenu. Stąd też główne zagrożenia wód podziemnych są takie same jak dla wód powierzchniowych. Wody zbiornika wód fliszowych mieszczą się w I - III klasie jakości, a wody zbiornika wód czwartorzędowych w klasie jakości II -III.

2.2.3. Stan czystości powietrza

Na jakość powietrza atmosferycznego na terenie gminy Zembrzyce ma wpływ głównie emisja zanieczyszczeń ze źródeł energetyczno - grzewczych i przemysłowych zlokalizowanych na terenie gminy (lokalne kotłownie należące do zakładów przemysłowych, instytucji, zakładów usługowych i gospodarstw indywidualnych, emisja ze źródeł technologicznych), emisja zanieczyszczeń komunikacyjnych (transport i komunikacja samochodowa) oraz emisja z innych źródeł (oczyszczalnie ścieków, składowiska odpadów, działalności związane z rolnictwem). Ponadto na stan powietrza będą również miały wpływ takie czynniki jak: napływ zanieczyszczeń z ośrodków przemysłowych zlokalizowanych poza terenem gminy, warunki meteorologiczne mające wpływ na rozprzestrzenianie zanieczyszczeń powietrza oraz ukształtowanie powierzchni terenu i jego zagospodarowanie.

Na terenie gminy nie ma zlokalizowanych punktów kontrolnych monitoringu. Gmina, zgodnie z podziałem województwa małopolskiego na strefy pomiarowe związane z zanieczyszczeniem powietrza znajduje się w strefie małopolskiej.

Klasyfikacja strefy małopolskiej z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia w 2016r.

nazwa strefy	klasa strefy dla poszczególnych zanieczyszczeń - ochrona zdrowia											
	As	B(a)P	C ₆ H ₆	CO	Cd	NO ₂	Ni	O ₃	PM10	PM2,5	Pb	SO ₂
małopolska	A	C	A	A	A	A	A	A	C	C	A	A

Źródło: Ocena jakości powietrza w województwie małopolskim w 2016 roku, WIOŚ w Krakowie

Klasyfikacja strefy małopolskiej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych dla ochrony roślin w 2016r.

nazwa strefy	klasa strefy dla poszczególnych zanieczyszczeń - ochrona roślin		
	SO ₂	NO _x	O ₃
małopolska	A	A	A

Źródło: Ocena jakości powietrza w województwie małopolskim w 2016 roku, WIOŚ w Krakowie

W wyniku prowadzonego monitoringu powietrza na stacjach pomiarowych znajdujących się w tej strefie stwierdzono, że w strefie małopolskiej nie występują przekroczenia dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń dla dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenku węgla, benzenu oraz metali ciężkich w pyłe zawieszonym. Stwierdzono natomiast przekroczenia dopuszczalnych poziomów dla pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 oraz benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym oraz ozonu. Główną przyczyną występowania przekroczeń w okresie zimowym są emisje z systemów indywidualnego ogrzewania budynków i utrudnione warunki rozprzestrzeniania zanieczyszczeń (szczególnie w obniżeniach terenu). Inne przyczyny występowania przekroczeń to m.in. emisja

zanieczyszczeń z transportu drogowego oraz niezorganizowana emisja pyłu z dróg i terenów przemysłowych występujące podczas powolnego rozprzestrzeniania się emitowanych lokalnie zanieczyszczeń, w związku z małą prędkością wiatru. Transport samochodowy jest źródłem zanieczyszczenia powietrza głównie tlenkami azotu, tlenkiem węgla i węglowodorami a także jest przyczyną niezorganizowanej emisji pyłu i sadzy. Zanieczyszczenia komunikacyjne mają charakter lokalny i dotyczą głównie bezpośredniego sąsiedztwa ciągów komunikacyjnych. Ich wpływ staje się bardziej uciążliwy wraz ze wzrostem intensywności zabudowy.

2.2.4. Klimat akustyczny

Do głównych źródeł hałasu kształtujących klimat akustyczny gminy należą komunikacja oraz zakłady produkcyjne i usługowe oraz obiekty wypoczynku i sportu. Przez teren gminy przebiega droga krajowa nr 28, wojewódzka nr 956 oraz drogi powiatowe. Na terenie gminy i wzdłuż drogi krajowej nie prowadzono badań pomiaru hałasu. Jeżeli jednak występują przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu to mają one charakter lokalny i okresowy i nie dotyczą znaczącej ilości mieszkańców.

Jedynie w bezpośrednim sąsiedztwie drogi krajowej, wraz ze wzrostem intensywności zabudowy, należy liczyć się z przekroczeniem dopuszczalnych norm hałasu, poziom hałasu na odcinkach tej drogi przebiegających przez tereny otwarte szacuje się na ok. 70dB(A).

2.2.5. Promieniowanie elektromagnetyczne

Z uwagi na sposób oddziaływania promieniowania na materię, widmo promieniowania elektromagnetycznego dzielimy na promieniowanie jonizujące i promieniowanie niejonizujące.

Na terenie gminy nie prowadzono badań poziomu pól elektromagnetycznych oraz dotyczących oddziaływania promieniowania na środowisko, a w szczególności na zdrowie mieszkańców. Niemniej występują tu źródła promieniowania niejonizującego w postaci stacji przekątnikowych telefonii komórkowej oraz napowietrznych linii elektroenergetycznych wysokiego napięcia. Pola elektromagnetyczne stacji telefonii komórkowej o gęstości mocy większych niż wartości graniczne, występują w miejscach niedostępnych dla ludzi - wieża kościelna w Zembrzycach i partia grzbietowa Tarnawskiej Góry w Tarnawie Dolnej. Wokół napowietrznych linii wysokiego napięcia 110kV nie prowadzono szczegółowych badań poziomu pól elektroenergetycznych, ochronę zdrowia ludzi zabezpieczają przepisy ustalające odległości i warunki zabudowy w ich sąsiedztwie.

Z badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku, prowadzonych na terenie województwa, wynika że na terenach wiejskich w latach 2013-2015 nie wystąpiły przekroczenia dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych, co więcej wyniki kształtują się znacznie poniżej dopuszczalnej normy pomimo wzrostu liczby uruchamianych nadajników.

2.2.6. Zagrożenia dla roślin i zwierząt

Zagrożenie dla flory i fauny analizowanego obszaru stanowią czynniki abiotyczne (warunki klimatyczne i pionowe zróżnicowanie terenu) i biotyczne (np. nadmierny rozwój owadów liściożernych czy grzybów patogennych), które wpływają na stopień ich trwałości i zdrowotności. Negatywny wpływ mogą mieć także czynniki antropopresyjne związane z działalnością człowieka, jak: emisja przemysłowa gazów i pyłów do powietrza, nadmierna penetracja lasu przez ludzi oraz niszczenie siedlisk nadrzecznych.

2.2.7. Zagrożenia powodziowe i tereny zalewowe

Górski charakter rzek i potoków płynących w obrębie gminy Zembrzyce wpływa na nierównomierność przepływów, stąd częste tu zarówno niżówki jak i występujące kilka razy do roku wezbrania, a średnio co kilka lat powódzie. Główne zagrożenia powodziowe spowodowane są deszczami nawalnymi występującymi najczęściej w czerwcu, lipcu, sierpniu i wrześniu oraz wodami roztopowymi. Zasięg zalewów powodziowych mieści się w partiach górskich w głębokich dolinkach wciosowych, a w części pogórskiej w granicach terasy zalewowej potoków. Największe zagrożenie stanowią rzeki Skawa, Tarnawka i Paleczka z Palczycą.

Zagrożenia powodziowe na terenie gminy stwarzają:

- brak rowów odwadniających, niewłaściwe fosforowanie oraz zły stan przepustów, powoduje gromadzenie się opadów i spływ wód drogami, co w efekcie wpływa na ich uszkodzenie,
- brak regulacji potoków powoduje, że podczas zwiększonego napływu wód następuje:
 - ✓ podmywanie przyczółków mostowych, co skutkuje zagrożeniem dla budowli mostowych,
 - ✓ osuwanie się skarp potoków, co skutkuje zagrożeniem dla położonych w pobliżu dróg i budynków mieszkalnych.

Dla ochrony przeciwpowodziowej oraz ochrony zasobów wodnych zlewni Skawy i Paleczki wskazane jest:

- zwiększanie naturalnej retencji wodnej, poprzez właściwą gospodarkę rolną i leśną,
- dodatkowe zalesienia i obsadzania zielenią,
- ochrona obszarów podmokłych, źródliskowych i osuwiskowych,
- regulacja brzegów.

Na terenie gminy zostały formalnie wyznaczone obszary szczególnego zagrożenia powodzią:

- a) dla potoków Tarnawka i Paleczka z Palczycą na podstawie „Studium określającego granice obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią dla terenów nieobwałowanych w zlewni Skawy”,
- b) dla rzeki Skawy na mapach zagrożenia powodziowego sporządzonych przez Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej.

Praktyczną konsekwencją istnienia obszarów zalewowych o wyznaczonych granicach zasięgowych jest ograniczenie ich zainwestowania i wykorzystanie jako terenów o funkcji przyrodniczej bądź wykorzystanie do celów niekubaturowej rekreacji i sportu.

Warunki występowania zjawisk powodziowych ulegną zasadniczej zmianie w związku z zrealizowanym zbiornikiem wodnym „Świnna Poręba”.

2.2.8. Obszary osuwiskowe i zagrożone ruchami masowymi

Cały obszar modelowany jest przez ruchy masowe (głównie spełzywanie i osuwanie). Przyczyną rozwoju ruchów masowych są warunki geologiczne i geomorfologiczne tj. zsuwanie się mas skalnych po stoku pod wpływem siły ciężkości, wywołane czynnikami naturalnymi (np. podcięcie stoku przez ciek wodny, nasiąknięcie mas ziemnych wodami opadowymi lub roztopowymi); lub czynnikami antropogenicznymi (np. podcięcie stoku wywołane pracami budowlanymi). Czynnikiem aktywującym zjawisko osuwania się gruntu, może być wezbraniowa działalność potoków górskich i podgórskich, obfite i długotrwałe opady atmosferyczne, niewłaściwie prowadzone prace budowlane, prowadzące do podcięcia podstawy stoku. Czynnikiem stabilizującym jest obecność drzewiastej pokrywy roślinnej.

Jeśli przyjąć ukształtowanie powierzchni terenów, jako kryterium ich oceny dla potrzeb planowania i budownictwa miejskiego, to określa się je, jako morfologicznie:

- dobre, gdy nachylenie powierzchni terenu jest mniejsze niż 10%, deniwelacje nie przekraczają 10 m, poziome rozczłonkowanie terenu jest słabe,
- przydatne, gdy nachylenie powierzchni terenu miejscami jest mniejsze niż 10,5%, miejscami jest - w granicach 10 - 20%, deniwelacje są większe - wahają się w granicach 10 - 25 m, poziome rozczłonkowanie powierzchni terenu jest średnie lub znaczne,
- mało przydatne, gdy nachylenie powierzchni terenu jest większe niż 20%, a w górach - większe niż 30%, deniwelacje powierzchni terenu przekraczają 25 m, poziome rozczłonkowanie jest bardzo duże.

W uwagach dla administracji publicznej dotyczących planowania przestrzennego w dokumencie "Objaśnienia do mapy osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi", sporządzonym dla terenu gminy Zembrzyce w 2013 roku, dla poszczególnych rodzajów terenów zagrożonych osuwaniem się mas ziemi zaproponowano następujące rozwiązania:

Osuwiska aktywne wyróżniają się wyraźną i czytelną rzeźbą z charakterystycznym zespołem form: skarpy, szczeliny, nabrzmienia koluwiów, zerwy darni. W osuwiskach tego typu można obserwować: zagłębienia bezodpływowe (suche lub z małymi zbiornikami wodnymi) młaki, podmokłości, wysięki wód podziemnych, źródła. Przemieszczające się koluwia mogą powodować spękania ścian budynków, uszkodzenia dróg, przesunięcie kręgów w studniach kopanych, pochylenie lub wywrócenie drzew.

Osuwiska aktywne, to obszary nienadające się pod budownictwo. Zachodzące w ich obrębie procesy grawitacyjnego przemieszczania mas ziemnych lub skalnych (tj. koluwiów), o różnym stopniu natężenia i z różną głębokością warstw poślizgu, występujące od szeregu lat lub świeżo uaktywnione, powodują i będą powodować stałe zniszczenia, a przez to straty materialne. Ponadto stabilizacja w całości dużego czynnego osuwiska może być bardzo kosztowna, a stabilizacja tylko wybranej jego części może nie dać oczekiwanych efektów.

Osuwiska okresowo aktywne – w takich obszarach prawdopodobne jest uaktywnienie się części a nawet całości koluwiów. Tego typu osuwiska również należą do terenów niebezpiecznych. Również i tutaj nie powinny być przewidywane nowe inwestycje budowlane w planach zagospodarowania przestrzennego. Jednakże dokładne przebadanie geologiczne całego obszaru osuwiska (wiercenia pełnordzeniowe wykonane przy obecności doświadczonych geologów) mogłoby zweryfikować dane pochodzące z obserwacji terenowych i wskazać tereny dla budownictwa lekkiego (z wyłączeniem budownictwa ciężkiego, wielokondygnacyjnego, wielokubaturowego).

Osuwiska nieaktywne (lub nieaktywne fragmenty osuwisk) obejmują obiekty, w obrębie których nie notowano przejawów aktywności w przeciągu ostatnich 50-ciu lat. Nie oznacza to jednak, że tereny te nie mogą ulec uaktywnieniu. Nie można traktować też jako zupełnie nieaktywnego (zamarłego) fragmentu osuwiska, który znajduje się ponad lub poniżej strefy aktywnej lub okresowo aktywnej. Sugeruje się aby również na takich obszarach (nieaktywnych) ograniczać budownictwo (zwłaszcza wielokubaturowe, ciężkie), a ewentualnie planowane inne obiekty posiadały wykonaną wcześniej dokumentację geologiczno inżynierską określającą warunki podłoża w kontekście ewentualnego ruchu koluwiów.

Na szeregu osuwisk znajdują się budynki mieszkalne, gospodarcze, użyteczności publicznej (np. boisko w Tarnawie Dolnej) drogi lub przebiegają przez ich teren linie energetyczne, gazociągi, itp. Przykładem mogą być obiekty: nr 31 w Śleszowicach, nr 71, 72, 73, 53, 54 w Tarnawie Dolnej, nr 98 – Bace, nr 111 w Marcówce. Nie można wykluczyć, że koluwia na tych osuwiskach wcześniej czy później ulegną większemu uaktywnieniu. Dojdzie wtedy do kolejnych zniszczeń. Stąd osuwiska już zabudowane powinny być poddane szczególnej kontroli pod kątem odprowadzania wód, wykonywania nasypów, wkopów i innych prac ziemnych. Szczegółowe dane o zagospodarowaniu budowlanym i infrastrukturalnym zawierają poszczególne karty osuwisk. Wiele osuwisk zlokalizowanych jest w obszarach upraw leśnych. Ewentualne uaktywnienie w ich obrębie mas ziemnych lub skalnych również powoduje zniszczenia. Drzewa ulegają pochyleniu (co ogranicza ich wzrost) lub wyrwoceniu lub połamaniu, tak, że często jedynym sposobem ich wykorzystania jest przeznaczenie drewna na opał.

Wokół każdego osuwiska należy wyznaczyć tzw. strefę buforową. Strefa ta ma różną szerokość, zależną od wielkości danego obiektu, głębokości ruchu koluwiów, rodzaju ich ruchu. Szerokość tej strefy można w przybliżeniu określić jako trzy- do pięciokrotności wysokość skarpy głównej wyrażonej w metrach. W przypadku większej ilości osuwisk na terenie gminy Zembrzyce strefa ta będzie miała szerokość około 20-50 m od górnych i 20-30 m od bocznych granic danego obiektu.

Tereny zagrożone ruchami masowymi - na terenie gminy Zembrzyce wyznaczono 7 takich terenów. Budownictwo na tych terenach powinno być dopuszczone, ale po wykonaniu wcześniejszego rozpoznania geotechnicznego lub geologicznego określającego warunki podłoża w kontekście ewentualnego powstania osuwisk. Rozpoznanie to powinno zakończyć się opracowaniem stosownej dokumentacji w formie pisemnej i powinno zawierać wnioski odnośnie zaniechania budownictwa na danym terenie, bądź jego dopuszczenia po spełnieniu odpowiednich zaleceń.

W związku z realizacją zbiornika wodnego, w wyniku zmiany poziomu zwierciadła wody lub geometrii zbcoczy, należy liczyć się z możliwością uruchomienia obecnie nieczynnych osuwisk, wzmożonym spływaniami pokryw zwietrzelinowych i zmniejszeniem siły transportowej rzek i potoków. W trakcie budowy i po napełnieniu zbiornika, szczególnie na jego obrzeżu i na obszarze cofki, należy spodziewać się wystąpienia nowych zagrożeń lub intensyfikacji istniejących zjawisk związanych ze zmianą reżimu rzeki i zamulaniem dna zbiornika, podtapianiem nowych obszarów i erozją linii brzegowej (abrazja i uruchomienie procesów osuwiskowych).

2.2.9. Zagrożenia środowiska powodowane czynnikami nadzwyczajnymi

Pod pojęciem nadzwyczajnych zagrożeń mieszczą się zarówno zagrożenia naturalne oraz sytuacje i zdarzenia incydentalne o gwałtownym charakterze, powstałe w czasie produkcji, magazynowania oraz transportu substancji chemicznych. Na terenie gminy nadzwyczajne zagrożenia dla środowiska mogą wystąpić w postaci:

- zagrożenia powodowanego przez pożary, śnieg, wiatr, burze i gradobicia - pojawiają się gwałtownie wraz ze zjawiskami je wywołującymi; największe straty spowodowane przez wichury występują w lasach i wśród starych drzewostanów; młode drzewostany narażone są szczególnie na łamanie i wywracanie spowodowane przez nagłe i duże opady śniegu, nadmiar śniegu może być również przyczyną awarii napowietrznych linii energetycznych i zaważeń płaskich dachów budynków; pożary z przyczyn naturalnych i wywołanych przez ludzi dotyczą szczególnie obszarów leśnych i zabudowy; stopień zagrożenia pożarowego w lasach oceniony został, jako niski i lasy zaliczono do III - najniższej kategorii zagrożenia pożarowego;
- awarii środków transportu, cystern z materiałami i substancjami niebezpiecznymi (toksycznymi, łatwopalnymi i wybuchowymi) na przebiegających przez gminę drogach: krajowej, wojewódzkiej i powiatowych, linii kolejowej lub awarii w zakładach produkcyjnych i obiektach obsługi komunikacji; skutki skażeń pochodzących z awarii zależą od okoliczności zdarzenia i rodzaju substancji - substancja może przedostać się do gruntu i skażać wody podziemne lub przez spływ powierzchniowy zanieczyścić wody powierzchniowe, wybuch lub rozszczelnienie cysterny z toksycznymi substancjami gazowymi zagraża zanieczyszczeniem powietrza.

Na terenie gminy nie ma aktualnie obiektów, składowisk i instalacji, posiadających materiały niebezpieczne w ilościach przekraczających wartości progowe, określone w Dyrektywie Rady UE z 1996r., jak też stwarzających, w myśl przepisów prawa ochrony środowiska duże lub zwiększone ryzyko wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (wg. rozporz. Min. Gosp. z 9 kwietnia 2002r.). Na terenie całego powiatu nie ma obecnie baz i jednostek wojskowych, które mogłyby stanowić dodatkowe i nierozpoznane źródło zagrożeń.

2.3. Wnioski

- *Położenie gminy w Parku Krajobrazowym Beskidu Małego i jego otulinie, narzuca niejako reżim ochrony walorów krajobrazowych. Obecnie na przeważającej powierzchni gminy dominują krajobrazy typu zbliżonego do naturalnego gór średnich i regla dolnego (w granicach PKBM) i kulturowo przekształcony krajobraz den dolin.*
- *Brak dobrego rozpoznania stanu środowiska przyrodniczego Gminy Zembrzyce pod kątem występowania rzadkich i ginących gatunków flory. Najlepiej rozpoznany jest obszar Beskidu Małego - jest to związane z licznymi monografiami florystycznymi i fitosocjologicznymi z terenu Beskidu Małego oraz inwentaryzacją elementów środowiska przyrodniczego przygotowywaną dla potrzeb opracowywanego aktualnie planu ochrony Parku Krajobrazowego Beskidu Małego*
- *Naturalne walory krajobrazowe powinny być uznane za szczególnie cenne bogactwo gminy. Występujące na tych obszarach lasy, zadrzewienia wzdłuż potoków, a także zadrzewienia śródpolne mają charakter zbliżony do naturalnego i objęte są planowaną ochroną w ramach koncepcji krajowej sieci ekologicznej ECONET-POLSKA i NATURA 2000.*
- *Krajobraz gminy Zembrzyce jest ciągle przekształcany w związku z budową zbiornika wodnego oraz rozbudową mieszkalną i infrastrukturą komunikacyjno-techniczną. Zmiany te mają charakter często nieodwracalny.*
- *W związku z dość trudnymi warunkami agrotechnicznymi, przejawiającymi się w słabych glebach i położeniem części pól uprawnych na nachylonych stokach, obserwuje się miejscami zarzucenie upraw rolnych i stopniowe powracanie na te tereny innej roślinności przywracającej naturalny charakter krajobrazu.*

- *Bardzo cenne dla krajobrazu są użytki zielone położone w dolinach i wąwozach, tworzące ciągi zieleni ekologicznej, a także trwałe użytki zielone porastające polany śródleśne oraz trwałe pastwiska umacniające stoki.*
- *W granicach administracyjnych gminy znajduje się zbiornik wodny Świnna Poręba, który ma za zadanie spełnianie licznych funkcji: magazynowanie wody, przejmowanie fali powodziowej, wytwarzanie energii elektrycznej, wyrównywanie poziomu wód w rzece poniżej zbiornika i funkcje rekreacyjne.*
- *Istotnym dla zagospodarowania gminy jest występowanie zjawisk osuwiskowych o znacznej skali.*

3. Uwarunkowania wynikające ze stanu funkcjonowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej

3.1. Rolnicze właściwości gleb i ich przydatność

Zróżnicowane warunki środowiska przyrodniczego gminy Zembrzyce sprawiają, że przydatność terenów gminy dla gospodarki rolnej jest również zróżnicowana.

Bonitacja i przydatność rolnicza gleb:

Klasy gleboznawcze gruntów:

rodzaj gruntu	klasa gleby	Marcówka	Śleszowice	Zembrzyce	Tarnawa D.	Tarnawa G.	ogółem	
		ha	ha	ha	ha	ha	ha	%
grunty orne	- II	-	1	4	-	-	5	1
grunty orne	- IIIa	1	15	10	15	-	41	
grunty orne	- IIIb	22	70	51	14	82	239	
użytki zielone	- III	4	3	0	1	2	10	
razem	kl. III	27	88	61	30	84	290	13
grunty orne	- IVa	66	96	99	83	4	348	
grunty orne	- IVb	95	148	91	350	62	746	
użytki zielone	- IV	9	20	18	13	17	77	
razem	kl. IV	170	264	208	446	83	1171	52
grunty orne	- V	74	64	163	197	53	551	
użytki zielone	- V	1	14	61	43	10	129	
razem	kl. V	75	78	224	240	63	680	30
grunty orne	- VI	14	2	42	12	0	70	
użytki zielone	- VI	-	3	-	15	5	23	
razem	kl. VI	14	5	42	27	5	93	4
OGÓŁEM	U. R.	286	436	539	743	235	2239	100

Źródło: Urząd Gminy/

Kompleksy rolniczej przydatności gleb:

kompleks		Marcówka	Śleszowice	Zembrzyce	Tarnawa D.	Tarnawa G.	ogółem	
nazwa	numer	ha	ha	ha	ha	ha	ha	%
KOMPLEKSY GR. ORNYCH		282	420	498	669	129	1998	100
zbożowo-pastewny mocny	8	85	110	40	55	4	294	15
pszenny górski	10	27	80	167	17	1	292	15
zbożowy górski	11	99	150	128	337	80	794	40
owsiano- ziemniaczany górski	12	57	69	106	192	44	468	23
owsiano-pastewny górski	13	-	5	9	55	-	69	3
pod użytki zielone	14	14	6	48	13	-	81	4
KOMPLEKSY GR. ZIELONYCH		11	28	51	66	28	184	100
średni	2z	7	20	12	44	16	100	54
słaby i bardzo słaby	3z	4	8	39	22	12	84	46
OGÓŁEM		293	448	549	735	157	2182	

Źródło: Urząd Gminy/

- W ogólnej powierzchni gminy (3922 ha) dominuje rolno - leśne użytkowanie gruntów: użytki rolne zajmują ponad 50% (2241 ha) powierzchni, użytki leśne oraz grunty zadrzewione i zalesione ponad 30% (1430 ha).
- Gleby gruntów rolnych należą głównie do użytków rolnych klasy IVb i V (prawie 60% ogólnej powierzchni użytków rolnych), grunty rolne najwyższych klas (II i III) stanowią tylko 14% powierzchni i występują jedynie na terenie wsi Zembrzyce i Śleszowice.
- Dominujące kompleksy użytków rolnych: grunty orne -11 (zbożowy górski), grunty zielone - równowaga kompleksów 2z i 3z. Kompleksy o najwyższej wartości rolniczej (10 i 11) występują na stokach o nachyleniu do 10%, obejmują gleby stosunkowo głębokie z dość dobrze wykształconym profilem glebowym, uniwersalne w warunkach górskich.

Zasoby rolniczej przestrzeni produkcyjnej - jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej średnia - wskaźnik 54,3 pkt (w skali IUNG) określa ten rejon jako obszar o warunkach najbardziej korzystne dla upraw roślin pastewnych i dla trwałych użytków zielonych ze względu na:

- warunki agroklimatyczne - krótki okres wegetacji, późne przymrozki wiosenne i wczesne jesienne,
- warunki orograficzne - wysokie nachylenie stoków i trudne drogi dojazdowe ograniczają mechanizację upraw, na erozję narażonych jest ok. 30% gleb, główne znaczenie dla niszczących procesów erozyjnych ma erozja wodna, powodowana przez opady i wody płynące, przyspieszane niejednokrotnie przez działalność człowieka,
- warunki glebowe - przeważają gleby średnie i średnio ciężkie do uprawy,

3.2. Uwarunkowania produkcji rolniczej

Na terenie gminy użytkowanych rolniczo jest 2239ha ziemi, szczegółowy podział przedstawiają poniższe zestawienia:

Struktura użytkowania:

miejscowość	powierzchnia w ha					
	ogółem	w tym według użytkowania				
		użytki rolne	lasy	wody	zainwest.	nieużytki
Zembrzyce	1092,2	539,4	430,5	57,4	53,2	11,7
Tarnawa Górna	537,4	234,6	287,0	2,3	13,5	0,0
Śleszowice	619,0	436,4	150,3	4,5	27,8	-
Tarnawa Dolna	1243,7	742,7	438,1	15,8	43,7	3,4
Marcówka	430,3	286,4	125,0	1,6	16,6	0,7
ogółem gmina: (ha)	3922,6	2239,5	1430,9	81,6	154,8	15,8
(%)	100,0	57,1	36,5	2,1	3,9	0,4

/Źródło: Urząd Gminy/

Rolnicze użytkowanie ziemi - gmina Zembrzyce ogółem:

użytkowanie gruntów:

powierzchnia gruntów w ha	w tym użytki rolne w %			
	grunty orne	sady	łąki i pastwiska	ogółem
3990	43,0	0,8	5,7	49,5

powierzchnia zasiewów:

ogółem w ha	w tym w %				
	pszenica	żyto	jęczmień	owies	ziemniaki
1322	12,2	1,6	0,9	12,1	14,3

/Źródło: Atlas powiatu suskiego/

- Dominująca forma użytkowania ziemi - użytki rolne (57% powierzchni gminy), a wśród nich dominują grunty orne. Towarzyszą im: w dolinach łąki świeże i kwaśne - kośne, pastwiska nadrzeczne, na stokach o wyższych spadkach i w rejonach występowania podwyższonego poziomu wód gruntowych - łąki i pastwiska niższej jakości.
- Struktura zasiewów ukierunkowana na produkcję pasz (owies, ziemniaki). Główne kierunki produkcji rolnej to chów bydła mlecznego i opasowego, podporządkowana jest temu produkcja roślinna. Produkcja zwierzęca jest prawie w całości przeznaczana na samozaopatrzenie.
- W związku z trudnymi warunkami glebowymi oraz zajęciem pod zbiornik wodny z towarzyszącą infrastrukturą na terenie gminy nie istnieją możliwości poszerzenia arealu upraw rolnych. Tym bardziej istniejące zwarte kompleksy gruntów ornych oraz użytków zielonych nie powinny zmieniać swojej dotychczasowej funkcji.
- Istotną formą użytkowania przestrzeni rolniczej są użytki zielone w postaci słabych i bardzo słabych łąk i pastwisk. W dolinach są to łąki świeże i kwaśne - kośne, pastwiska nadrzeczne, na stokach o wyższych spadkach i w rejonach występowania podwyższonego poziomu wód gruntowych - łąki i pastwiska niższej jakości.

- Z racji ukształtowania terenu i rodzaj zainwestowania gmina przekształca się w gminę turystyczną, w związku z tym grunty orne są obsiewane i obsadzone w coraz mniejszym stopniu.

3.3. Zanieczyszczenie gleb

Do głównych przyczyn ubożenia, a w konsekwencji obniżenia urodzajności gleb można zliczyć: pogłębiające się niedobory wody, zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych, zanieczyszczenie atmosfery, degradację fizyczną, chemiczną i biologiczną gleb, urbanizację i osadnictwo.

Za najważniejsze przyczyny degradacji gruntu, w skali gminy, można uznać:

- ścieki bytowe i technologiczne przenikające do gruntu na skutek braku dostatecznych, sprawnych zabezpieczeń, występowania awarii systemów,
- odpady deponowane w sposób niebezpieczny dla środowiska,
- zanieczyszczenia komunikacyjne (szczególnie wzdłuż drogi krajowej) pochodzące z intensywnego ruchu pojazdów oraz awarii pojazdów z ładunkami niebezpiecznymi,
- stosowanie niewłaściwych zabiegów agrotechnicznych, stężonych środków chemicznej ochrony roślin, osuszanie gruntów i przesuszanie gleb uprawnych,
- wtórne zanieczyszczeń powietrza.

Stan zanieczyszczenia gleb metalami ciężkimi oceniony w oparciu o poziom zawartości metali ciężkich (kadmu, ołowiu, niklu, miedzi i cynku) sporządzony przez ZGiOG IUNiG w Puławach, sporządzony dla województwa małopolskiego (*Źródło: Raport o stanie środowiska w woj. Małopolskim WIOŚ 1999r.*):

- Przedmiotowy obszar położony jest w rejonie południowych charakteryzującym się wyższą, od pozostałych części województwa, zawartością metali ciężkich co należy wiązać z występowaniem w tym rejonie utworów z natury zasobnych w metale ciężkie (flisz karpacki).
- Pomimo podwyższonej naturalnej zawartości metali ciężkich jest to obszar o korzystnych warunkach dla produkcji zdrowej żywności ekologicznej.
- Ponadto znaczna część gruntów wykazuje podatność na czynniki erozyjne, szczególnie erozją wodną.

3.4. Gospodarstwa rolne

W gminie Zembrzyce produkcja rolnicza prowadzona jest głównie w rodzinnych gospodarstwach rolnych, dlatego na stopień wykorzystania rolniczej przestrzeni produkcyjnej w znacznej mierze wpływa struktura agrarna tych gospodarstw.

Struktura obszarowa gospodarstw rolnych - gmina ogółem (NSR 2010):

grupy obszarowe powierzchni gospodarstw rolnych	gospodarstwa rolne ogółem		prowadzące działalność rolniczą	
	szt.	%	szt.	%
do 1 ha	239	37	114	26
1 - 5 ha	399	61	305	71
powyżej 5 ha	12	2	12	3
razem	650	100	431	100

Źródło: www.stat.gov.pl.bdl/

Przeciętna powierzchnia indywidualnego gospodarstwa rolnego w gminie wynosi 3,4 ha i jest najwyższa w powiecie suskim, gdzie ogółem wynosi 2,63 ha.

Stopień wykorzystanie użytków rolnych w gospodarstwach indywidualnych - gmina ogółem (NSR 2010):

sposób zagospodarowania	liczba gospodarstw	powierzchnia w ha
grunty ogółem	650	1682
użytki rolne ogółem	649	1083
użytki rolne w dobrej kulturze	428	723
pod zasiewami	196	168
grunty ugorowane	57	70
uprawy trwałe	64	15
sady ogółem	62	14
ogrody przydomowe	30	4

/Źródło: www.stat.gov.pl.bdl/

Z przedstawionych danych wynika, że:

- Struktura agrarna w gminie Zembrzyce jest niekorzystna, ze względu na duże rozdrobnienie gospodarstw. Pomimo stosunkowo wysokiej średniej powierzchni, gospodarstwa poniżej 1 ha stanowią ponad 1/3 ogółu gospodarstw, zaś największych jest tylko 2%. Dodatkowo niekorzystnym zjawiskiem jest zły rozłóg pól, co utrudnia pełną mechanizację upraw polowych.
- Mała towarowość gospodarstw nie zachęca do lokalizacji dużych przechowalni i przetwórci rolno - spożywczych. Z powodzeniem natomiast mogą działać tu niewielkie zakłady przetwórstwa rolno - spożywczego przetwarzające miejscowe produkty na zaopatrzenie lokalnego rynku. Na terenie gminy dobrze prosperują istniejące gospodarstwa ogrodnicze i szkółki.
- Spośród 650 gospodarstw ponad 200 nie prowadzi działalności rolniczej.
- Około 2/3 użytków rolnych w gospodarstwach prowadzone jest w dobrej kulturze, a jedynie 6,5% to grunty ugorowane.

3.5. Wnioski

- *Warunki dla rozwoju rolnictwa na terenie gminy charakteryzują się: dużą mozaikowością i przestrzenną zmiennością gleb, zróżnicowanymi warunkami mikroklimatu, dużym zagrożeniem erozją gleb, ograniczonymi możliwościami zastosowania niektórych maszyn spowodowanymi spadkami terenu, małą powierzchnią i kształtem pól uprawnych,*
- *W przestrzeni rolniczej gminy dominują gleby IV klasy - 56% powierzchni użytkowanej rolniczo, gleby klas II - III to jedynie 9% powierzchni; zwarte przestrzenie gleb klasy IV z enklawami klasy III występują w rozległych dolinach rzek oraz w niższych partiach stoków i na spłaszczeniach podstokowych, w sąsiedztwie terenów osadniczych. Wśród gruntów ornych dominują: kompleks 11-ty zbożowy górski rolniczej przydatności gleb (ok. 36% pow.) i kompleks 12-ty owsiano-ziemniaczany górski (ok. 21% pow.). Są to najczęściej zarówno najwartościowsze kompleksy dla rozwoju gospodarki rolnej jak i potencjalne tereny rozwojowe.*
- *Strukturę gospodarstw rolnych charakteryzuje się:*
 - *dużym rozdrobnieniem gruntów, na ogólną liczbę ok. 650 gospodarstw rolnych: gospodarstw o powierzchni powyżej 5 ha jest tylko 12 szt., liczba gospodarstw domowych nie będących gospodarstwami rolnymi (działki przyzagrodowe o powierzchni do 1 ha) wynosi około 240,*
 - *bardzo wysokim udziałem ludności dwuzawodowej,*
 - *podeszły wiekiem znacznej części użytkowników gospodarstw.*
- *Główne kierunki produkcji rolnej to chów bydła mlecznego i opasowego, podporządkowana jest temu produkcja roślinna, w której dominuje uprawa pasz, produkcja zwierzęca jest prawie w całości przeznaczana na samozaopatrzenie.*
- *W wyniku realizacji zbiornika wodnego i towarzyszącej infrastruktury komunikacyjnej nastąpi wyraźny ubytek rolniczej powierzchni produkcyjnej i to gleb o najwyższej jakości produkcyjnej położonych w dolinie Skawy.*

- *Rolnictwo w gminie nie odgrywa istotnej roli w gospodarce gminy. Wytwarzane produkty rolne przeznaczone są głównie na potrzeby lokalnego rynku, tj. potrzeby własne rolników i ich rodzin, pozostałych mieszkańców gminy oraz przebywających w gminie turystów. Brak jest na terenie gminy skupu produktów rolnych i przemysłu rolno-spożywczego.*
- *Wysoka lesistość, niekorzystna struktura agrarna, ukształtowanie terenu, rozdrobnienie gospodarstw, szachownica pól utrudniają rozwój rolnictwa i związku z tym z roku na rok rolnictwo schodzi na dalszy plan rozwoju społeczno - gospodarczego gminy.*

4. Uwarunkowania wynikające z dotychczasowego zainwestowania terenu

4.1. Struktura użytkowania terenu

Gmina Zembrzyce zajmuje obszar 3990 ha. Prawie połowę powierzchni zajmują użytki rolne, stopień lesistości wynosi ok. 37%. Resztę zajmują tereny pozostałe i nieużytki, w tym tereny zainwestowane.

Struktura użytkowania gruntów gminy na tle wielkości powiatu suskiego:

jednostka administracyjna	powierzchnia ogólna w ha	w tym w %					
		użytki rolne				lasy	pozostałe i nieużytki
		grunty orne	sady	łąki i pastwiska	ogółem		
POWIAT	67293	31,4	0,5	12,0	43,9	48,7	7,3
gm. Zembrzyce	3990	43,0	0,8	5,7	49,5	37,6	12,9

Źródło: Atlas powiatu suskiego/

Na tle powiatu gmina charakteryzuje się: niższym poziomem lesistości oraz prawie dwa razy wyższym udziałem gruntów pozostałych. Na ten udział składają się głównie wody i tereny zainwestowane, w tym związane z realizacją zbiornika wodnego.

4.2. Stan prawny gruntów

Bilans gruntów stanowiących własność Gminy Zembrzyce na dzień 31.12.2011 roku przedstawia się następująco:

Zembrzyce	-	13,4132 ha
Marcówka	-	6,6876 ha
Tarnawa Dolna	-	14,8584 ha
Tarnawa Górna	-	1,7897 ha
Śleszowice	-	4,7118 ha
Gmina ogółem		41,7162 ha

Własność komunalna, praktycznie rzecz biorąc, nie stanowi istotnego zasobu gminy. Kilkadziesiąt hektarów będących w posiadaniu gminy to głównie drogi, tereny zabudowane pod obiektami publicznymi oraz trochę terenów rolnych i leśnych. Niewielkie tereny niestanowiące zasobu komunalnego są własnością tzw. wspólnot pastwiskowych. Zasoby te mogą być częściowo wykorzystane dla potrzeb społeczności lokalnej.

4.3. Rodzaje i funkcje zabudowy

Na całym obszarze, a szczególnie w centralnym obszarze Zembrzyc, występuje przemieszanie zabudowy mieszkalnej z zagrodową i rzemieślniczą. Poza zabudową usługową skoncentrowaną w centrum wsi Zembrzyce brak ukształtowanych wiejskich centrów usługowych. Zabudowa na obszarze gminy ukształtowała się w dolinach rzek Skawy, Paleczki i Tarnawki, w nawiązaniu do układów komunikacyjnych. Poszczególne sołectwa o zróżnicowanej wielkości i gęstości zaludnienia (od 66 os/km² w Tarnawie Górnej do 193 os/km² w Zembrzycach). Wieś gminna Zembrzyce wyróżnia się zwartym systemem zabudowy o wyraźnym charakterze małomiasteczkowym w rejonie placu centralnego (rynku), na pozostałym obszarze: zabudowa wsi Marcówka ma charakter rozproszony, w pozostałych sołectwach niewielki stopień rozproszenia, zabudowa wiejska rozciąga się pasmowo wzdłuż głównych dróg i częściowo na stokach w postaci przysiółków.

Na całym obszarze, a szczególnie w centrum Zembrzyc, występuje przemieszanie zabudowy mieszkalnej i zagrodowej z zabudową rzemieślniczą i usługową. Zabudowę stanowią głównie budynki ogniotrwałe 1-3 kondygnacji.

4.3.1. Zabudowa mieszkaniowa i zagrodowa

Zabudowa mieszkaniowa to głównie budynki jednorodzinne indywidualnych właścicieli na własnych działkach, w większości w zabudowie rolniczej.

Rozwój mieszkalnictwa na terenie gminy przedstawia poniższe zestawienie:

wyszczególnienie	lata (dane z NSP)			rok
	1988	2002	2011	2014
Zasoby mieszkaniowe:				
- mieszkania	1351	1562	1724	1673
- pow. użytkowa mieszkań w tys. m ²	93,5	b.d.	b.d.	b.d.
Standardy mieszkaniowe:				
- m ² pow. uż./1 mieszkanie	69,2	86,3	90,0	98,0
- m ² pow.uż./1 osobę	17,9	24,3	27,5	b.d.
Ilość mieszkań wyposażonych w:				
- wodociąg	b.d.	1495	1635	
- ustęp	b.d.	1217	1368	
- centralne ogrzewanie	b.d.	1013	1163	
- gaz z sieci	b.d.	175	223	

/Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS/

Wyposażenie w mieszkania w 2010r.:

jednostka	liczba osób/ mieszkanie	liczba osób/ izbę	średnia pow. użytkowa mieszkania w m ²	średnia pow. użytkowa w m ² /1 osobę
POWIAT	3,36	0,80	85,9	25,6
gm. Zembrzyce	3,28	0,76	89,5	27,3
gm. Stryżawa	3,10	0,75	84,9	27,4
gm. Budzów	3,91	0,91	91,1	23,4

/Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS/

Z powyższych informacji wynika, że:

- W ciągu 15 lat nastąpiła wyraźna poprawa jakości warunków mieszkaniowych. Przy ilości oddawanych do użytku mieszkań w ciągu roku utrzymujących się w ciągu ostatnich 5-ciu lat na poziomie 10 - 15 mieszkań, uzyskane wielkości plasują gminę na 7-mym miejscu (spośród 9-ciu gmin) w powiecie suskim.
- Poziom wyposażenia w zasoby mieszkaniowe mieszkańców nie odbiega od średnich dla powiatu i jest wyższy od gmin sąsiednich.

4.3.2. Zabudowa usługowa

Poziom wyposażenia w infrastrukturę społeczną gminy na tle warunków występujących w powiecie suskim przedstawiają wybrane wskaźniki za 2010 rok:

wyszczególnienie	jednostka miary	POWIAT	Zembrzyce	Stryżawa	Budzów
Wychowanie przedszkolne - dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym:					
- 3 - 5 lat	% dzieci	52,2	37,7	55,6	45,3
- 3 - 6 lat	% dzieci	61,7	47,8	65,0	55,1
Szkolnictwo podstawowe					
- szkoły podstawowe	uczniów/1 komputer	9,78	7,28	8,88	6,23
- gimnazja	uczniów/1 komputer	13,12	23,89	11,00	14,96
Ochrona zdrowia i opieka społeczna					
- korzystający z zakładów podstawowej opieki zdrowotnej	osób/1obiekt	2678	2798	3945	2838
- korzystający z aptek ogólnie dostępnych	osób/1aptekę	3773	5596	5918	8514
- beneficjenci pomocy społecznej	% ogółu ludności	10,4	9,1	8,0	5,6

wyszczególnienie	jednostka miary	POWIAT	Zembrzyce	Stryszawa	Budzów
Kultura i sztuka					
- korzystający z placówek bibliotecznych	osób/1obiekt	2678	1399	11836	1419
- księgozbiór	wol/1000ludności	4423	6518	1858	7553
Kultura fizyczna, sport i rekreacja					
- stadiony	obiekt/1000mieszkańców	13,8	5,6	0,0	0,0
- boiska	obiekt/1000mieszkańców	5,2	1,4	3,5	2,1
Handel					
- supermarkety	obiekt	6	1	0	0

/Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS/

Na terenie gminy rozmieszczenie i wyposażenie poszczególnych jednostek jest zróżnicowane (stan na 2018 rok):

wyszczególnienie	Zembrzyce	Marcówka	Śleszowice	Tarnawa D.	Tarnawa G.
Liczba mieszkańców	2149	737	845	1508	374
Opieka przedszkolna					
- placówki	1	-	-	-	-
- dzieci	75	25	25	19	-
- oddziały przedszkolne	-	1	1	1	-
Szkolnictwo podstawowe					
- szkoły podstawowe	1	1	1	1	-
- uczniowie w szkołach podstawowych	158	60	97	92	-
- uczniowie w klasach gimnazjalnych	24	-	-	15	-
Placówki biblioteczne					
- biblioteki i filie	1	0	0	0	-
- księgozbiór	33 381	0	0	0	-
Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej	1	-	1 - filia	-	-
Sport i rekreacja					
- kluby sportowe	1	1	-	1	-
- stadiony	-	-	-	-	-
- boiska	4	2	2	3	-
Obiekty kultu religijnego					
- kościoły parafialne	1	-	1	1	-
Cmentarze	1	-	1	1	-
Administracja i inne					
- urząd gminy	1	-	-	-	-
- poczta i telekomunikacja	1	-	-	-	-
- jednostki OSP	1	1	1	1	-

/Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG/

Z powyższych informacji wynika, że:

- Stopień wyposażenia w podstawowe obiekty usługowe w stosunku do średnich powiatowych jest niższy, szczególnie w zakresie oświaty i wychowania. W stosunku do gmin sąsiednich - zróżnicowany.
- Z analizy przestrzennego rozmieszczenia zainwestowania usługowego wynika, że największa ich koncentracja ma miejsce we wsi gminnej - Zembrzyce, w pozostałych uzależniona jest w dużym stopniu od ilości mieszkańców.
- W przypadku zdecydowanie przyspieszonego rozwoju funkcji rekreacyjno - turystycznej gminy, w związku z ukończeniem budowy zbiornika wodnego, należy uznać stopień wyposażenia gminy za niewystarczający.

4.3.3. Zabudowa rekreacyjna i turystyczna

Położenie w Beskidzie Małym i sąsiedztwie przyszłego zbiornika wodnego „Świnna Połęba” oraz dobra komunikacja - dobre połączenie drogą krajową i wojewódzką z miejscowościami śląska i Krakowem decyduje o atrakcyjności tych terenów pod względem turystyczno-wypoczynkowym. Gmina posiada dobre warunki do rozwoju turystyki pieszej i motorowej oraz

agroturystyki i wypoczynku sobotnio - niedzielnego. Kompleksy leśne na terenie parku krajobrazowego są atrakcyjne dla grzybiarzy i zbieraczy runa leśnego, a także dla miłośników polowań. Na terenie gminy, zwłaszcza na stokach tutejszych gór znaczną część stanowi zabudowa letniskowa, której właścicielami są przede wszystkim mieszkańcy miast województwa śląskiego i małopolskiego. W chwili obecnej obserwuje się intensyfikację tejże zabudowy. Obecnie na obszarze gminy znajdują się 2 obiekty turystyczne zbiorowego zakwaterowania w Zembrzycach: ośrodek wczasowo - wypoczynkowy 455 miejsc, obiekt Caritasu - 24 miejsca, ponadto znajdują się miejsca noclegowe w gospodarstwach agroturystycznych.

Pomimo omówionych walorów obszar jest w niewielkim stopniu wykorzystywany dla wypoczynku pobytowego. Funkcja turystyczna gminy jest słabo rozwinięta, a jej znaczenie gospodarcze i udział w dochodach mieszkańców jak dotąd niewielki. Przyczyn tego należy szukać w konkurencyjności sąsiednich terenów i miejscowości letniskowych o wieloletniej renomie, znacznie lepiej wyposażonych w zakresie bazy noclegowej i innych obiektów obsługujących turystów. Szansę znaczącego rozwoju funkcji turystycznej może stworzyć udostępnienie na cele rekreacyjne zbiornika wodnego „Świnna Poręba”.

4.4. Działalność gospodarcza na terenie gminy

Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON (2014 rok):

ogółem 471, w tym:

- sektor rolniczy 6
- sektor przemysłowy 129
- sektor budowlany 61

Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. ludności - 683

Podmioty gospodarcze według rodzaju działalności:

wyszczególnienie	ogółem gmina		Zembrzyce		Marcówka		Śleszowice		Tarnawa D		Tarnawa G	
	podmiot	%	podmiot	%	podmiot	%	podmiot	%	podmiot	%	podmiot	%
- rolnictwo i leśnictwo	18	4	5	2	3	6	3	4	5	4	2	15
- przemysł i budownictwo	177	39	74	37	22	48	26	38	48	37	7	54
- usługi	263	57	123	61	21	46	40	58	75	59	4	31
ogółem:	458	100	202	44	46	10	69	15	128	28	13	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS/

- Mimo rozwoju małej przedsiębiorczości, w prywatnych firmach na terenie gminy znajduje zatrudnienie niewielki procent ludności. Ze względu na zróżnicowanie gałęziowe największy odsetek stanowią podmioty gospodarcze przetwórstwa produkcyjnego i budownictwa oraz usług, a szczególnie handlu hurtowego i detalicznego, naprawa samochodów.
- Dominującą rolę odgrywają podmioty wytwórczo-usługowe związane z przemysłem skórzanym, drzewnym, materiałów budowlanych oraz handlu.
- Zróżnicowane jest również rozmieszczenie przestrzenne jednostek - ponad 70% ogółu zarejestrowanych jest na terenie wsi Zembrzyce i Tarnawa Dolna.

Szczegółowa analiza aktywności gospodarczej mieszkańców w rozdziale 9.6., punkcie uwarunkowania społeczno - ekonomiczne.

4.5. Wnioski

- *Wysokie walory krajobrazowe i przyrodnicze, położenie w Parku Krajobrazowym Beskidu Małego, zakończenie realizacji zbiornika wodnego powodują, że gmina może stanowić atrakcyjny ośrodek turystyczny, rekreacyjny i wypoczynkowy.*
- *Gmina ze swoim potencjałem turystyczno - wypoczynkowym powinna dalej rozwijać atrakcyjność oferty turystycznej całorocznej. Atrakcyjność gminy podniesie zróżnicowanie rodzajów bazy noclegowej i zróżnicowanych form wypoczynku, a także wyznaczenie nowych ścieżek rowerowych i spacerowych..*
- *Rozwój funkcji turystycznych wymusi również poszerzenie i powiększenie zasobów bazy usługowej.*
- *Stabilności liczby jednostek rejestrowanych w systemie REGON, tj. wykazywanej aktywności gospodarczej mieszkańców gminy, sprzyja jej atrakcyjne położenie i łatwa dostępność komunikacyjna. Spodziewać się można potrzeby wyznaczenia w gminie obszarów dla różnych form działalności ekonomicznej, które znacznie wzbogacą formy zabudowy gminy i stworzą nową jakość w strukturze funkcjonalno - przestrzennej.*

5. Uwarunkowania wynikające ze stanu funkcjonowania komunikacji

5.1. Komunikacja drogowa i transport publiczny

Istniejący system komunikacyjny oparty jest na układzie drogowym, który tworzy sieć dróg: krajowej, powiatowych i gminnych.

Przez teren gminy przebiegają dwie drogi o znaczeniu ponadlokalnym:

- droga krajowa nr 28 relacji Zator - Medyka - granica państwa (5,2 km na terenie gminy);
- droga wojewódzka nr 956 relacji Zembrzyce - Biertowice (2,0 km na terenie gminy).

Wewnętrzny układ komunikacyjny opiera się głównie na następujących drogach powiatowych:

- droga powiatowa nr K1702 relacji Kuków - Tarnawa Dolna (7,0 km na terenie gminy),
- droga powiatowa nr K1704 relacji Mucharz - Śleszowice (2,6 km na terenie gminy),
- droga powiatowa nr K1705 relacji Zembrzyce - Stryszów, przez Marcówkę (3,5 km na terenie gminy).

Uzupełnieniem systemu komunikacyjnego są drogi gminne: droga klasy L relacji Zembrzyce - Stryszów (wzdłuż zbiornia wodnego - 4,3 km na terenie gminy) oraz drogi lokalne obsługujące wsie i większe skupiska zabudowy oraz drogi dojazdowe obsługujące niewielkie zespoły zabudowy oraz pojedyncze obiekty o łącznej długości około 20 km.

Wykaz dróg gminnych sporządzono na podstawie:

- Załącznika nr 2 do uchwały Nr 881/13 Zarządu Województwa Małopolskiego z dnia 4 lipca 2013r.,
- Załącznika nr 8 do uchwały nr 1080/05 Zarządu Województwa Małopolskiego z dnia 13 października 2005r.

MARCÓWKA		
drogi gminne		drogi wewnętrzne
440911K	Marcówka - Na Pańskie	Na Pagórek
440912K	Marcówka - Dąbrowy	Pindle - Janikówka
440913K	Marcówka - Pindele	Do Drogosza
440914K	Marcówka - Janikówka	Do Pilch
440915K	Marcówka - Jasioły	Wróblówka
440916K	Marcówka - Toczki	
440917K	Marcówka - Do Gierata	
440918K	Marcówka - Jochymy	
440919K	Marcówka - Jadamy	
440920K	Marcówka - Krawce	
440921K	Marcówka - Jędrasy	
440922K	Marcówka - Snozy	
440923K	Marcówka - Żarąbki	
440924K	Marcówka - Do Paczki	
440925K	Marcówka - Lipowa	
440926K	Marcówka - Do Boiska	
ŚLESZOWICE		
drogi gminne		drogi wewnętrzne
440927K	Śleszowice - Rówieniec - Piekło	Do Sitarza
440928K	Śleszowice - Biele - Tartak - Szczygły	Do Szczygła
440929K	Śleszowice - Paleczni „Sotówka”	Do Ceremugi
440930K	Śleszowice - Kadziówka	Do Marka Szczygła
440931K	Śleszowice - Wierchy	Do Hubra J
440932K	Śleszowice - Pod „Górę”	Kadelówka
440933K	Śleszowice - Tarnawska Góra	Do Potocków
440934K	Śleszowice - Rówieniec zbiornik p.poż.	Na Szczępek

440935K	Śleszowice - Do Hubra	Do Targosza
440936K	Śleszowice - Sitarzówka	Do Nieciąga
440937K	Śleszowice - Chowaniec	Do Śliwy - Rówieniec
440938K	Śleszowice - Mosory Strachówka	Za Las
440939K	Śleszowice - Do Króla	
440940K	Śleszowice - Do Boguni	
TARNAWA DOLNA		
drogi gminne		drogi wewnętrzne
441201K	Tarnawa Dolna - Tarnawska Góra	Do Maciążki
441202K	Tarnawa Dolna - Sale Kamieniołom	Do Talagi
441203K	Tarnawa Dolna - Biele Pająki	Do Waty
441204K	Tarnawa Dolna - Do Cmentarza	Pod Madeja
441205K	Tarnawa Dolna - Starczały I	Pod Zapadle
441206K	Tarnawa Dolna - Starczały II	Do Bąka
441207K	Tarnawa Dolna - Drabiki	Prorokówka
441208K	Tarnawa Dolna - Nosale	Na Klin
441209K	Tarnawa Dolna - Kaszyccy	Do Piątkowskiego
441210K	Tarnawa Dolna - Do Stypuły	Biel-Sumera
441211K	Tarnawa Dolna - Wójciki	Pająki - Do Gałuszki
441212K	Tarnawa Dolna - Basiówka	Do Studnickiej
441213K	Tarnawa Dolna - Mrozkówka	Do Szczygła
441214K	Tarnawa Dolna - Żmije Kapłony	Do Grabecznika
441215K	Tarnawa Dolna - Paleczni	Do Kościelnego - Zawily
441216K	Tarnawa Dolna - Sadki	Do Lasku
441217K	Tarnawa Dolna - Franiki	Do Cholewki
441218K	Tarnawa Dolna - Koźle Tarnawskie	Zbyciaki
441219K	Tarnawa Dolna - Sitarzówka I	Kapłony
441220K	Tarnawa Dolna - Sitarzówka II	Do Kadeli
441221K	Tarnawa Dolna - Do Jurkowskiej	Do Greli
441222K	Tarnawa Dolna - Nizień	
441223K	Tarnawa Dolna - Do Gąsikowskiego	
441224K	Tarnawa Dolna - Do Bogacza	
441225K	Tarnawa Dolna - Do Boiska Sportowego	
TARNAWA GÓRNA		
drogi gminne		drogi wewnętrzne
441226K	Tarnawa Górna - Mikołajki pod Las	Do Kapłoniaka
441227K	Tarnawa Górna - Makówka	Do Paluszka
441228K	Tarnawa Górna - Jony	Do Pagaca
441229K	Tarnawa Górna - Pagacówka	Do Sołtysa
441230K	Tarnawa Górna - Partykówka	Do Palecznych
441231K	Tarnawa Górna - Mikołajki	Na Skolec
ZEMBRZYCE		
drogi gminne		drogi wewnętrzne
441232K	Zembrzyce - Pilchówka - Bołdyse	Pod Kotlarskiego
441233K	Zembrzyce - Zarąbki nad Skawcami	Na Koniec Talaga
441234K	Zembrzyce - Do Lotniska	Fidelus - Kałat
441235K	Zembrzyce - Do Cmentarza	Glińska - Gawlik
441236K	Zembrzyce - Biele	Do Sporka
441237K	Zembrzyce - Ruski Grygle	Do Gierata

441238K	Zembrzyce - Zamłynie	Do Misia
441239K	Zembrzyce - Ks. Kobyleckiego	Do Kopacza
441240K	Zembrzyce - Za garbarnią	Do Kuligowskiej
441241K	Zembrzyce - Na Krzywdę	Do Zbiornika Grabnik
441242K	Zembrzyce - Na boisko	Bołdyse
441243K	Zembrzyce - Do U.G. Zembrzyce	Na Tarnawskie
441244K	Zembrzyce - Do Wójcinej (Rynek)	Do Mikołajka
441245K	Zembrzyce - Za Kościołem	
441246K	Zembrzyce - Do Tokarza	
441247K	Zembrzyce - Na Zawsie	
441248K	Zembrzyce - Nad Niwkę	
441249K	Zembrzyce - Podoly	
441250K	Zembrzyce - Mickiewicza „Chobot”	
441251K	Zembrzyce - Słowackiego Bączki	
441252K	Zembrzyce - Krasieńskiego Gruszcza	
441253K	Zembrzyce - Paderewskiego do Polusia	
441254K	Zembrzyce - Do Piły	
441255K	Zembrzyce - Do Talagi Preslej	
441256K	Zembrzyce - Pindle	
441257K	Zembrzyce - Za Plebanią	
441258K	Zembrzyce - Kopaczowa	
441259K	Zembrzyce - Do Stolarsni Pałeczki	
441260K	Zembrzyce - Na Isep	
441261K	Zembrzyce - Na Koniec	
441262K	Zembrzyce - Do Gimnazjum	
441263K	Zembrzyce - Koźle Zembrzyckie	
441264K	Zembrzyce - Do Bacy	
441265K	Zembrzyce - Do Czerwińskiego	
441266K	Zembrzyce - Talaga Gruszcza	

Na terenie gminy istnieje dość gęsta sieć dróg. Drogi ponadlokalne w przeważającej długości nowo wybudowane, w dobrym stanie, odpowiadają standardom dla tych dróg. Jakość dróg powiatowych zróżnicowana, w większości przebudowana, o właściwych standardach. Drogi gminne o szerokości od 2,0 m - 7,5 m; do spotykanych mankamentów należy zły stan nawierzchni i brak chodników oraz poboczy.

Dobrze rozbudowana sieć komunikacyjna zapewnia dogodnie połączenia z ośrodkami miejskimi - Wadowicami, Suchą Beskidzką, Krakowem, Katowicami oraz miejscowościami turystycznymi Beskidów.

Dzięki publicznej komunikacji samochodowej gmina ma dogodnie połączenia z miastami: Wadowice i Sucha Beskidzka oraz z centrum gminy. Dostępność linii komunikacji zbiorowej możliwa jest poprzez sieć przystanków, zlokalizowanych na terenie gminy. Obsługą komunikacji zbiorowej zajmują się prywatni przewoźnicy

5.2. Komunikacja kolejowa

Przez teren gminy przebiega linia kolejowa I klasy nr 97 relacji Skawina - Żywiec z przystankiem osobowym Zembrzyce. Przebiega przez teren gminy południkowo ze Stryszowa w kierunku Suchej Beskidzkiej. Jest to linia jednotorowa zelektryfikowana o długości na terenie gminy ok. 5,2 km. Tereny kolejowe, zgodnie z Decyzją Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej, zaliczone zostały do terenów zamkniętych. Linia na odcinku Stryszów - Zembrzyce przebiega poza czaszą zbiornika, wzdłuż wschodniej linii brzegowej i po przejściu mo-

stowym nad zbiornikiem dalej w kierunku południowym wzdłuż zalesionego stoku wzniesienia Jasień.

5.3. Trasy i ścieżki rowerowe oraz szlaki turystyczne

Gmina posiada dogodne warunki do uprawiania tradycyjnej turystyki pieszej i rowerowej po drogach powiatowych i gminnych oraz oznakowanych trasach turystycznych:

- Stryżów - Zembrzyce przez Marcówkę (fragment małopolskiego szlaku bursztynowego),
- Zembrzyce - góra Leskowiec prze Jasień i Carhel,
- Zembrzyce - Sucha Beskidzka przez górę Jasień,
- Tarnawa Górna - góra Leskowiec,
- Zembrzyce - Tarnawa Górna przez Śleszowice (trasa rowerowa drogą powiatową).

Na rowerach górskich można jeździć wzdłuż oznakowanych szlaków turystycznych.

Pomimo dogodnych warunków krajobrazowych na terenie gminy nie ma gęstej sieci ścieżek turystycznych i tras rowerowych. W przyszłości należy doprowadzić do stworzenia sieci takich ścieżek i tras w połączeniu z istniejącymi, a także nowymi szlakami turystycznymi związanymi z wykorzystaniem walorów zbiornika wodnego.

Mankamentem w sferze przygotowania turystycznego gminy jest także brak wyznaczenia jakichkolwiek profesjonalnych tras konnych, które byłyby niewątpliwie bardzo ważną atrakcją.

5.4. Wnioski

- *Sieć dróg ponadlokalnych i powiatowych oraz linia kolejowa zapewnia dogodne połączenia wszystkich jednostek wiejskich z bezpośrednim i dalszym sąsiedztwem.*
- *Drogi ponadlokalne i linia kolejowa bezpośrednio po przebudowie, o odpowiednich parametrach technicznych.*
- *Uporządkowania wymaga część dróg powiatowych i gminnych w celu uzyskania odpowiednich parametrów technicznych.*
- *W sytuacji planowanego rozwoju ruchu turystyczno-pieszego, rowerowego i samochodowego o charakterze krajoznawczym, niezbędna wydaje się lokalizacja parkingów u wylotu dróg dojazdowych do szlaków rowerowych, tras turystycznych i spacerowych.*

6. Infrastruktura techniczna

6.1. Zaopatrzenie w wodę

Gmina Zembrzyce dysponuje obecnie kilkoma wodociągami komunalnymi zaopatrującymi w wodę Tarnawę Górną, Śleszowice, Zembrzyce i Tarnawę Dolną, a mianowicie:

- ujęcie drenażowe na potoku Paleczka w Zembrzycach, o wydajności $Q_{d,max} = 300 \text{ m}^3/\text{d}$ wraz ze stacją uzdatniania wody i pompownią, uzupełnione o ujęcie źródła „Grabnik” o wydajności $Q_{d,max} = 3,0 \text{ m}^3/\text{d}$, zasilające zbiornik wyrównawczy,
 - ujęcie źródła w Tarnawie Dolnej (zwane „u Kaszyckich” i źródła zwane „u Dudy”) o wydajności łącznej $Q_{d,max} = 48 \text{ m}^3/\text{d}$ wraz z pompowniami,
 - ujęcie drenażowe na potoku Tarnawka w Tarnawie Górnej o wydajności $Q_{d,max} = 211 \text{ m}^3/\text{d}$.
- Długość czynnej sieci wodociągowej w Gminie wynosi około 49,3 km, ok. 50 % mieszkańców korzysta z wodociągów gminnych, a 95% mieszkań posiada instalacje wodociągowe. Sieć wodociągowa w dobrym stanie technicznym i w stałej rozbudowie.

Na terenie gminy w miejscowości Tarnawa Dolna „Na Nizine” zlokalizowane jest ujęcie wody ze źródła TD-1, będące własnością Gminy Mucharz dla zaopatrzenia w wodę gminnego wodociągu w miejscowości Skawce w ilości $Q_{max} = 1,27 \text{ m}^3/\text{d}$. Ujęcie posiada pozwolenie wodnoprawne na pobór wody ze źródła oraz ustanawiające strefy ochronne ujęcia udzielone do dnia 31.12.2013 roku przez Starostę Suskiego.

6.2. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków

Teren gminy obsługuje mechaniczno - biologiczna oczyszczalnia ścieków w Zembrzycach o przepustowości istniejącej - $300 \text{ m}^3/\text{d}$, docelowo dla obsługi całej gminy - $687 \text{ m}^3/\text{d}$. Z uwagi na wlot odpływu do zbiornika Świnna Poręba wymagany jest pełny biologiczny proces oczyszczania z nityfikacją, denityfikacją i defostacją.

Rozbudowa istniejącego systemu kanalizacji jest nadal głównym celem rozwoju infrastruktury gminy i jest prowadzony zgodnie z możliwościami finansowymi Gminy. W 2010 roku ok. 40% mieszkań korzystało z kanalizacji gminnej, a ok. 80% mieszkań było wyposażone w urządzenia sanitarne. Stan taki nadal jest niewystarczający, co sprawia, że rozbudowa sieci kanalizacyjnej jest stałym priorytetem działań Gminy. Docelowo, również w związku z bezpośrednim sąsiedztwem sztucznego zbiornika wodnego, priorytet dla dalszej rozbudowy sieci.

Gmina Zembrzyce nie posiada w pełni uregulowanego systemu kanalizacji deszczowej. Najpoważniejszy problem stanowi odwodnienie dróg powiatowych i gminnych, z których wody deszczowe odprowadzane są głównie do przydrożnych rowów, stanowiąc istotne zagrożenie (szczególnie substancjami ropopochodnymi) dla czystości wód podziemnych i powierzchniowych. Kanalizacja burzowa istnieje wyłącznie na niewielkich fragmentach dróg.

6.3. Usuwanie i unieszkodliwianie odpadów

Zasady gospodarki odpadami na terenie gminy ustala „Regulamin utrzymania porządku i czystości na terenie gminy” przyjęty Uchwałą Nr XXXV/289/18 przez Radę Gminy 26 czerwca 2018 roku. Obecny system gospodarki odpadami komunalnymi w gminie Zembrzyce obejmuje wszystkie tereny zamieszkałe i opiera się na segregacji odpadów przez mieszkańców. Podmiot zewnętrzny na zlecenie gminy zajmuje się odbieraniem odpadów od mieszkańców i dostarczaniem ich na specjalnie przygotowane składowiska odpadów, które nie znajdują się na terenie gminy.

6.4. Zaopatrzenie w energię elektryczną

Przez teren gminy przebiega napowietrzna jednotorowa linia elektroenergetyczna 110 kV Zaskawie - Sucha eksploatowane przez Polskie Sieci Elektroenergetyczne - Południe Sp. z o.o. Na rysunku uwarunkowań wskazano orientacyjnie trasę przebiegu napowietrznej linii elektroenergetycznej 110 kV.

Zasilanie odbiorców z terenu gminy realizowane jest z Głównej Stacji Zasilającej (GPZ Sucha Beskidzka) poprzez:

- linie napowietrzne i kablowe średniego napięcia 15 kV,
- wewnętrzne i słupowe stacje transformatorowe SN/nN,
- linie napowietrzne i kablowe nN.

Sieci elektroenergetyczne wysokiego, średniego i niskiego napięcia w omawianym terenie są sieciami głównie napowietrznymi. Istnieją tylko niewielkie fragmenty sieci kablowej średniego i niskiego napięcia, powiązane z liniami napowietrznymi. Stan sieci kablowej niskiego napięcia na terenie gminy można uznać za dobry. Sieci napowietrzne w wielu miejscach posiadają za małe przekroje przewodów, co nie pozwala na przyłączanie nowych odbiorców i na zwiększanie przydziału mocy dla obecnych odbiorców. Sieci te są sukcesywnie modernizowane, poprzez wymianę lub podwieszanie nowych przewodów izolowanych o zwiększonym przekroju bądź układanie kabli ziemnych. Stosowane w nowych liniach napowietrznych przewody izolowane, zdecydowanie ograniczają przerwy w zasilaniu odbiorców oraz konieczność wycinki drzew i gałęzi. Parametry nowych i modernizowanych linii napowietrznych i kablowych niskiego napięcia posiadają około 30 - 50 % rezerwy swojej dopuszczalnej obciążalności. Rozbudowa sieci niskiego napięcia nie stwarza istotnych uwarunkowań i ograniczeń w zagospodarowaniu terenu. W celu ochrony osób i mienia przed szkodliwymi oddziaływaniami urządzeń infrastruktury elektroenergetycznej wokół obiektów i linii elektroenergetycznych obowiązują ograniczenia, zakazy i nakazy określone w przepisach odrębnych dotyczących lokalizacji sieci energetycznych, w tym zakaz lokalizacji obiektów kubaturowych - zwłaszcza przeznaczonych na stały pobyt ludzi. Szerokość strefy ochrony technicznej to obszar, w którym natężenie pola elektromagnetycznego i poziom oddziaływania akustycznego mogą być wyższe od poziomów dopuszczalnych dla terenów zabudowy mieszkaniowej.

6.5. Zaopatrzenie w gaz

Źródłem gazu dla gminy jest wysokoprężny gazociąg przesyłowy G 300 mm/6,4 MPA relacji Kalwaria Zebrzydowska - Zembrzyce - Sucha Beskidzka ze stacją redukcyjno - pomiarową 1° w Zembrzycach o wydajności 2000 m³/h. Ze stacji pomiarowo - redukcyjnej gaz do zabudowy wsi Zembrzyce i Marcówka rozprowadzany jest za pomocą średnioprężnej sieci gazowej \varnothing 40 - 200 mm. Sieć gazowa na terenie Gminy jest siecią nową toteż jej stan techniczny oceniany jest, jako dobry. Obecnie do sieci gazowej podłączonych jest ok. 15% mieszkań, z gazu sieciowego korzysta 13,2% mieszkańców. Istniejący układ, umożliwia korzystanie z gazu mieszkańcom wsi Zembrzyce i Marcówka, stwarza możliwość rozwoju systemów obsługi innych części gminy oraz zwiększenia liczby odbiorców. Realizacja sieci gazowej na całym obszarze gminy spowoduje zmianę istniejących dotąd kotłowni węglowych na gazowe.

W celu ochrony osób i mienia przed szkodliwymi oddziaływaniami urządzeń gazowych wokół stacji redukcyjno pomiarowej i gazociągu przesyłowego obowiązują ograniczenia, zakazy i nakazy określone w przepisach odrębnych, w tym zakaz lokalizacji obiektów kubaturowych - zwłaszcza przeznaczonych na stały pobyt ludzi. Szerokość strefy ochrony technicznej to obszar, w którym istnieje zagrożenie wybuchem.

Na rysunku uwarunkowań wskazano orientacyjnie trasę przebiegu gazociągu przesyłowego.

6.6. Zaopatrzenie w energię ciepłą

Na terenie gminy nie występuje scentralizowany system ciepłowniczy. Potrzeby ciepłe pokrywane są z lokalnych i indywidualnych źródeł ciepła z zastosowaniem indywidualnych systemów grzewczych.

Mieszkańcy korzystają z innych nośników ciepła: piece akumulacyjne elektryczne, olej opałowy, gaz propan butan, paliwa stałe oraz pojedynczo odnawialne i niekonwencjonalne źródła energii. W indywidualnym ogrzewnictwie funkcjonują jeszcze urządzenia grzewcze jak kotły komorowe tradycyjne, bez regulacji i kontroli ilości podawanego paliwa do paleniska oraz bez regulacji i kontroli powietrza wprowadzanego do procesu spalania, o sprawności średniorocznej nieprzekraczającej 65%. W starych nieefektywnych urządzeniach grzewczych spala się niskiej jakości węgiel niesortowany, a często także różnego rodzaju materiały odpadowe i odpady komunalne. Na terenach zabudowy usługowej kotłownie indywidualne i grupowe zaopatrują pojedyncze obiekty lub zespoły obiektów.

6.7. Telekomunikacja

Obsługa telekomunikacyjna łącznością przewodową Telekomunikacji Polskiej S.A., łącznością bezprzewodową różnych operatorów. Gmina jest dobrze telefonizowana.

6.8. Wnioski

- *Gminna sieć wodociągowa i kanalizacyjna w trakcie rozbudowy, w planach zakłada się pełne uzbrojenie terenów zainwestowanych.*
- *Sytuacja gminy w zakresie elektroenergetyki jest dobra. Dostawa energii elektrycznej nie stanowi ograniczenia w rozwoju gminy. W miarę potrzeby istnieje możliwość zwiększenia potencjału istniejących stacji transformatorowych oraz budowa nowych dla projektowanych terenów inwestycyjnych.*
- *Sieć gazu wysokoprężnego wymaga rozbudowy w kierunku zachodnim dla zapewnienia dostaw dla tej części gminy. Sukcesywna rozbudowa średnioprężnej sieci gazowej na całym obszarze wskazana szczególnie w celu zmiany sposobu zaopatrzenia w ciepło.*

7. Uwarunkowania społeczno - demograficzne

Studium demograficzne jest jednym z materiałów studialnych wykorzystywanych w planowaniu związanym z gospodarką przestrzenną. Ma ono na celu, na podstawie dotychczas zachodzących zjawisk społeczno-demograficznych, dostarczenie informacji dotyczących spodziewanej liczby i struktury ludności w przyszłości oraz zachodzących procesów demograficznych w gminie. Informacje te pozwolą na określenie polityki rozwoju przestrzennego gminy mającej na celu m. in. zaspokojenie potrzeb i rozwiązanie problemów społeczności lokalnej.

7.1. Dotychczasowe trendy rozwoju ludności, ruch naturalny, migracje

Według danych GUS rozwój zaludnienia gminy Zembrzyce, w wybranych latach, przedstawiał się następująco:

rok	mieszkańcy wg faktycznego miejsca zamieszkania (osób)	wskaźniki na 1000 mieszkańców (‰)	
		przyrostu naturalnego	przyrostu rzeczywistego
1996	5 608	0,3	- 1,4
2001	5 552	4,5	5,2
2006	5 530	4,0	2,3
2011	5 669	0,7	3,7
2016	5 608	- 0,5	- 2,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Liczba mieszkańców gminy na 31.12.2016r. wynosiła 5608 osób, średnia gęstość zaludnienia 141 os/km². Rozwój liczby mieszkańców w ostatnich latach z niewielką tendencją wzrostową wynikającą zarówno z przyrostu naturalnego jak i salda migracji.

W stosunku do innych miejscowości powiatu suskiego jest to jedna z najmniejszych ludnościowo gmin (8 miejsce na 9 jednostek), a jej mieszkańcy stanowią ok. 7% ogółu mieszkańców powiatu. Pod względem gęstości zaludnienia, ze względu na małą powierzchnię, jest ono wyższe od średniej dla powiatu i najwyższe wśród gmin wiejskich.

Analizując migracje w obrębie powiatu suskiego można stwierdzić, że migracja w powiecie suskim nie jest wysoka. Jej oddziaływanie na przyrost naturalny w gminach jest znikome. Gmina Zembrzyce na koniec posiadała zróżnicowane saldo migracji wewnętrznych. Tak niewielkie migracje nie mają większego znaczenia w planowaniu przestrzennym. Nie odnotowano większych skoków napływu ludności na teren gminy. Jest to zjawisko świadczące o pewnej stabilności ruchu ludności.

7.2. Charakterystyka ludności wg płci i wieku

Zróżnicowanie charakteru zaludnienia w poszczególnych miejscowościach gminy przedstawia się następująco (2010 rok):

miejscowość statystyczna	ludność						gęstość zaludnienia os/km ²
	ogółem	kobiet /100 mężczyzn	z liczby ogółem w % wieku			ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	
			przedprodukcyjnym	produkcyjnym	poprodukcyjnym		
GMINA ogółem	5674	102	20,1	62,9	17,0	62,5	140
Zembrzyce	2263	101	20,1	61,6	18,3	62,3	204
Tarnawa D.	1504	106	22,5	61,6	15,9	62,4	119
Śleszowice	841	104	22,1	62,7	15,2	59,6	128
Tarnawa G.	367	106	22,5	59,4	16,1	68,3	59
Marcówka	699	101	23,7	61,0	15,3	64,1	153

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS/

Obecnie prawie 40% liczby mieszkańców zamieszkuje miejscowość Zembrzyce i jest to najgęściej zaludniona wieś. Najmniejszą miejscowością jest zalesiona wieś Tarnawa Górna.

Zróźnicowanie liczby ludności w poszczególnych miejscowościach gminy wynika głównie z różnic w ich wielkości. Pod względem struktury ludności nie występują większe zróźnicowania. Najwyższy udział młodzieży jest we wsi Marcówka, co przy stosunkowo niskim udziale starszych grup wiekowych wpływa na stosunkowo wysokie obciążenie ludności w wieku nieprodukcyjnym grupą ludności nieprodukcyjnej. Najstarszymi wiekowo są miejscowości Zembrzyce i Tarnawa Górna, przy czym w Zembrzycach ma na to wpływ wysoki udział grupy ludności w wieku poprodukcyjnym, a w Tarnawie Górnej niski udział produkcyjnej grupy wiekowej oraz wysoki poziom feminizacji.

7.3. Rozwój liczebny ludności

Według prognozy demograficznej sporządzonej przez GUS dla powiatu suskiego rozwój liczby ludności przedstawia się następująco:

rok	-	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050
ludność w tysiącach osób (wsie powiatu)		63,89	64,14	64,17	63,94	63,43	62,68	61,72

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Prognozy ludności na lata 2014 - 2050 GUS

Wg danych rozwoju ludności powiatu w ciągu najbliższych 25-ciu lat liczba ludności w powiecie, będzie systematycznie spadać. Obserwując rozwój ludności na terenie gminy Zembrzyce należy przypuszczać, że jak w całym powiecie, tendencja to będzie również tu występować. Pewną niewiadomą są zjawiska demograficzne, które mogą wystąpić po zakończeniu realizacji zbiornika wodnego w związku z procesami migracyjnymi.

Szczegółowa analiza rozwoju ludności gminy w rozdziale 9.6., punkcie prognoza demograficzna.

7.4. Wnioski

- *Rozwój liczby mieszkańców gminy Zembrzyce w ostatnich latach ma niewielką tendencją wzrostową wynikającą zarówno z przyrostu naturalnego jak i salda migracji.*
- *Z analizy struktury wieku i płci mieszkańców gminy wynika, że większość mieszkańców zarówno wśród kobiet jak i mężczyzn, stanowiły osoby w wieku produkcyjnym (ok. 63% ogółu mieszkańców), około 20% to dzieci i młodzież w wieku przedprodukcyjnym.*
- *Dalszy rozwój ludnościowy powiatu wskazuje na tendencję spadkową, która na terenie gminy może być modyfikowana przez zmiany migracyjne związane z zakończeniem budowy zbiornika wodnego.*

8. Uwarunkowania wynikające ze stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków

W granicach administracyjnych gminy Zembrzyce zlokalizowane są: obiekty wpisane do rejestru zabytków, obiekty objęte ochroną konserwatorską zgodnie z aktualną Gminną Ewidencją Zabytków (w tym obiekty sakralne i cmentarze wraz z drzewostanem) oraz nie wpisane do rejestru zabytków a przedstawiające istotne walory zabytkowe o wartościach lokalnych i stanowiska archeologiczne.

8.1. Obiekty wpisane do rejestru zabytków

W granicach gminy Zembrzyce zlokalizowane są **dwa obiekty wpisane do rejestru zabytków** jako dobra kultury. Są to:

- **Dwór murowany nr rej. A-1164/M** w Zembrzycach - zbudowany w początkach XIX wieku, przez ówczesnego właściciela Zembrzyc Stanisława Ostrzeszowicza h. Leliwa. Dwór jest położony w północnej części wsi, frontem skierowanym na zachód, pierwotnie otoczony był rozległym ogrodem. Dwór klasycystyczny, murowany z cegły, tynkowany; wzniesiony na rzucie wydłużonego prostokąta, symetryczny, z sienią na przestrzał, dwutraktowy. W elewacji frontowej, na osi środkowej widnieje płytki ryzalit, poprzedzony portykiem kolumnowym, zwieńczony trójkątnym frontonem. Więźba dachowa drewniana o konstrukcji krokwiowo - stolcowej, dach czterospadowy kryty dachówką, Sklepienia piwnic kolebkowe; pomieszczenia parteru pierwotnie ze stropy drewnianymi, obecnie masywne. Wykorzystywany jako ośrodek terapii zajęciowej.
- **Grodzisko na wzgórzu „Zamczysko” nr rej. A-384/80** w Zembrzycach, stanowisko archeologiczne usytuowane na wąskim grzbiecie wzniesienia zwanego Zamczyskiem, położone na południowy-zachód od centrum Zembrzyc w oddziale 78a Lasów Państwowych Leśnictwo Jasień. Po zachodniej stronie grzbiету zachowały się pozostałości wału oraz fosy o szerokości ok. 2 - 3 metrów i głębokości do 2 metrów. Umocnienia te powstały prawdopodobnie pomiędzy XIII a XVI wiekiem na miejscu dawnego grodu z okresu kultury łużyckiej. Na terenie wzgórza Zamczysko prowadzone były badania archeologiczne. Stanowisko archeologiczne nr 1/6 na obszarze 108-53 AZP obejmujące znaleziska archeologiczne z okresu kultury łużyckiej po późne średniowiecze.

W/w obiekty wpisane do rejestru zabytków podlegają ścisłej ochronie konserwatorskiej na mocy ustawy o ochronie dóbr kultury. W granicach i otoczeniu tych obiektów obowiązuje rygor wypełniania zaleceń konserwatorskich. Wszelka działalność inwestycyjna, remontowa, zmiana sposobu użytkowania i zagospodarowania obiektów wymaga zezwolenia konserwatora zabytków.

8.2. Obiekty wpisane do ewidencji zabytków

Na terenie gminy oprócz obiektów wpisanych w rejestr zabytków i objętych ścisłą ochroną konserwatorską zlokalizowanych jest **115 innych obiektów nieruchomości i ruchomych figurujących w ewidencji zabytków, które objęte są pośrednią (częściową) ochroną konserwatorską.**

Wykaz nieruchomości i ruchomych obiektów zabytkowych wg ewidencji zabytków:

nr karty zabytku	rodzaj obiektu	lokalizacja nr ew. działki	opis
MARCÓWKA			
1/58	Kapliczka p.w. Matki Bożej, z 1897r.	dz. 108 przysiółek „Sosnówka”	Stan dobry, zadbana. Pod opieką mieszkańców wsi
2/58	Kapliczka z figurą kamienną Chrystusa Upadającego pod krzyżem, z ok. poł. XIX w.	dz. 100 przysiółek „Sosnówka”	Stan dobry, zadbana. Pod opieką mieszkańców wsi
3/58	Figura kamienna z posągami Św. Św. Piotra i Pawła Ap., z 1861r.	dz. 66 przysiółek „Sosnówka”	Stan dobry. Pod opieką właścicieli
4/58	Krzyż drewniany z wizerunkiem Ukrzyżowanego, z 2 poł. XIX w.	dz. 485/2 przysiółek „Dwory”	Stan dobry, pod opieką mieszkańców przysiółka

nr karty zabytku	rodzaj obiektu	lokalizacja nr ew. działki	opis
5/58	Dom mieszkalny, drewniany, nr 1, z 1918r.	dz. 482 przysiółek „Dwory”	Stan dobry
6/58	Dom mieszkalny, murowany, nr 3, z k. XIX w.	dz. 53 część wsi - „Pilichówka”	Stan dobry
7/58	Budynek gospodarczy drewniany, (stodoła) nr 106	dz. 483 przysiółek „Dwory”	Stan średni
SLESZOWICE			
8/58	Kapliczka Matki Bożej Częstochowskiej, z 1906r.	dz. 2789 przysiółek „Kadelówka”	Odnowienia wymagają elewacje kapliczki
9/58	Kapliczka p.w. Matki Bożej Bolesnej, z 1847r.	dz. 45/2 część wsi - „Rówieniec”	Stan dobry, pod opieką mieszkańców wsi
10/58	Kolumna kamienna (latarnia) z 1778r.	dz. 49/19 część wsi - „Rówieniec”	Wymaga odnowienia
11/58	Figura kamienna Św. Jana Nepomucena z 1868r.	dz. 219/2 przysiółek „Pieńko”	Wymaga odnowienia
12/58	Figura kamienna Matki Bożej z Dzieciątkiem z 1749r.	dz. 2493/13 przysiółek „Do Dworu”	Wymaga odnowienia polichromii
13/58	Krzyż żeliwny z wizerunkiem Ukrzyżowanego, ok. 1930r.	dz. 2468 część wsi „Boguniówka”	Stan dobry
14/58	Figura kamienna Matki Bożej z Dzieciątkiem, z 1894r.	dz. 2359 przysiółek „Stachówka”	Stan dobry, pod opieką mieszkańców
15/58	Willa murowana A. Mracznego (ob. GZOZ), nr 162, z ok. 1936r.	dz. 2504/4 przysiółek „Do Dworu”	Stan dobry, po gruntownym remoncie
16/58	Budynek murowany d. szkoły ludowej, nr 166, z 1911r.	dz. 2817 część wsi „Boguniówka”	Stan dobry
17/58	Willa drewniana „Plutówka” rodziny Gałuszków nr 125, z ok. 1933r.	dz. 1195, 1196 Przysiółek „Plutówka”	Stan dobry, pod opieką właścicieli
18/58	Dom mieszkalny drewniany, nr 14, z pocz. XX w.	dz. 2697 przysiółek „Śmiechówka”	Stan dobry
19/58	Dom mieszkalny drewniano-murowany nr 90, z 1927r.	dz. 2762 część wsi „Strzępek”	Stan dobry, po odnowieniu
20/58	Dom mieszkalny drewniano-murowany nr 150, z ok. 1905r.	dz. 2802 przysiółek „Plutówka”	Stan dobry, po odnowieniu i adaptacji
21/58	Budynek gospodarczy drewniano-murowany (stodoła podworska) nr 1, z 1 poł. XIX w, przeb. ok. 1930r.	dz. 1516/2 przysiółek „Do Dworu”	Stan średni.
22/58	Budynek gospodarczy murowany (tartak) nr 14, z pocz. XX w.	dz. 1648/3 przysiółek „Śmiechówka”	Stan dobry
TARNAWA DOLNA			
23/58	Kościół parafialny, murowany, p.w. Św. Jana Kantego, z lat 1878 - 1882	dz. 445 część wsi „Sitarzówka”	Stan dobry
24/58	Kapliczka z posągami Chrystusa Upadającego pod krzyżem, z 1798r.	dz. 4706/6 część wsi „Łęg”	Planowane przeniesienie kapliczki na inne miejsce
25/58	Kapliczka murowana p.w. Matki Bożej Częstochowskiej k/nr 127, z 2 poł. XIX w.	dz. 1306/12 część wsi „Konaszówka”	Stan dobry, pod opieką właścicieli
26/58	Kapliczka murowana p.w. Matki Bożej Częstochowskiej z 2 poł. XIX w.	dz. 45/1 Przysiółek „U Ptaka”	Stan dobry, pod opieką właścicieli i sąsiadów
27/58	Kapliczka murowana p.w. Matki Bożej k/nr 178, z 2 poł. XIX w.	dz. 2576 Polana „Carchel” pod G. Żurawnicą	Stan dobry
28/58	Kapliczka murowana p.w. Św. Antoniego pod „Prorokową Górą”, z 2 poł. XIX w.	dz. 2962 w lesie na stoku pod „Prorokową Górą”	Stan dobry
29/58	Kapliczka słupowa, murowana z rzeźbą Chrystusa Frasobliwego k/nr 23	dz. 225 Przysiółek „Na Nizieniu”	Odnowienia wymagają elewacje kapliczki
30/58	Kolumna kamienna (latarnia z rzeźbą Chrystusa Frasobliwego k/ nr 409, z 1748r.	dz. 390/22 Przysiółek „Borkówka”	Stan dobry. Odnowiona po przeniesieniu.
31/58	Figura kamienna Matki Bożej Niepokalanie Poczętej k/kościół, 1867r.	dz. 1187/2 część wsi „Sitarzówka”	Stan dobry. Pod opieką mieszkańców.
32/58	Figura kamienna Najświętszej Maryi Panny Niepokalanie Poczętej, z 1910 r.	dz. 2349/10 przysiółek „Mroskówka”	Wymaga odnowienia
33/58	Kapliczka szafkowa z figura Matki Bożej k/nr 409, z 2005r.	dz. 372/1 przysiółek „Borkówka”	Stan dobry

nr karty zabytku	rodzaj obiektu	lokalizacja nr ew. działki	opis
34/58	Figura gipsowa Najświętszej Maryi Panny Niepokalanie Poczętej, k nr 379, z k. XX w.	Dz. 768/4 część wsi „Bielówka”	Stan dobry
35/58	Krzyż kamienny, cmentarny z 1904r.	dz. 1169, cmentarz, część wsi „Sitarzówka”	Stan dobry
36/58	Nagrobek kamienny ks. M. Klimkiewicza, ok. 1912r.	dz. 1169, cmentarz, część wsi „Sitarzówka”	Stan dobry
37/58	Nagrobek kamienny z figura Chrystusa Nazareńskiego, z 2 poł. XIX w.	dz. 1169, cmentarz, część wsi „Sitarzówka”	Wymaga odnowienia
38/58	Budynek murowany d. szkoły ludowej, nr 272, z 1898r.	dz. 5327 część wsi „Sitarzówka”	Stan dobry
39/58	Budynek murowany (plebania), nr 269, z 2 poł. XIX w.	dz. 5300 część wsi „Sitarzówka”	Stan dobry
40/58	Dom mieszkalny, murowany nr 25, z k. XIX w.	dz. 4971 część wsi „Sitarzówka”	Stan średni
41/58	Dom mieszkalny drewniany nr 59, z ok. 1920r.	dz. 4966 część wsi „Sitarzówka”	Wymaga gruntownego remontu
42/58	Dom mieszkalny drewniany nr 178, z pocz. XX w.	dz. 2572/1 polana „Carchel”	Stan dobry, adaptowany na dom letniskowy
43/58	Dom mieszkalny murowany nr 278, z pocz. XX w.	dz. 5139 przysiółek „Prorokówka”	Wymaga remontu
44/58	Dom mieszkalny murowany nr 392, z ok. 1930r.	dz. 1667/1 część wsi „Na Stawach”	Elewacje budynku wymagają odnowienia.
TARNAWA GÓRNA			
45/58	Kapliczka murowana p.w. Matki Bożej Częstochowskiej k/nr 24, z k. XIX w.	dz. 402 przysiółek „Janówka”	Odnowienia wymagają elewacje kapliczki
46/58	Kapliczka murowana z posągami III Upadku k/nr 37, z 1916r.	dz. 1222/4 przysiółek „Mikołajki”	Stan dobry, po odnowieniu
47/58	Kapliczka szafkowa, drewniana z figurą NMP k/nr 46, z lat 1940-tych	dz. 1233/1 przysiółek „Mikołajki”	Stan dobry, pod opieką mieszkańców
48/58	Dom mieszkalny, drewniany nr 1, z lat 1930-tych	dz. 15/1 przysiółek „Janówka”	Stan dobry
49/58	Dom mieszkalny drewniano-murowany nr 4, z pocz. XX w.	dz. 683/2 przysiółek „Pagaczówka”	Wymaga gruntownego remontu
50/58	Dom mieszkalny drewniany nr 35, z 1914r.	dz. 2105 przysiółek „Mikołajki”	Stan dobry
51/58	Dom mieszkalny drewniano-murowany nr 46, z 1933r.	dz. 1233/1 przysiółek „Mikołajki”	Stan dobry
52/58	Dom mieszkalny drewniano-murowany nr 48, z pocz. XX w.	dz. 1559/19 przysiółek „Mikołajki”	Stan dobry
53/58	Budynek drewniany dawnej świetlicy ludowej i Klubu Rolnika, z 1947r.	dz. 876/4 przysiółek „Putyrówka”	Stan dobry
54/58	Zespół budynków gospodarczych (piwnic) drewniano-murowanych k/nr 4, z pocz. XX w.	dz. 2078, 2079, 2080 przysiółek „Pagaczówka”	Obiekty wymagają remontu
55/58	Budynek gospodarczy drewniano-murowany (piwnica nr 68)	dz. 927/1 przysiółek „Putyrówka”	Wymaga remontu
ZEMBRZYCE			
56/58	Kościół parafialny murowany p.w. Św. Jana Chrzyciela, z lat 1911-1913.	dz.4405 Centrum, ul. Kościelna 124	Stan dobry, po pracach odnowieniowych
57/58	Kapliczka murowana z posągami Chrystusa Upadającego pod krzyżem, z 1830r.	dz. 3741/19 przy drodze na „Zarębki Skawieckie”	Stan dobry, po odnowieniu
58/58	Kapliczka murowana z rzeźbą Chrystusa Nazareńskiego, z 1859r.	dz. 3686/13 Przysiółek „Zarębki”, na stoku Góry Zamczysko	Stan dobry, pod opieką mieszkańców przysiółka
59/58	Kapliczka murowana z rzeźbą Matki Bożej (Różańcowej), z 1908r.	dz. 3547/3 Przysiółek „Zarębki”	Stan dobry, pod opieką mieszkańców
60/58	Kapliczka murowana z figurą Św. Antoniego, k/nr 647, z 1901r.	dz. 2315 przysiółek „Grygle”	Stan dobry
61/58	Kapliczka murowana p.w. Matki Bożej k/nr 346, z 2 poł. XIX w.	dz. 2553/3 część wsi „Na Końcu”	Stan dobry
62/58	Kapliczka murowana p.w. Matki Bożej Częstochowskiej k/ nr 427, z pocz. XX w.	dz. 2608/14 część wsi „Upiły”	Stan dobry, po odnowieniu

nr karty zabytku	rodzaj obiektu	lokalizacja nr ew. działki	opis
63/58	Kapliczka murowana z figurą Chrystusa Upadającego pod krzyżem k/nr 404, z XX w.	dz.4204/5 część wsi „Na Końcu”	Stan dobry
64/58	Kapliczka murowana (grota) Matki Bożej z Lourdes k/nr 433, z XX w.	dz. 466/50 ul. ks. Kobyłeckiego 433	Stan dobry
65/58	Figura kamienna Chrystusa Upadającego pod krzyżem, z1808r.	dz. 3320/1 przy drodze z „Zarębków” do „Sosnówki”	Stan dobry
66/58	Figura kamienna Św. Jana Nepomucena, z 1859r.	dz. 3871/4 przy drodze polnej z Zem- brzyc do Marcówki	Wymaga odnowienia
67/58	Figura kamienna Matki Bożej z Dzieciątkiem k/nr 572, z 1867r.	dz. 2823/1 ul. Kolejowa k/nr 572	W trakcie odnowienia
68/58	Figura kamienna Matki Bożej Królowej Polski k nr 86, z 1866r.	dz. 50/4, 50/5 ul. Kościelna k/nr 86	Stan dobry
69/58	Figura kamienna Matki Bożej z Dzieciątkiem k/nr 441, z 1881r.	dz. 2969/3 ul. ks. Kobyłeckiego k/nr 441	Stan dobry
70/58	Figura kamienna Najświętszego Serca Jezusowego z 1945 r. (na starszym postumencie)	dz. 453/5 ul. ks. Kobyłeckiego/ul. Krakowska	Stan dobry
71/58	Figura kamienna Św. Anny Nauczającej Marię, z k. XIX w.	dz. 4265/7 część wsi „Dębie”	Stan dobry
72/58	Figura kamienna Matki Bożej Królowej Polski k/nr 578, z lat 1930-tych	dz. 2793 ul. Kolejowa k/nr 578	Stan dobry
73/58	Figura gipsowa Najświętszej Maryi Panny k/nr 10, z pocz. XX w.	dz. 451/76 ul. Krakowska k/nr 10	Stan dobry
74/58	Kapliczka z figurą Św. Antoniego k/nr 79, z 2000r.	dz. 67/5 ul. Słowackiego	Stan dobry
75/58	Kapliczka z figura Św. Józefa k/nr 581, z 2000r.	dz. 2539/5 ul. Krasickiego	Stan dobry
76/58	Kapliczka z figura Matki Bożej Fatimskiej k/nr 307, z 2003r.	dz. 2117/2, 2117/3 przysiółek „Kozle”	Stan dobry
77/58	Kapliczka murowana, z figura Najświętszej Maryi Panny k/nr 333, XX w.	dz. 2093 przysiółek „Kozle”	Stan dobry
78/58	Krzyż przydrożny żeliwny z wizerunkiem Ukrzyżowanego	dz.4246/2 skrzyżowanie ul. Krakow- skiej z obwodnicą	Stan dobry
79/58	Krzyż przydrożny drewniany, z wizerunkiem Ukrzyżowanego, z XX w.	dz. 451/25 ul. Krakowska (k/lecznicy)	Stan dobry
80/58	Krzyż przydrożny metalowy, z wizerunkiem Ukrzyżowanego k/nr 647, z XX w.	dz.4287 przysiółek „Grygle”	Stan dobry
81/58	Kaplica cmentarna, murowana, neogotycka z 1853r.	dz. 1188 cmentarz parafialny	Wymagane odnowienie elewacji
82/58	Nagrobek kamienny Michała Gruszecki, zm. 1881r.	dz. 1188 cmentarz parafialny	Wymaga odnowienia
83/58	Nagrobek kamienny Błażeja Talagi, zm. 1849r.	dz. 1188 cmentarz parafialny	Wymaga odnowienia
84/58	Nagrobek kamienny Bartłomieja Gruszecki, zm. 1881r.	dz. 1188 cmentarz parafialny	Wymaga odnowienia
85/58	Nagrobek kamienny Jana Zarzyckiego, zm. 1886r.	dz. 1188 cmentarz parafialny	Wymaga odnowienia
86/58	Nagrobek kamienny ks. Józefa Balcarczyka, zm.1888r.	dz. 1188 cmentarz parafialny	Wymaga odnowienia
87/58	Nagrobek kamienny Anny Godawowej, zm. 1881r.	dz. 1188 cmentarz parafialny	Wymaga odnowienia
88/58	Nagrobek kamienny Marianny Skalskiej, zm. 1885r.	dz. 1188 cmentarz parafialny	Wymaga odnowienia
89/58	Nagrobek kamienny Marianny Talagi, zm. 1888r.	dz. 1188 cmentarz parafialny	Wymaga odnowienia
90/58	Nagrobek kamienny Szczepana Sitarskiego, zm. 1885r.	dz. 1188 cmentarz parafialny	Wymaga odnowienia
91/58	Nagrobek kamienny Pawła Fidelusa, zm. 1894r.	dz. 1188 cmentarz parafialny	Wymaga odnowienia

nr karty zabytku	rodzaj obiektu	lokalizacja nr ew. działki	opis
92/58	Nagrobek kamienno-żeliwny Karoliny Menger, z k. XIX w.	dz. 1188 cmentarz parafialny	Wymaga odnowienia
93/58	Nagrobek murowany Andrzeja Wicińskiego, zm.1989r.	dz. 1188 cmentarz parafialny	Stan dobry
94/58	Obelisk pamięci poległych 1914 - 1920	dz.4495,4496 centrum, k/kościół	Stan dobry
95/58	Dwór murowany, klasycystyczny z pocz. XIX w.	dz. 456/9 ul. ks. Kobyłeckiego	Stan dobry, w trakcie odbudowy i restauracji
96/58	Budynek murowany (szkoła) skrzydło z lat 1936 -1938 r.	dz. 2966/12 ul. ks.Kobyłeckiego nr 490	Stan dobry
97/58	Budynek mieszkalny (kamienica) nr 445, z lat 1930-tych	dz. 451/75 ul. Krakowska	Stan dobry
98/58	Budynek mieszkalny (kamienica) nr 458, z lat 1939 - 1945	dz. 223 część wsi „Szpitalisko”	Stan dobry
99/58	Budynek mieszkalny (kamienica) nr k/158, z 1930r.	dz.4652, 4653 centrum	Stan dobry
100/58	Dom mieszkalny, murowany nr 18, z 1923r.	dz. 4667, 306 ul. Krakowska nr 18	Wymaga odnowienia elewacji
101/58	Dom mieszkalny, murowany nr 44, z 1910r.	dz. 4476 centrum	Stan dobry
102/58	Dom mieszkalny, murowany nr 89, z lat 1920-tych.	dz. 40/1 ul. Kościelna nr 89	Stan dobry
103/58	Dom mieszkalny, murowany nr 137, z 1934r.	dz. 2825-2831 ul. Kolejowa nr 137	Stan dobry
104/58	Dom mieszkalny, murowany nr 147, z lat 1920-tych	dz. 4541,4542 ul. Kolejowa nr 147	Wymaga remontu
105/58	Dom mieszkalny, murowany nr 418, z 1923r.	dz. 2966/24 ul. ks. Kobyłeckiego nr 418	Stan dobry
106/58	Dom mieszkalny drewniano-murowany nr 10, z 1910r.	dz. 451/72 ul. Krakowska nr 10	Stan dobry
107/58	Dom mieszkalny drewniany nr 83, z 1928r.	dz. 57/5 ul. Słowackiego nr 83	Stan dobry
108/58	Dom mieszkalny drewniany nr 247, z k. XIX w.	dz. 4950 „Szpitalisko”	Stan średni
109/58	Dom mieszkalny drewniany nr 259, z ok. 1930r.	dz. 57/9 centrum	Stan średni
110/58	Dom mieszkalny drewniany nr 291, z 1897r.	dz. 4465 przy drodze z kościoła na cmentarz	Stan średni
111/58	Budynek gospodarczy drewniany (spichlerz) nr 168, z ok. 1930r.	dz. 4594 ul. Kopaczowa	Stan dobry
112/58	Budynki gospodarcze drewniane (stodoła, obora) nr 247, z k. XIX w.	dz. 4869, 4869 „Szpitalisko”	Stan średni, wymagają remontu
113/58	Budynek gospodarczy drewniany (stodoła) k/nr 571	dz. 4952 ul. Kolejowa	Stan średni
115/58	Pozostałości grodziska XIII - XIV w., na Górze Zamczysko	dz. 1992/1 (działka leśna)	Stanowisko archeologiczne

Wszystkie obiekty z ewidencji zabytków w przypadku prac remontowych, modernizacyjnych czy adaptacyjnych wymagają uzyskania stosownej opinii służb konserwatorskich przed rozpoczęciem tych prac. Podobnie rozbiórka obiektów zabytkowych wiąże się z zobowiązaniem uzyskania pozytywnej opinii konserwatora zabytków.

8.3. Obiekty archeologiczne

Na terenie gminy Zembrzyce zarejestrowano 34 stanowiska ze śladami osadnictwa - głównie z okresu pradziejów, okresu nowożytnego oraz późnego średniowiecza. Lokalizację poszczególnych stanowisk, ich funkcję i chronologię przedstawia poniższy wykaz:

Wykaz stanowisk archeologicznych wg ewidencji zabytków:

Śleszowice - stanowiska archeologiczne obszar AZP 108-52

- Stanowisko **1/22**, położone na polu ornym, na stoku małej doliny, na terenie niezabudowanym, ślady osadnictwa z okresu nowożytnego XVII-XVIII w., znalezisko 3 fragmentów brzuśców naczyń 1 fragment ucha naczynia.
- Stanowisko **2/23**, położone na polu ornym, ślady osadnictwa z okresu nowożytnego XVII - XVIII w., 1 fragment ceramiki.
- Stanowisko **3/24**, położone na polu ornym, ślady osadnictwa z okresu nowożytnego XVII - XVIII w., 2 fragmenty denka naczynia.
- Stanowisko **4/25**, położone na polu ornym, ślady osadnictwa z okresu nowożytnego XVII - XVIII w., 1 fragment dna.
- Stanowisko **5/26**, położone na polu ornym, ślady osadnictwa z okresu górnego lub schyłkowego paleolitu, znalezisko 1 odłupek wiórkowaty z krzemienia.
- Stanowisko **6/27**, położone na polu ornym, ślady osadnictwa z okresu nowożytnego XVII - XVIII w., 1 fragment ceramiki.
- Stanowisko **7/28**, położone na polu ornym, ślady osadnictwa nowożytnego XVII-XVIII w., 1 fragment ceramiki.
- Stanowisko **8/29**, położone na polu ornym, ślady osadnictwa nowożytnego XVII-XVIII w., 1 fragment ceramiki.
- Stanowisko **9/30**, położone na polu ornym, ślady osadnictwa nowożytnego XVII-XVIII w., 1 fragment brzuśca i ucha ceramiki.
- Stanowisko **10/31**, położone na polu ornym, ślady osady z osadnictwa nowożytnego XVII - XVIII w., 1 fragment ceramiki.
- Stanowisko **11/32**, położone na gruncie ornym, ślady osadnictwa nowożytnego XVII - XVIII w., 6 fragmentów ceramiki.
- Stanowisko **12/33**, położone na gruncie ornym, ślady osadnictwa nowożytnego XVII - XVIII w., 6 fragmentów ceramiki.
- Stanowisko **13/34**, położone na gruncie ornym, ślady osadnictwa nowożytnego XVII - XVIII w., 6 fragmentów ceramiki.
- Stanowisko **14/34**, położone na gruncie ornym, ślady osadnictwa nowożytnego XVII - XVIII w., 6 fragmentów ceramiki.

Tarnawa Dolna - stanowiska archeologiczne obszar AZP 108-52

- Stanowisko **5/47**, ślady osadnictwa neolitycznego, wczesnego brązu i z okresu nowożytnego XVII - XVIII w.
- Stanowisko **6/48**, ślady osadnictwa nowożytnego z XVII - XVIII w.
- Stanowisko **7/49**, ślady osadnictwa nowożytnego z XVII - XVIII w.

Tarnawa Dolna - stanowiska archeologiczne obszar AZP 108-53

- Stanowisko **1/2**, ślady osadnictwa epoki kamiennej.
- Stanowisko **2/3**, ślady osadnictwa okresu prehistorycznego.
- Stanowisko **3/4**, osada z okresu późnośredniowiecznego.
- Stanowisko **4/5**, ślady osadnictwa epoki kamienia.

Tarnawa Górna - Stanowiska archeologiczne (obszar AZP 108-52)

- Stanowisko **1/50**, na polu ornym, osadnictwo z okresu nowożytnego XVII - XVIII w, fragment dna naczynia.
- Stanowisko **2/51**, na polu ornym, osadnictwo z okresu nowożytnego XVII - XVIII w, fragment ceramiki.
- Stanowisko **3/52**, na polu ornym, osadnictwo z okresu nowożytnego XVII - XVIII w, fragment ceramiki.

Zembrzyce - stanowiska archeologiczne obszar nr 108-53

- Stanowisko **1/6**, zamczysko, okres kultury łużyckiej do późnego średniowiecza XIII - XV w.
- Stanowisko **2/7**, ślady osadnictwa epoki kamienia.
- Stanowisko **3/8**, ślady osadnictwa średniowiecznego i nowożytnego.
- Stanowisko **4/9**, okres nowożytny XVI - XVII w.
- Stanowisko **5/10**, ślady osadnictwa epoki kamiennej.
- Stanowisko **6/11**, ślady osadnictwa późnośredniowiecznego IX - XV w.

- Stanowisko **7/12**, ślady osadnictwa epoki kamiennej.
- Stanowisko **8/13**, ślady osadnictwa z epoki kamiennej.
- Stanowisko **9/14**, ślady osadnictwa z epoki kamiennej.
- Stanowisko **10/15**, ślady osadnictwa z epoki kamiennej.

Wszystkie stanowiska ujęte w powyższym zestawieniu znajdują się pod ochroną konserwatorską, której strefa rozciąga się w promieniu ok. 20 - 40 m od ich centrum. Ogół stanowisk z wyjątkiem jest objęty zakazem wszelkich działań niszczących jak: głęboka orka, prace wybiórcze, niwelacyjne. Działalność inwestycyjna jak; melioracje, gazyfikacja, prace wodno-kanalizacyjne, energetyczne, teletechniczne oraz budowlane muszą być bezwzględnie zgłoszone i uzgadniane z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, na określonych indywidualnie zasadach, z ewentualnością nakazu przebadania terenu -poprzedzającego inwestycję, na koszt inwestora.

8.4. Stan zachowania zasobów krajobrazu kulturowego gminy

Gmina Zembrzyce położona jest w Beskidach Zachodnich. Pod względem fizyczno-geograficznym w obrębie mezoregionów Beskid Mały i Beskid Makowski. Położenie to sprawiło, że poszczególne miejscowości rozwinęły się wśród wzgórz Beskidu, w dolinach potoków i w sąsiedztwie masywów leśnych. W XIV/XV wieku na obszar gminy zaczęła napływać ludność wołoska. Charakterystyczną cechą osad wołoskich było ich rozczłonkowanie, istnienie licznych, rozrzuconych na znacznej przestrzeni, w dolinach potoków, na wzgórzach, przysiółków.

Taki rozwój osadnictwa, będący pamiątką po osadnictwie wołoskim, stał się charakterystyczny dla całego rejonu. W kolejnych epokach, obszar gminy był zasiedlany z różnym natężeniem. Na terenie gminy występują dwa typy układów przestrzennych charakterystycznych dla terenów wiejskich: ulicówka (dominującą na analizowanym obszarze) oraz układ przysiółka. Zabudowa ulicówki tworzy ciągi wzdłuż jednej, głównej drogi przebiegającej przez wieś. Często drogi te położone są w osiach dolin wzdłuż przepływających cieków wodnych. Nieco odmienny charakter ma zabudowa wsi Zembrzyce. W centralnej części są one wsią o zwartej zabudowie o charakterze małomiasteczkowym, z wyraźnie wykształconym centrum. Taki układ przestrzenny kształtował się od średniowiecza i prawdopodobnie jego punktem wyjściowym była łańcuchówka z dojazdowymi drogami do pól prostopadłymi do głównej drogi wiejskiej, z czasem zabudowywanymi i zamienianymi na uliczki. W ten sposób powstał względnie regularny geometrycznie układ ulic z centralnie umiejscowionym placem - rynkiem, upodabniając plan przestrzenny wsi do terenu zurbanizowanego.

Większość układów przestrzennych poszczególnych wsi uległa w ostatnich latach sporym zmianom. Rozwój odbywał się przeważnie na zasadzie kontynuacji i uzupełniania istniejących ciągów zabudowy. Pojawiły się jednak formy obce tradycji zabudowy wiejskiej.

Pozostałości tradycyjnej zabudowy mieszkaniowej i gospodarczej gminy, pochodzą przeważnie z końca XIX wieku lub z przełomu XIX i XX wieku. Najczęściej występującym typem zagrody, jest zagroda kilkubudynkowa, obejmująca zlokalizowany przy drodze budynek mieszkalny, często z dobudówką inwentarską bądź z odrębnym budynkiem inwentarskim oraz stodołą lokowaną w głębi działki od strony północnej. Zachowanie reguły tradycyjnej orientacji budynków mieszkalnych frontową elewacją równoległą do dróg, sprawiło, że budynki mieszkalne sytuowano główną kalenicą równoległą do drogi. Tradycyjne budownictwo mieszkaniowe i gospodarcze było głównie drewniane, o konstrukcji zrębowej (choć występowały też budynki drewniano-murowane bądź murowane). Cechowały je ścisły funkcjonalizm, prostota, typowość i zachowawczość. Nie obniżało to jednak wartości estetycznych architektonicznej formy zabudowy. Wręcz przeciwnie, odznaczała się zawsze dobrymi proporcjami brył oraz decydującym o pewnej lokalnej odrębności kolorystycznym zdobnictwem. Tradycyjne budynki mieszkalne były przeważnie w horyzontalnym układzie bryły, jednokondygnacyjne z poddaszem użytkowym, dachami dwuspadowymi (niekiedy naczółkowymi, przyczółkowymi), o nachyleniu 35 - 45°.

Od lat 70-tych zabudowa wsi ulegała silnej modernizacji. Zaczęły powstawać budynki o współczesnej, jak na tamten okres, formie architektonicznej, często odbiegającej od tradycyjnej formy zabudowy. Towarzystwo temu zanikanie budownictwa drewnianego.

Popularną formą budynku mieszkalnego w latach 70-tych był budynek na rzucie kwadratu, parterowy lub piętrowy, przekryty dachem kopertowym lub płaskim czasem z piwnicą wyniesioną ponad teren. Zmiana formy tej zabudowy, w odniesieniu do zabudowy tradycyjnej, dotyczy głównie kształtu dachu i rzutu budynku. Niekorzystna zmiana specyficznego charakteru zabudowy wsi spowodowana jest zarówno brakiem kontynuacji zasadniczych cech tradycyjnej zabudowy wsi we współczesnym budownictwie, jak i znacznym stopniem przemieszania różnych form budynków mieszkalnych, poczynając od zachowanych relikwów zabudowy drewnianej, poprzez powojenne budynki utrzymane w konwencji tradycyjnej, aż po późniejsze formy domów typu „kostki”. Szczególnie niekorzystne zróżnicowanie formy architektonicznej i przypadkowe ustawienie typów zabudowy widać na stokach atrakcyjnych krajobrazowo wzniesień. Dysharmonijne oddziaływanie na krajobraz zabudowy użytkowanej sezonowo polega przede wszystkim na eksponowaniu jej lokalizacji, braku zieleni wysokiej w otoczeniu budynku, niewłaściwych proporcjach bryły, a także groździe nieruchomości za pomocą mocnych form ogrodzeń.

W ostatnich latach obserwuje się odwrót od budynków mieszkalnych o dużym gabarycie pionowym, na rzecz domów parterowych z poddaszem użytkowym, często o charakterze rezydencjonalnym (z dużym, zadbanym terenem zielonym, zlokalizowanym wokół budynku mieszkalnego). Forma tych budynków, mimo znacznie większego programu użytkowego, nie przytłacza wysokością i wpisuje się w krajobraz kulturowy gminy. Czasami nawiązuje do zabudowy tradycyjnej, co wskazuje na możliwość uwzględnienia w zabudowie współczesnej kontynuacji zasadniczych cech zabudowy tradycyjnej. Nowym, niestety niezbyt korzystnym zjawiskiem jest pojawianie się zabudowy w dolinach oraz na wzniesieniach pomiędzy zwartymi kompleksami leśnymi. W coraz wyższe partie stoków wchodzi zabudowa letniskowa, rekreacyjna, wykorzystywana sezonowo. Ekspansja jest szczególnie widoczna w terenach otwartych i w sąsiedztwie kompleksów leśnych. Wpływa to negatywnie na tkankę urbanistyczną, a także na odbiór bliskich widoków w panoramach gminy. Układy o większym stopniu rozproszenia zabudowy, występują praktycznie w każdej miejscowości, ale zjawisko to szczególnie nasila się w Marcówce i Śleszowicach. W ostatnich latach odnotowano tendencję do obudowywania dróg, łączących poszczególne wsie, co prowadzi do zanikania dystansów przestrzennych między poszczególnymi częściami jednostek osadniczych. Zjawisko to uważać należy za bardzo niekorzystne, zarówno pod względem ochrony kulturowej jak i pod względem funkcjonalnym.

8.5. Wnioski

- *Gmina posiada stosunkowo mały zasób obiektów zabytkowych. Koncentrują się one w historycznych częściach wsi. Zachowała się przede wszystkim tradycyjna zabudowa drewniana, a także pojedyncze zespoły oraz liczne kapliczki i figury przydrożne, a także zabytki archeologiczne.*
- *Wszystkie obiekty objęte ochroną i nadzorem konserwatorskim oznaczono na rysunku studium.*
- *Zachowały się czytelne historyczne układy przestrzenne wsi, które niewątpliwie wywierają olbrzymi wpływ na zagospodarowanie.*
- *W zabudowie wsi widoczna jest różnorodność form architektonicznych (zabudowa tradycyjna drewniana, zabudowa murowana nawiązująca do tradycyjnych form i współczesna zabudowa nie kontynuująca cech tradycyjnych). Występuje znaczne zróżnicowanie gabarytów i układu domu na działce.*
- *Krajobraz kulturowy, na który składają się pasma zabudowy w dolinach rzecznych i prostopadłe rozchodzące się łany pól uprawnych, których zamknięcie stanowią grzbieity gór, zachował tu wiele pierwotnych cech. Coraz silniej pojawia się jednak tendencja do zabudowania najbardziej eksponowanych terenów o wybitnych wartościach krajobrazu.*
- *Niekorzystnym kierunkiem w kształtowaniu układów zabudowy jest rozpraszanie zabudowy daleko poza tradycyjnymi układami osadniczymi, na otwartych stokach i wierzchołkach, poza zasięgiem sieci uzbrojenia technicznego oraz dróg.*

- *Istnieje dalsza potrzeba rozwoju przestrzeni publicznej w szczególności w centrach wsi.*
- *Na terenie gminy znajduje się Park Krajobrazowy Beskidu Małego oraz jego otulina. Na tym obszarze obowiązują zasady i kierunki działania zawarte w Studium Krajobrazowo - Architektonicznym Parku. W przyszłości normy te zawarte powinny być także w Planie Ochrony Parku Krajobrazowego Beskidu Małego.*
- *Krajobraz kulturowy centralnej części gminy silnie przekształcany przez inwestycje związane z realizacją zbiornika wodnego.*

9. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy

9.1. Wnioski złożone do zmiany Studium

Analizą objęto wnioski złożone w Urzędzie Gminy Zembrzyce po ogłoszeniu o przystąpieniu do sporządzenia zmiany studium i na zawiadomienie organów i instytucji.

Wnioski pochodzące od indywidualnych wnioskodawców zostały zestawione w tabelach dla poszczególnych miejscowości i oznaczone na rysunku uwarunkowań, w skali 1:10 000.

Wnioski złożone przez instytucje przeanalizowano z uwzględnieniem aktualnych przepisów dotyczących obowiązkowego zakresu studium.

- Wnioski złożone w ustawowym okresie ogłoszenie o przystąpieniu do zmiany Studium przez osoby prawne i fizyczne oraz jednostki nieposiadające osobowości prawnej, przedstawiają się następująco:
 - ⇒ Zembrzyce - punkt selektywnej zbiórki odpadów (UG);
 - ⇒ Tarnawa Dolna - 8 wniosków indywidualnych (15 działek ewidencyjnych) dotyczących przeznaczenia terenów dla zabudowy mieszkaniowej (w tym 2 z możliwością zabudowy letniskowej); 1 wniosek o poszerzenie cmentarza (Parafia);
 - ⇒ Śleszowice - 4 wnioski indywidualne (13 działek ewidencyjnych) dotyczących przeznaczenia terenów dla zabudowy mieszkaniowej.
- Wnioski złożone w ustawowym okresie ogłoszenie o przystąpieniu do zmiany Studium przez instytucje i organy właściwe do uzgadniania i opiniowania projektu studium, przedstawiają się następująco:
 - ⇒ Zarząd Województwa Małopolskiego:
 - Wytyczne z ustaleń Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskie oraz ustaleń Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego w zakresie:
 - kształtowania rozwoju osadnictwa, w tym w szczególności: ochrony terenów otwartych i zahamowania rozwoju zabudowy rozproszonej, wspierania uzbrojenia terenów ze środków publicznych jedynie dla obszarów o określonej intensywności zabudowy, uwzględnienia wymagań w zakresie kształtowania przestrzeni publicznych;
 - wyrównania szans życiowych osób niepełnosprawnych poprzez usuwanie barier architektonicznych i komunikacyjnych;
 - ochrony i właściwego gospodarowania zasobami środowiska naturalnego, w tym w szczególności: uwzględnienia uwarunkowań wynikających z położenia gminy w obszarze o wysokich wartościach krajobrazowych i przyrodniczych (PK Beskidu Małego wraz z otuliną), ochrony ujęć wód i sanitacja zlewni Skawy, uwzględnienia ustaleń Planu Gospodarki Odpadami Województwa Małopolskiego, uwzględnienia obecności GZWP nr 444 i LZWP 447, uwzględnienia uwarunkowań wynikających z lokalizacji zbiornika Świnna Poręba, uwzględnienia uwarunkowań geologicznych (w tym dotyczących występowania złóż piaskowca), ograniczenia emisji zanieczyszczeń ze źródeł komunikacyjnych (preferencje dla transportu zbiorowego, trasy rowerowe, organizacja ruchu);
 - podnoszenia retencyjności dorzeczy i zwiększenia bezpieczeństwa przeciwpowodziowego, w tym w szczególności: wyznaczenie stref zagrożenia powodziowego i niedopuszczenia do nowego zainwestowania na tych obszarach, uporządkowanie systemów melioracyjnych, stosowania obudowy biologicznej cieków wodnych i zachowanie ich ciągłości, zapisy umożliwiające wykonywanie robót konserwacyjnych, regulacyjnych i związanych z ochroną przeciwpowodziową na wodach powierzchniowych śródlądowych;
 - ochrony dziedzictwa kulturowego, w tym w szczególności: respektowania wartości układu ruralistycznego oraz wykorzystanie walorów środowiska kulturowego dla kształtowania ładu przestrzennego i podniesienia atrakcyjności obszarów, nawiązywanie w nowej architekturze do lokalnych wzorów i materiałów, ochrony najcenniejszych obiektów „in situ”;
 - rozwoju zagospodarowania turystycznego w harmonii z ochroną przyrody, w tym w szczególności aktywizacja turystyczna i rekreacyjna nowych terenów z zachowaniem

ich najcenniejszych walorów, budowa nowych tras i szlaków turystycznych pieszych, konnych i rowerowych;

- systemów powiązań komunikacyjnych, w tym w szczególności: modernizacja drogi krajowej nr 28, uwzględnienie wymagań ochrony przed hałasem, ustalenia dla terenów dróg i ulic szerokości w liniach rozgraniczających umożliwiającą ich przebudowę i rozbudowę, zapewnienie dla terenów o określonym użytkowaniu dojazdu do drogi publicznej, uwzględnienie przebiegu linii kolejowej;
- infrastruktury technicznej, w tym w szczególności: uwzględnienia przebiegu gazociągu wysokiego ciśnienia, stacji redukcyjno-pomiarowej oraz linii elektroenergetycznych wraz ze strefami ochronnymi, poprawy systemów zarządzania infrastrukturą techniczną a szczególnie wodno-kanalizacyjną.

⇒ Dyrektor Okręgowego Urzędu Górniczego w Krakowie oraz Polski Kamień Naturalny "Mucharz - Skawce":

Uwagi do uwzględnienia w studium:

- obszar górniczy "Mucharz I" i teren górniczy "Mucharz I" wg posiadanej koncesji;
- możliwość poszerzenia granic udokumentowanego złoża w obrębie istniejącego obszaru górniczego;
- warunki i sposoby zagospodarowania nieużytecznych mas ziemnych i ziemno-skalnych;
- maksymalny zasięg negatywnych wpływów działalności górniczej w granicach terenu górniczego - nie ogranicza się zabudowy na terenach sąsiadujących z terenem górniczym.

Pozostałe instytucje i organy albo nie przedstawiły wniosków, albo nie odpowiedziały na wystąpienie Wójta Gminy.

9.2. Ustalenia Strategii rozwoju gminy

Strategia Rozwoju Gminy Zembrzyce na lata 2016 - 2023 stanowiąca załącznik do Uchwały Rady Gminy Zembrzyce Nr XV/125/16 z dnia 29.06.2016r. powiązana jest z istniejącymi dokumentami planistycznymi gminy wchodzącymi w jej skład, a także z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla m.in.: Strategią Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011 - 2020, Subregionalnym Programem Rozwoju 2014-2020 oraz strategiami branżowymi i zintegrowanymi.

W wyniku kompleksowych prac w ramach dokumentu strategii określono strategiczny program działań, w którym przedstawiono docelowy wizerunek Gminy Zembrzyce wraz z określeniem celów oraz kierunków rozwoju w perspektywie kilkunastu lat.

Podczas opracowania głównych kierunków rozwoju gminy wzięto pod uwagę przede wszystkim:

- obszary, których dynamiczny rozwój pozwoli na rozwój turystyczny regionu generujący nowe miejsca pracy, a dzięki temu redukujący poziom bezrobocia na terenie gminy;
- dbałość o poprawę jakości życia mieszkańców poprzez budowanie oferty spędzania wolnego czasu;
- aspekt zahamowania migracji młodzieży z terenów gminy i dbałość o pozostałych starzejących się mieszkańców (polityka senioralna).

Cele te mogą zostać osiągnięte poprzez wielotorowe działania, które dzięki synergii pozwolą na zbudowanie Gminy przyjaznej dla mieszkańców oraz atrakcyjnej dla turystów.

Na tej podstawie określono misję i wizję rozwoju gminy.

Misję Gminy Zembrzyce określono następująco:

GMINA ZAMBRZYCE – obszar zrównoważonego rozwoju, ośrodek o charakterze rolniczym i turystycznym z dobrą infrastrukturą sprzyjająca małej i średniej przedsiębiorczości. Gmina z dobrą ofertą turystyczną i agroturystyczną oraz produktem regionalnym, miejsce rozwoju gospodarczego, bezpieczny samorząd zapewniający komfort życia mieszkańcom.

Wizja przedstawia pożądaný stan przyszłości gminy na koniec założonego okresu strategii i przedstawia się następująco:

GMINA ZAMBRZYCE w 2023 roku wykorzystując potencjał związany z położeniem geograficznym i sąsiedztwem zbiornika Świnna Poręba stanie się miejscem gdzie warto mieszkać, pracować i wypoczywać.

- Będzie gminą nowoczesną, otwartą na turystów, oferująca znakomite warunki spędzania wolnego czasu dla mieszkańców oraz turystów.
- Będzie gminą dbającą o rozwój przedsiębiorczości, szczególnie w obszarze usług, turystyki, rekreacji i ekologii.
- Będzie gminą znaną, promowaną w całej Polsce jako miejsce, które warto odwiedzać, kojarzoną z produkcją wyrobów z drewna oraz skóry i innych produktów regionalnych.

Z misji wynikają cele strategiczne - główne kierunki rozwoju, które należy zrealizować aby osiągnąć stan określony w wizji gminy. Cele wraz z kierunkami działania zostały podzielone na obszary strategiczne.

Obszary strategiczne wyznaczają cele operacyjne w obrębie których ustalono kierunki prac na najbliższe lata:

Obszar strategiczny I – INFRASTRUKTURA I OCHRONA ŚRODOWISKA

Jakość infrastruktury drogowej i technicznej niezbędna oraz priorytetowa dla rozwoju obszaru gminy, wpływa również na komfort życia mieszkańców gminy. Niezwykle ważnym zagadnieniem jest rozbudowa infrastruktury usług komunalnych - kanalizacyjnej czy wodociągowej oraz doskonalenie gospodarki odpadami i zwiększenie stopnia pozyskiwania energii z odnawialnych źródeł. Realizacja tych zadań inwestycyjnych powinna iść w parze z kształtowaniem świadomości ekologicznej mieszkańców. Zapewnienie odpowiedniej infrastruktury teleinformatycznej niweluje bariery w dostępie do informacji czy edukacji, w tym dostęp do wiedzy, edukacji czy pracy osobom niepełnosprawnym.

cele operacyjne: 1. Rozwój infrastruktury drogowej, sieci wodociągowej, kanalizacyjnej
2. Poprawa stanu środowiska naturalnego
3. Rozwój infrastruktury teleinformatycznej

Obszar strategiczny II – PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ I RYNEK PRACY

Szansą na rozwój gminy jest inteligentne gospodarowanie i pomnażanie lokalnych zasobów oraz umiejętne korzystanie z położenia względem metropolii krakowskiej i śląskiej oraz głównych szlaków transportowych i dostępie do linii kolejowej. Zwiększenie tempa rozwoju nie będzie możliwe bez zagospodarowania istniejącej infrastruktury gospodarczej oraz potencjału jaki tkwi w obszarach wiejskich o dobrych warunkach naturalnych, odpowiednim skomunikowaniu z otoczeniem i położeniem w regionie zbiornika Świnna Poręba, które w przyszłości mogą stać się istotną szansą rozwojową dla gminy (nowych rozwój obszarów osadniczych i zwiększenie potencjału demograficznego).

cele operacyjne: 1. Kreowanie potencjału inwestycyjnego Gminy

Obszar strategiczny III – POLITYKA SPOŁECZNA, ZDROWIE I EDUKACJA

Rozwój terenów wiejskich rozumiany jako wzrost poziomu i dostępności do usług społecznych na tych terenach. Za priorytetowe usługi społeczne uznaje się m.in. edukację, usługi z zakresu pomocy społecznej czy ochronę zdrowia. Wysoki poziom tych usług ma przyczynić się w przyszłości do zahamowania niekorzystnych tendencji demograficznych i sprzyjać rozwojowi gospodarczemu. Gmina Zembrzyce musi zapewniać wysoką dostępność usług społecznych na odpowiednim poziomie i będzie to w przyszłości ważny argument dla lokalizacji nowych inwestycji i atrakcyjności osadniczej.

cele operacyjne: 1. Wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego na terenie Gminy
2. Integrująca polityka społeczna
3. Zapewnienie wysokiej jakości usług zdrowotnych
4. Zapewnienie wysokiej jakości usług związanych z edukacją i wychowaniem
5. Rozwój infrastruktury komunalnej

Obszar strategiczny IV – Gmina atrakcyjna dla mieszkańców i odwiedzających - KULTURA, TURYSTYKA, SPORT

Gmina powinna być postrzegana jako miejsce atrakcyjne do osiedlania się oraz jako miejsce warte zainwestowania i prowadzenia działalności gospodarczej. Realizacja tego celu ma za zadanie stworzyć atrakcyjne warunki do osiedlania się zwłaszcza ludzi młodych, którzy decydować będą o przyszłym potencjale gminy. Szansą na rozwój gminy jest również rozwój turystyki oraz przemysłu czasu wolnego. Opierać się on powinien na stworzeniu oferty produktów turystycznych, które będą wyróżniać region na tle innych podobnych (budowa ścieżek rowerowych, rozwój szlaków turystycznych). O potencjale turystycznym decydować będzie również dostępność do infrastruktury noclegowej.

Ze względu na położenie gminy w sąsiedztwie zbiornika Świnna Poręba oraz doskonałe warunki i walory krajobrazowe i środowiskowe, istnieje także szansa na rozwój usług agroturystycznych skierowanych m.in. do mieszkańców aglomeracji krakowskiej i śląskiej.

cele operacyjne:

1. Rozwój turystyki na terenie Gminy Zembrzyce
2. Rozwój infrastruktury na potrzeby działalności kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej
3. Rozwój oferty kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej
4. Efektywna promocja gminy

Obszar strategiczny V – NOWOCZESNE ZARZĄDZANIA PUBLICZNE

Celem nowoczesnego zarządzania publicznego jest zapewnienie jak najwyższej efektywności działań władz wszelkich instytucji publicznych i prywatnych w celu osiągnięcia synergii niezbędnej dla rozwoju gminy, wykorzystywaniu szans i eliminacji pojawiających się zagrożeń. W tym celu planowane są działania pozwalające na ustawiczne kształcenie administracji samorządowej w zakresie nowoczesnych metod zarządzania, a także rozwój dostępności do usług publicznych. Ważne jest również postrzeganie gminy zarówno jako społeczności lokalnej jak i części globalnego świata, który ma szansę do wymiany doświadczeń i dobrych praktyk na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym i międzynarodowym.

cele operacyjne:

1. Gmina zapewnia wysokiej jakości usługi administracyjne
2. Gmina aktywnie współpracująca na szczeblu lokalnym i ponadlokalnym

Poszczególne zadania mogą uzyskać wsparcie finansowe z programów krajowych i regionalnych wspierających rozwój lokalny. Zadania zgłoszone w ramach Konwentu Strategicznego spełniają oczekiwania społeczności lokalnej i wszystkich instytucji działających na terenie gminy. Koncentrują się one na tych problemach, które mają strategiczne znaczenie dla tworzenia jak najlepszych warunków do dalszego dynamizowania rozwoju funkcji turystyczno - wypoczynkowych oraz wzrostu poziomu życia mieszkańców gminy.

9.3. Ustalenia dla gminy Zembrzyce z Planu zagospodarowania przestrzennego województwa Małopolskiego

Polityka przestrzenna wskazana w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego przyjętym przez Sejmik Województwa Małopolskiego 26 marca 2018r. uchwałą Nr XLVII/732/18 w sprawie zmiany Uchwały Nr XV/174/03 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 22 grudnia 2003 roku w sprawie uchwalenia Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego (Dziennik Urzędowy Województwa Małopolskiego poz. 3215).

W przyjętej strukturze funkcjonalno-przestrzennej regionu wyodrębniono obszary różniące się między sobą charakterem i dynamiką procesów rozwojowych, który ma służyć dokonaniu wyborów celów i instrumentów zarządzania rozwojem, optymalnych dla poszczególnych terytoriów zapewniających spójność wewnętrzną terytoriów, aby były do realizacji projekty typu zintegrowanych inwestycji terytorialnych (ZIT) ważne dla wszystkich wspólnot danego terytorium. Zaproponowany podział na obszary funkcjonalno-krajobrazowe - eksponuje element ukształtowania i zagospodarowania terenu, czyli wspólnotę krajobrazu i problemów przestrzennych; daje system pełny i rozłączny - co znaczy, że każdy obszar administracyjny (każda gmina) należy do jednego i tylko jednego obszaru. Ponadto dokonano podziału wewnętrznego terytoriów zgodnie z funkcjonującym układem statystycznym subregionów i realnymi zasięgami oddziaływań głównych ośrodków usługowych.

I tak gmina Zembrzyce położona jest w obszarze „Park” P1 (rejon Beskidu Małego i Żywieckiego) - obszar szczególnej ochrony środowiska oraz podnoszenia jakości usług turystycznych.

Obszar funkcjonalny „Park” to obejmujące ponad ¼ powierzchni województwa tereny górskie stanowiące najcenniejszy w skali kraju kompleks przyrodniczo - krajobrazowy i ważny element europejskiego systemu biosfery. Głównymi jednostkami geograficznymi są Działy Orawsko - Podhalańskie, Gorce oraz częściowo Beskid Wyspowy w swojej centralnej części, oddzielająca je od Tatr Kotlina Orawsko - Nowotarska, Tatry, Pieniny, Beskid Sądecki aż po Beskid Niski. Taka rozległość wynika z wyjątkowości obszaru zarówno pod względem przyrodniczym, jak i uwarunkowań kulturowych, tradycji, specyfiki gospodarowania.

Główne kierunki działań rozwojowych obszaru *Park* powinny uwzględniać m.in.:

- wprowadzenie programu antysmogowego dla całego obszaru Park, w tym miejscowości turystycznych,
- programowe działania na rzecz jakości architektury i likwidacja chaosu reklamowego w miejscowościach turystycznych i przy drogach dojazdowych do nich,

- wzmoczoną ochronę bioróżnorodności obszarów węzłowych i utrzymanie ciągłości powiązań pomiędzy obszarami cennymi przyrodniczo (korytarze ekologiczne),
- stworzenie sieci szlaków turystycznych – pieszych, rowerowych (w tym połączenia lokalnych szlaków z siecią „Velo Małopolska”) i narciarstwa biegowego,

Rekomendacje do kształtowania polityki przestrzennej w dokumentach planistycznych i strategicznych gmin:

- wprowadzenie lokalnych przepisów w zakresie kodeksu dotyczącego umieszczania reklam powinno dotyczyć wszystkich gmin obszaru Park,
- wyznaczenie granic stref parków kulturowych i ich zakresu ochrony,
- uchwalenie planów ochrony i towarzyszących im planów chronionego krajobrazu tworzonych parków krajobrazowych,
- zapisy dotyczące powiązań pomiędzy obszarami chronionymi i cennymi przyrodniczo (korytarze ekologiczne).

Zestawienie kluczowych projektów i inicjatyw służących realizacji planu:

nazwa projektu/przedsięwzięcia	przedmiot realizujący	charakter
Sektor I - Transport i komunikacja		
19. Budowa tras rowerowych Velo Małopolska	IW_1	J
Sektor II - Infrastruktura		
3. Uzupelnienie sieci gazowniczej na obszarach gmin bez instalacji gazu sieciowego	IR_2	S
8. Likwidacja dysproporcji w obszarach o przewodze odsetka korzystających z kanalizacji w stosunku do korzystających z wodociągów	IW_2	S
9. Stopniowa likwidacja „białych plam” w zakresie dostępu do sieci szerokopasmowych, jak również „białych plam” w pokryciu zasięgiem sieci komórkowych	IR_1, IW_2	S
10. Dostęp do bezpłatnej sieci Wi-Fi w miejscach publicznych	IW_2	S
Sektor III - Infrastruktura przeciwpowodziowa		
1. Ukończenie budowy Zbiornika Świnna Poręba (Jezioro Mucharskie)	IR_1	J
Sektor IV - Środowisko		
1. Wprowadzenie standardów emisyjnych dla źródeł spalania paliw	LRz	S
2. Wprowadzenie standardów emisyjnych i wymagań dla kotłów grzewczych	LRz	S
3. Stworzenie systemu monitoringu jakości powietrza - prognozowanie stężeń zanieczyszczeń i informowanie społeczeństwa o ryzyku wystąpienia przekroczeń poziomów dopuszczalnych i alarmowych	P	S
4. Uchwalenie planów ochrony istniejących Parków krajobrazowych	LWs	S
7. Ustanowienie i ochrona ekologicznych obszarów węzłowych i korytarzy ekologicznych: Obszar węzłowy - Beskidu Małego Korytarze ekologiczne - Korytarz Karpacki Pogórzy Korytarz Beskid Mały - Zator	LWs (we współpracy i na wniosek RDOŚ)	S
Sektor V - Kształtowanie krajobrazu		
1. Przeprowadzenie Audytu krajobrazowego i zidentyfikowanie „krajobrazów priorytetowych”	LWS	J
2. Utrzymanie tradycyjnego charakteru wsi - stworzenie katalogu typów architektury regionalnej	P	J
Sektor VI - Rozwój i rewitalizacja miast - nie dotyczy		
Sektor VII - Rozwój i rewitalizacja wsi		
4. Działania związane z przeciwdziałaniem erozji: 1) Ochrona gleb przed erozją wietrzną – wprowadzanie zadrzewień i zalesień śródpolnych (program „Miedza”), 2) Odtwarzanie lub tworzenie małych zbiorników wodnych dla potrzeb gospodarki rolnej w tym podmokłych terenów retencyjnych (program „Sadzawka”)	LWz, IW_2	S
Sektor VIII - Infrastruktura społeczna - nie dotyczy		
Sektor IX - Gospodarka		
1. Tworzenie nowych Stref Aktywności Gospodarczej - obszary położone wzdłuż drogi krajowej 28	LWs, LL, IW_2, O	S

nazwa projektu/przedsięwzięcia	przedmiot realizujący	charakter
Sektor X - Przemysł czasu wolnego		
8. Ochrona zabytków Małopolski – wspieranie wieloletnich zadań budowlanych i konserwatorskich mających na celu poprawę stanu i sposobu użytkowania zabytków oraz przeciwdziałanie ich degradacji	IW_1, IR_1	S
9. Opracowanie studium uwarunkowań i strategii działań kompleksowego zagospodarowania Zbiornika Świnna-Poręba (Jeziora Mucharskiego)	LWs, LL	J
12. Budowa tras rowerowych EuroVelo oraz połączeń z nowymi i istniejącymi lokalnymi szlakami rowerowymi, wyposażenie ich w odpowiednią infrastrukturę turystyczną, miejsca odpoczynku z wiatami i małą infrastrukturą czy kładkami pieszo-rowerowymi poprawiającymi dostępność	IW_1, IW_2	S
13. Szlaki kulturowe Małopolski - realizacja prac łączących ochronę i zachowanie dziedzictwa dla przyszłych pokoleń z kreowaniem wizerunku regionu i zwiększaniem ruchu turystycznego: wyposażenie w wiaty, miejsca odpoczynku i postoju dla pieszych, rowerzystów i turystów zmotoryzowanych	IW_1, IW_2	S

Uwaga: numeracja i oznaczenia w tabeli jak w PZPWM tabela 2.18

Oznaczenia w tabeli:

LRs – realizowane przez Sejm, Senat RP (ustawy)

LRz – Rząd RP (rozporządzenia)

LWs – uchwały Sejmiku WM

LWz – uchwały Zarządu WM

LL – legislacyjne samorządów lokalnych

IR_1 – inwestycyjne rządowe,

IR_2 – rządowe, realizowane przez spółki państwowe, instytucje centralne

IW_1 – inwestycyjne wojewódzkie i jednostek podległych

IW_2 – inwestycyjne wspierane przez województwo (np. we współpracy z samorządami lokalnymi)

Podział wniosków ze względu na charakter: S – systemowe, J – jednostkowe

9.4. Wnioski z opracowania ekofizjograficznego

Dokument p.t. „Gmina ZEMBRZYCE - OPRACOWANIE EKOFIZJOGRAFICZNE PODSTAWOWE do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego” sporządzono w okresie luty-kwiecień 2006 roku. Opracowanie obejmuje obszar w granicach administracyjnych gminy Zembrzyce i wykonane zostało na zlecenie Urzędu Gminy.

Celem opracowania było rozpoznanie i ocena warunków fizjograficznych dla określenia przyrodniczych uwarunkowań dla funkcji, struktury i intensywności zagospodarowania, eliminowania lub ograniczenia zagrożeń oraz zapewnienia trwałości podstawowych procesów przyrodniczych na obszarach objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Opracowanie ekofizjograficzne jest odrębnym dokumentem sporządzanym wyprzedzająco przed ukończeniem prac nad projektami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na obszarze gminy. Opracowanie ma charakter opracowania podstawowego i spełnia warunki dokumentu sporządzonego dla projektów planistycznych na obszarze gminy Zembrzyce.

W celu wskazania obszarów, których użytkowanie i zagospodarowanie (z uwagi na cechy zasobów środowiska i ich rolę w strukturze przyrodniczej) powinno być podporządkowane zachowaniu bioróżnorodności oraz dla ustalenia ograniczeń w zagospodarowaniu, w opracowaniu ekofizjograficznym wskazano uwarunkowania, zagrożenia, oceny i należą do nich:

9.4.1. Zasoby przyrodnicze i walory krajobrazowe oraz ich ochrona prawna.

Położenie terenu, bogata rzeźba, zróżnicowanie stosunków wodnych, znajdują odzwierciedlenie w dużej różnorodności siedlisk, a tym samym w bogactwie szaty roślinnej. W różnych miejscach omawianego obszaru zachowały się fragmenty siedlisk zbliżonych do naturalnych, charakterystycznych dla terenów podgórskich. Ze względu na znaczne przekształcenie wymagają szczególnego potraktowania gdyż mogą odegrać istotną rolę w kształtowaniu zasobów przyrodniczych i wpłynąć na zdolność środowiska do samoregulacji.

Obiekty przyrodnicze objęte ochroną prawną:

POMNIKI PRZYRODY (wg danych Starostwa Powiatowego Sucha B., 2002r.):

- **dąb szypułkowy** 200 lat (obwód 370 cm, wysokość ok. 25 m) - Marcówka 106 obok przydrożnej kapliczki

PARKI KRAJOBRAZOWE

- **Park Krajobrazowy Beskidu Małego wraz z otuliną** powołany Rozporządzeniem Nr 9/98 Wojewody Bielskiego z 16 czerwca 1998 r. w sprawie utworzenia Parku Krajobrazowego Beskidu Małego (Dz. U. Województwa Bielskiego nr 9 poz. 110) obejmujący obszar położony na zachód od linii projektowanego przebiegu drogi krajowej nr 28. Rozporządzenie nie różnicuje zapisów dla obszaru Parku i otuliny.

OCHRONA GATUNKOWA

- na terenie gminy można spotkać szereg przedstawicieli świata roślinnego i zwierzęcego podlegających ścisłej ochronie prawnej.

Obiekty przyrodnicze wskazane do objęcia ochroną prawną:

ZESPOŁY PRZYRODNICZO - KRAJOBRAZOWE (wg opracowań - Z.Witkowski, A.Blarowski, 1998r)

- **Zespół Przyrodniczo - Krajobrazowy „Leskowiec”** - grzbietowa forma kwaśnej buczyny, duże skupienie jałowców, polana widokowa - szczytowe partie Leskowca, Jaworzyny i Grani Jana Pawła II,
- **Zespół Przyrodniczo - Krajobrazowy „Carchel”** - kompleks lasów z urozmaiconym składem zbiorowisk i towarzyszącymi formami skalnymi na Górze Żurawica (proponowany rezerwat) - Góra Żurawica po przełęcz Carchel z terenami otaczającymi,
- **Zespół Przyrodniczo - Krajobrazowy „Las Dąbrowski”** - kompleks leśny o dużym zróżnicowaniu zbiorowisk leśnych i nieleśnych (w tym 2 płaty muraw kserotermicznych - proponowane jako użytki ekologiczne) - kompleks Lasu Dąbrowskiego z niezalesionym szczytem wzniesienia obok osiedla Bałdysy,
- **Zespół Przyrodniczo - Krajobrazowy „Prorokowa Góra”** - klasyczny przykład ekstensywnie użytkowanego krajobrazu łąkowo-leśnego, o bardzo wysokiej różnorodności biologicznej - wschodni stok pasma Góry Prorkowej, powyżej osiedla Rusków,
- **U.E. „Grąd”** - północne zbocze i wąski pas olszyny karpackiej wzdłuż cieku wodnego z łąkowo występującym czoskiem niedźwiedzim - środkowy odcinek doliny potoku Śleszówka.

OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU - gmina położona w obrębie tzw. „transgranicznego obszaru strategicznej ochrony ekologicznej - Zielone Karpaty”. Ze względu na występowanie zróżnicowanych ekosystemów, walorów krajobrazowych dających możliwość rozwijania turystyki i różnorodnych form wypoczynku oraz pełnienie przez obszar funkcji korytarza ekologicznego umożliwiającego migrację roślin i zwierząt na kierunku zachód - wschód rejon predestynowany do objęcia ochroną (poza PKBM z otuliną i strefą przyszłego zbiornika Świnna Poręba) w formie obszaru chronionego krajobrazu.

Wskazane do objęcia ochroną prawną obiekty przyrodnicze nie posiadają opracowań obrazujących obecny stan zachowania ekosystemów oraz szczegółowej lokalizacji, rzeczywistych granic obszarów i powierzchni wymagających ochrony, na rysunku uwarunkowań przyrodniczych zostały oznaczone sygnaturalnie.

OBSZARY NATURA 2000 - na terenie gminy nie figurują obiekty zakwalifikowane do ochrony w ramach Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000.

Inne formy ochrony zasobów - obiekty objęte ochroną prawną

LASY WODOCHRONNE I GLEBOCHRONNE - Zarządzeniem nr 149 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z 11 września 1996r. w sprawie uznania za ochronne lasy stanowiące własność Skarbu Państwa, będących w zarządzie P.G.L. Lasu Państwowe Nadleśnictwa Sucha o powierzchni zalesionej ogółem - 644 ha, uznano za ochronne: lasy wodochronne i glebochronne.

STREFY OCHRONNE UJĘĆ WODY - decyzją Wojewody Małopolskiego z dnia 16.10.2000r. znak: OŚ.III-IV.6811-1-29/2000 w sprawie pozwolenia wodnoprawnego na pobór wody ze źródła

TD-1, zlokalizowanego w miejscowości Tarnawa Dolna, gmina Zembrzyce dla potrzeb wodociągu we wsi Skawce - osiedle Borowina Skawiecka, ustanowiono strefę ochronną ujęcia.

GRUNTY ROLNE I LEŚNE - ochrona przed przeznaczeniem na cele nierolnicze i nieleśne uregulowana ustawami o Ochronie gruntów rolnych i leśnych oraz ustawą o Lasach.

OCHRONA KOPALIN - chronione z mocy ustawy Prawo geologiczne i górnicze:

- udokumentowane złoża kategorii C₁ piaskowców ciężkowickich „Tarnawa Dolna” przy nieczynnym kamieniołomie w Tarnawie Dolnej.
- obszar górniczy „Mucharz I” z wyznaczonym zasięgiem terenu górniczego dla złoża piaskowców krośnieńskich „Mucharz-Górka” - częściowo na terenie wsi Śleszowice.

Inne formy ochrony zasobów - obiekty wytypowane lub wskazane do objęcia ochroną

NIEOBWAŁOWANE OBSZARY BEZPOŚREDNIEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ - w „Studium określające granice obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią dla terenów nieobwałowanych w zlewni Skawy - gmina Zembrzyce” dla dolin rzeki Skawy i jej dopływów Tarnawka i Paleczka z Marcówką ustalone zostały: obszary zagrożone zalaniem wodami powodziowymi o prawdopodobieństwie przewyższenia $p = 0,5\%$, 1% , $3,33\%$, 5% , 10% , 20% i 50% , odcinki koryt narażonych na erozję brzegową oraz obszary osuwiskowe. Przebieg granicy zalewu o prawdopodobieństwie przewyższenia $p = 1\%$ pozwala na ustalenie „obszaru bezpośredniego zagrożenia powodzią”, w których będą obowiązywać zakazy, nakazy i dopuszczenia określone w przepisach szczególnych.

OBSZARY OCHRONNE ZBIORNIKÓW WÓD ŚRÓDLĄDOWYCH (PODZIEMNYCH) - w opracowaniach specjalistycznych zostały wytypowane jako wymagające szczególnej ochrony wody podziemne należące do Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 444 - Dolina rzeki Skawy” - obszar doliny Skawy i odcinka ujściowego Paleczki do wysokości ok. 350 m npm.

STREFY OCHRONNE UJĘĆ WODY - dla gminnych ujęć wody: na potoku Tarnawka w Tarnawie Górnej i potoku Paleczka w Zembrzycach.

9.4.2. Obszary występowania uciążliwości i zagrożeń środowiska

Rozpoznanie obszarów konfliktów oparto o ujawnione w opracowaniu konflikty pomiędzy walorami przyrody ożywionej i nieożywionej oraz funkcjonowaniem środowiska przyrodniczego, a użytkowaniem i zagospodarowaniem terenu. Rozpatrzono zarówno istniejące konflikty oraz w oparciu o posiadane rozeznanie, potencjalne i wynikające z projektowanego zagospodarowania przestrzeni. Podstawowe uciążliwości i zagrożenia tworzą obszary konfliktów przyrodniczo - przestrzennych.

Obszary szczególnych konfliktów:

- obszary nadmiernie zanieczyszczone - wody powierzchniowe nieodpowiadające normom i wody podziemne zagrożone infiltracją zanieczyszczeń komunalnych,
- obszary zagrożone falą powodziową i podtapianiem - w dolinach głównych rzek i ich podstawowych dopływów oraz na terenie cofki zbiornika,
- obszary zagrożone osuwaniem się mas ziemnych i erozją powierzchniową - osuwanie zboczy na załomach dolin i na stokach o dużych spadkach oraz na obrzeżu zbiornika,
- obszary związane z drogowym układem komunikacyjnym o wysokim natężeniu ruchu - źródło zanieczyszczeń komunikacyjnych na terenach przyległych oraz jako bariera ograniczająca naturalny rozwój systemów ekologicznych,
- obszary związane z aktywnością gospodarczą mieszkańców i jednostek gospodarczych.

Rodzaje aktywności ludzkiej szczególnie konfliktogennej:

- eksploatacja powierzchniowa w strefach o wysokich walorach krajobrazowych, intensywna gospodarka rolna i leśna,
- osadnictwo i zabudowa rekreacyjna, emisja zanieczyszczeń, regulacja koryt rzecznych w obszarach o najwyższych walorach przyrodniczych i krajobrazowych,
- tworzenie i utrzymywanie antropogenicznych barier w krajobrazie ekologicznym,
- inwestycje komunikacyjne i zabezpieczające związane z zadaniem „zbiornik wodny Świnna Poręba”.

Rejony koncentracji istotnych barier na pasmach powiązań ekologicznych

(obszary o największym nagromadzeniu zagrożeń, w których występuje wyraźna kolizja zainwestowania z powiązaniem ekologicznymi):

- zbiornik wodny wraz z obwałowaniem brzegów przewidzianym do wykorzystania pod trasy komunikacyjne (droga krajowa wzdłuż lewego brzegu, torowisko kolejowe i droga powiatowa wzdłuż prawego brzegu),
- zabudowa centrum wsi Zembrzyce (obszar zamknięty ograniczony od zachodu i północy obwałowaniem zbiornika, od południa nowoprojektowanym odcinkiem drogi wojewódzkiej, od wschodu doliną potoku Paleczka) - zespół wielofunkcyjny z przemieszanaą zabudową mieszkaniową, usługową i produkcyjną,
- zabudowa usługowo - produkcyjna w rejonie Dąbie (teren pomiędzy linią kolejową Sucha-Kalwaria, a drogą krajową nr 28) - przedłużenie podobnego przeznaczenia na terenie miasta Sucha Beskidzka,
- tereny eksploatacji powierzchniowej kamieniołomu Mucharz Górka.

Przyjęty kierunek rozwoju gminy tworzy w części centralnej barierę na obecnym naturalnym równoleżnikowym korytarzu aktywnych biologicznie obszarów. Zbiornik wodny, zwarte obszary osadnicze, zabudowa produkcyjna, linia kolejowa i trasy drogowe o wysokim natężeniu ruchu niosą za sobą niebezpieczeństwo naruszenia powiązań przyrodniczych.

9.4.3. Ocena potencjalnych zmian w środowisku spowodowanych realizacją zbiornika wodnego

- zmiana reżimu rzeki - w korytach wszystkich cieków wpadających do zbiornika nastąpi zmiana profilu podłużnego i bazy erozyjnej, może to wywołać rozwój szeregu zjawisk erozyjnych (erozja boczna i wglębna) wzdłuż koryt cieków, a przy ujściu do zbiornika wzmożona akumulacja niesionego materiału i zamulanie zbiornika; rozmiary zjawisk nierozpoznane, mogą dotyczyć całej zlewni powyżej zbiornika,
- erozja linii brzegowej, aktywizacja spękanego górotworu – dynamika brzegu zbiornika zależy od splotu wielu czynników i w efekcie może doprowadzić do cofnięcia linii brzegowej: tam gdzie granica zbiornika będzie przebiegać na łagodnym stoku w postaci platformy abrazyjno - akumulacyjnej; tam gdzie granica zbiornika będzie przebiegać na niestabilnych zboczach i w rejonach starych osuwisk spękany górotwór otaczający intensywnie nasycony wodą będzie bardziej podatny na ruchy masowe - nasypy komunikacyjne projektowane wzdłuż stromych zboczy dolin oraz przewidziane załadowania powinny częściowo zabezpieczać obszary osuwiskowe przed rozwojem zjawisk erozyjnych,
- procesy limnologiczne - spiętrzenie Skawy spowoduje zwiększenie powierzchni i głębokości wód, a zmniejszenie prędkości przepływu to znaczy zmianę rzeki w kierunku środowiska jeziornego - dostarczenie przez rzeki i spływ ze stoków obrzeża materiału organicznego może w istotny sposób wpłynąć na zanieczyszczenie i eutrofizację wód w zbiorniku, w konsekwencji można się spodziewać wystąpienia okresowych zabagnień z intensywnymi procesami gnilnymi i lęgowiskami komarów,
- zmiany klimatyczne - w efekcie wzrostu pojemności cieplnej i zmniejszenia szorstkości podłoża należy liczyć się ze złagodzeniem ekstremalnych wartości temperatur, wzrostem prędkości wiatru, wzrostem wilgotności na obrzeżu i częstotliwości występowania mgieł - teoretyczny zasięg oddziaływania max. 2 - 3 km od linii brzegowej zbiornika,
- zmiany krajobrazu i w użytkowaniu gruntów - zbiornik oraz odcinki nowych tras komunikacyjnych radykalnie zmienia obecny krajobraz naturalny doliny Skawy; obszar zmian jest ograniczony do niewielkiego fragmentu dolinnego, ale realizacja zbiornika będzie skutkować również przeobrażeniami struktury socjalnej i sposobu zagospodarowania na terenie całej gminy; wprawdzie ubytek powierzchni rolnej i leśnej w skali gminy wydaje się niewielki (6,7% powierzchni ogólnej, 4,8% powierzchni gruntów rolnych, 13,4% powierzchni użytków zielonych, 4,6% lasów), ale nastąpi w rejonie występowania najwyższych klas gleb i najlepszych kompleksów rolnych, co w sytuacji, gdy ogólna jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej jest niewysoka ubytek będzie miał istotne znaczenie dla rolniczego potencjału gminy,

- zmiany w szacie roślinnej - powstanie dużego jeziora i podniesienie zwierciadła wód gruntowych spowoduje zmianę warunków siedlisk roślinnych poza czaszą zbiornika - najwyraźniejsza zmiana warunków wystąpi w strefie przybrzeżnej gdzie przebudowa stref brzegowych i regulacja cieków spowoduje zanik naturalnych zespołów roślinności nadrzecznej, wodnej i błotnej; natomiast na odcinkach cofki gdzie częste wahania stanu wody odsłaniać będą dno zbiornika powstaną warunki sprzyjające rozwojowi wtórnych środowisk bagiennych i torfowych,
- zmiany w świecie zwierząt - po zalaniu wodą czaszy zbiornika przewiduje się stopniowe wycofywanie z obszaru zalanego, na tereny dalej położone od zbiornika, zwierząt łownych i ptaków oraz wyginięcie części gatunków z fauny glebowej i drobnej fauny naziemnej w konsekwencji zlikwidowania szeregu miejsc rozrodu i gniazdowania ryb, gadów, płazów i ptaków.

Opracowania florystyczne dotyczące zmiany w środowisku biotycznym prowadzone w związku z budową zbiornika wodnego wskazują, że zniszczone w wyniku napełnienia zbiornika zbiorowiska w miarę zarastania brzegów zbiornika mogą się odtworzyć. Na dalszym etapie, po ustabilizowaniu się warunków wokół zbiornika można spodziewać się pojawienia się gatunków wodno-błotnych, w tym nowych gdyż powstanie zbiornika podnosi atrakcyjność obszaru dla tego typu gatunków. W trakcie realizacji oraz po zrealizowaniu zbiornika nabiorą większego znaczenia obecne lokalne połączenia przyrodnicze przejmując część zadań utrzymujących obecną ciągłość głównych powiązań.

9.5. Wypis z Planu Rozwoju Zbiornika Wodnego Świnna Poręba - Jezioro Mucharskie na lata 2016 - 2023

W 2017 roku Urząd Marszałkowski zaakceptował "Plan Rozwoju Zbiornika Wodnego Świnna Poręba - Jezioro Mucharskie na lata 2016 - 2023".

Cele planu - schematyczny układ celów strategicznych i operacyjnych planu:

cele strategiczne PRZW	cele operacyjne PRZW
1. Stworzenie infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej umożliwiającej pełne wykorzystanie potencjału turystycznego Kraina Jeziora Mucharskiego	1.1. Stworzenie Centrów Rekreacji i Wypoczynku zarządzanych przez Gminę. 1.2. Stworzenie infrastruktury szlaków i ścieżek pieszych i rowerowych. 1.3. Stworzenie infrastruktury związanej z jeziorem (wykorzystywanej sezonowo). 1.4. Stworzenie infrastruktury wypożyczalni sprzętu turystycznego, rekreacyjnego i sportowego, w tym pływającego. 1.5. Stworzenie infrastruktury umożliwiającej przygotowanie oferty turystycznej i edukacyjnej z zakresu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego regionu. 1.6. Stworzenie infrastruktury dla aktywnego całorocznego wypoczynku. 1.7. Stworzenie infrastruktury dla przygotowania oferty kulturalnej. 1.8. Stworzenie infrastruktury gastronomicznej o zróżnicowanej kategorii. 1.9. Stworzenie warunków do rozwoju turystyki biznesowej. 1.10. Stworzenie infrastruktury umożliwiającej atrakcyjne spędzenie czasu turystom o specjalnych potrzebach (osoby niepełnosprawne, turystyka seniorów). 1.11. Stworzenie infrastruktury noclegowej o zróżnicowanym standardzie.
2. Stworzenie systemu wspierającego rozwój turystyki w Krainie Jeziora Mucharskiego	2.1. Stworzenie warunków do współpracy pomiędzy podmiotami działającymi w obszarze turystyki Krainy Jeziora Mucharskiego. 2.2. Stworzenie i wdrożenie akceptowanej przez wszystkie podmioty polityki rozwoju turystyki w Krainie Jeziora Mucharskiego. 2.3. Stworzenie podmiotu zarządzającego ofertą turystyczną. 2.4. Stworzenie systemu certyfikacji obiektów i ofert turystycznych. 2.5. Stworzenie warunków do powstania inicjatyw klastrowych. 2.6. Stworzenie warunków do współpracy z pobliskimi regionami/ atrakcjami turystycznymi w celu wypracowania szerszej oferty. 2.7. Zapewnienie poprawy dostępności komunikacyjnej Krainy Jeziora Mucharskiego.

cele strategiczne PRZW	cele operacyjne PRZW
3. Zapewnienie warunków dla zrównoważonego rozwoju Gmin Krainy Jeziora Mucharskiego	3.1. Racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska i zapobieganie jego degradacji. 3.2. Zapewnienie warunków do zrównoważonego rozwoju społecznego. 3.3. Zapewnienie trwałego wzrostu gospodarczego regionu.

W ramach Planu zaplanowano 58 przedsięwzięć, z czego:

- 42 o znaczeniu strategicznym - projekty podstawowe,
- 16 projektów komplementarnych.

Przedsięwzięcia realizowane będą przez samorządy (36% całkowitych kosztów) i innych beneficjentów uprawnionych do składania wniosków (64% całkowitych kosztów).

W dokumencie znajduje się szczegółowa lista projektów, w podziale na podstawowe i komplementarne ze wskazaniem miejsc ich realizacji, okresu realizacji, oczekiwanych wskaźników produktu, kosztów i wnioskodawców.

Lista projektów Planu Rozwoju Zbiornika Wodnego dla gminy Zembrzyce:

Projekty podstawowe (samorządu):

1. Centrum Rekreacji i Wypoczynku nad potokiem Paleczka w Zembrzycach
2. Strefy rekreacyjne w Tarnawie Dolnej, Śleszowicach i Marcówce
3. Szlak rekreacyjny nad zbiornikiem wodnym Świnna Poręba w Zembrzycach (wały przeciwpowodziowe wzdłuż Skawy i Paleczki)

Projekty przedsiębiorców:

4. Agroturystyka "Odbudowujemy polską wieś" - ekologiczne domy z gliny i słomy w Zembrzycach
5. Budowa budynku usługowego - działalność gastronomiczna w Zembrzycach
6. Morgi - kompleks turystyczno-rekreacyjny w Tarnawie Dolnej Nizień
7. Wypożyczalnia Rowerów Kubuś w Zembrzycach
8. Budowa tożsamości regionalnej w oparciu o rodzime potrawy: produkcja, restauracja, dystrybucja, warsztaty w Zembrzycach
9. Stone Park Mucharz - profesjonalny kompleks wspinaczkowy w obecnym wyrobisku kamieniołomu w Śleszowicach i Mucharzu

Wskazane zadania do wykorzystania w dalszej części tworzenia studium.

9.6. Synteza uwarunkowań wynikających z potrzeb i możliwości rozwoju gminy

Niniejszy rozdział wprowadzono do dokumentu, aby spełniony został wymóg art. 10 ust. 1 pkt 7 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2018r. poz. 1945), nakazujący uwzględnienie uwarunkowań wynikających w szczególności:

„7) *potrzeb i możliwości rozwoju gminy, uwzględniających w szczególności:*

- a) *analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne,*
- b) *prognozy demograficzne, w tym uwzględniające, tam gdzie to uzasadnione, migracje w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodka wojewódzkiego,*
- c) *możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy,*
- d) *bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę”.*

- Problematyka potrzeb i możliwości rozwoju miejscowości położonych na obszarze gminy Zembrzyce, była przedmiotem analiz zamieszczonych w niniejszym tekście Uwarunkowań rozwoju gminy oraz posłużyła do określania Kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.
- Przedmiotem analizy w niniejszym rozdziale jest zarówno rozwinięcie przedstawionych uprzednio uwarunkowań, jak i ich dodatkowe ujęcie mające pozwolić na ocenę prawidłowości i skalę przyjętych kierunków rozwoju przestrzennego gminy przy uwzględnieniu:
 - uwarunkowań środowiskowych - analiz środowiskowych określających preferencje rozwojowe jakie tworzą środowisko naturalne i kulturowe;

- uwarunkowań społeczno-ekonomicznych - analiz obejmujących funkcje gminy, jej strukturę przestrzenną oraz standardy określające poziom życia;
- prognozy demograficznej - określającej potencjalny stan zaludnienia w okresie kierunkowym.

Zagadnienia związane z możliwościami finansowania przez gminę wiodących elementów infrastruktury społecznej, technicznej i drogowej należących do zadań własnych gminy oraz bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę zamieszczono w rozdziale 13 tomu 2 - Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy.

Uwarunkowania środowiskowe

Gmina Zembrzyce zajmująca powierzchnię ok. 40 km² usytuowana jest w makroregionie Beskidu Zachodniego, w mezoregionach Beskid Mały i Beskid Makowski, którego krajobraz jest silnie urozmaicony. Beskid Mały wyróżnia się na tle całych Beskidów charakterystyczną zwartą formą, w granicach gminy obejmuje pasmo Leskowca położone wzdłuż zachodniej granicy gminy (najwyższe wzniesienie Leskowiec 918m npm). Beskid Makowski składa się z wyrównanych szerokich pojedynczych pasm wzniesień rozdzielonych dolinami Skawy i jej dopływów (najwyższe wzniesienia w części zachodniej - Prorokowa Góra 584m npm). Granicę pomiędzy jednostkami wyznacza pas obniżenia pochodzenia geologicznego (strefa graniczna płaszczowiny śląskiej i magurskiej) przebiegający od granicy ze wsią Krzeszów, wzdłuż środkowego biegu potoku Tarnawka i w kierunku Rówieńca do granicy z Mucharzem - tzw. „Obniżenie Krzeszowskie”. Przez centralną część gminy przebiega dolina rzeki Skawy o południkowym przebiegu z położonym w niej zbiornikiem zaporowym Świnna Poręba. Jest to obszar młodych gór fałdowych charakteryzujący się występowaniem wzniesień gór średnich i niskich z fragmentami powierzchni zrównań, z głównymi grzbiecami o przebiegu równoleżnikowy wyraźnie rozdzielonych dolinami głównych cieków. Maksymalne deniwelacje terenu w Gminie Zembrzyce dochodzą do ok. 600 m.

Obszar gminy położony pomiędzy rzędnymi 300 - 918 m npm, pod względem klimatycznym charakteryzuje się piętrowym układem elementów klimatycznych. Znajduje się w zasięgu karpackiej dzielnicy klimatycznej, w strefie klimatów podgórskich i dolinnych, charakteryzujących się zmiennością poszczególnych czynników klimatycznych w zależności od wysokości npm, ekspozycji i kształtu form terenowych. W podstawowej części gminy klimat mało zróżnicowany, umiarkowanie łagodny, o średniorocznej temperaturze od 4° C do 8° C w zależności położenia terenu npm. Na obszarze gminy występują niekorzystne warunki mezoklimatyczne, szczególnie przy powierzchni ziemi i w dnach dolin potoków, gdzie charakterystyczne jest silne wychłodzenie i tworzenie się mgieł radiacyjnych.

Na ciepłych i suchych zboczach, które pozostają poza zasięgiem mgieł, występują korzystne warunki mezoklimatyczne. Nasłonecznione południowe zbocza charakteryzują się rzadkim występowaniem mgieł, wyższą temperaturą i niższą wilgotnością powietrza.

Obszar odwadniany bezpośrednio przez rzekę Skawę w środkowym biegu i jej dopływy: prawostronny Paleczka z Palczycą i lewostronne: Tarnawka i Śleszówka. Skawa i jej dopływy to rzeki karpackie o reżimie śnieżno - deszczowym z dwiema kulminacjami: wiosenną (roztopową) i letnią (opadową).

Obszar gminy Zembrzyce usytuowany jest w obrębie jednostki hydrogeologicznej - makroregionu południowopolskiego, regionu Karpackiego, podregionu zewnętrznokarpackiego, gdzie wyróżnić można zwierciadło wód podziemnych w utworach fliszowych, związane z litologicznym wykształceniem warstw oraz w utworach czwartorzędowych związanych z dolinami rzecznyymi. Zwierciadło w utworach fliszowych posiada charakter szczelinowy lub szczelinowo - porowy, natomiast w utworach czwartorzędowych - porowy.

W szacie roślinnej gminy dominują zespoły leśne, które stanowią ok. 40% powierzchni gminy (przy średniej dla województwa małopolskiego - 30% i powiatu suskiego - 46%). Pierwotnie teren gminy pokrywał rozległy kompleks buczyny bukowo-jodłowej (w rejonie szczytów) oraz dębowo-grabowej (w niższych partiach). Współcześnie na obszarze gminy dominują lasy świerkowe z domieszką: buka, jodły, sosny, jaworu, jesionu, dębu, wierzby, olchy oraz wiązu górskiego. Faunę charakteryzują między innymi: jelenie, sarny i dziki. Rzadko, przeważnie zimą, notuje się pojedyncze okazy: wilków, rysi, kuny leśnej, kuny kamionki oraz gronostaj. Dość policznie spotykane są na tym terenie zające i lisy. Bogaty jest świat ptaków, gadów i płazów.

Urozmaicona rzeźba terenu, duże wysokości względne, znaczne nachylenia, gęsta sieć hydrograficzna wskazują na wysokie walory krajobrazowe oraz występowanie licznych obszarów o najwyższych walorach przyrodniczych. W krajobrazie gminy przeważa krajobraz leśny w postaci zarówno wielkich kompleksów leśnych, obejmujących swoim zasięgiem całe masywy górskie, jak również mniejszych enklaw leśnych rozrzuconych na terenie całej gminy, głównie na zboczach jarów i głęboko wciętych dolin lokalnych cieków wodnych. Szczególnym rodzajem terenów leśnych są liczne zadrzewienia w strefach dolinnych występujące jako lasy łąkowe i zarośla. Główne dominanty ekspozycji krajobrazu w gminie to zbiornik wodny w dolinie Skawy, praktycznie rozcinające w kierunku południowym teren gminy oraz masywy: pasma Leskowca i Żutawnicy (część zachodnia) oraz Chełmu i Mioduszyny (część wschodnia), z bogatą i różnorodną przyrodą i szerokimi panoramami widokowymi, skierowanymi na znaczną część Beskidu Małego, Beskidu Makowskiego oraz odległe pasma Beskidu Żywieckiego i Wyspowego. Uzupełnieniem jest krajobraz kulturowy upraw rolniczych, wód, łąk, pastwisk i ogrodów oraz kulturowo przekształcony układ osiedleńczy w postaci terenów osadniczych zabudowy mieszkaniowej i usługowej, sieci dróg i obiektów hydrotechnicznych - rozłożony w dolinie Skawy, dolnych odcinkach jej dopływów i na stokach otaczających wzniesień. Obszar rolniczo - leśny, w który wpisuje się sieć osadnicza, jest pod względem krajobrazowym, w niewielkim stopniu zdegradowany.

Gmina posiada znaczący zasób obiektów zabytkowych. Zachowały się tu liczne obiekty zabytkowe, kapliczki i figury przydrożne, miejsca pamięci, zbiory muzealne oraz przykłady tradycyjnej zabudowy drewnianej.

Prawną ochroną konserwatorską objętych jest: w formie wpisu do „Rejestru zabytków” - 2 obiekty, w formie wpisu do „Gminnej Ewidencji Zabytków” - 115 obiektów (budynki mieszkalne i towarzyszące im zabudowania gospodarcze, obiekty sakralne, kapliczki i krzyże przydrożne, nagrobki, obiekty usługowe o różnym charakterze i przeznaczeniu występujące na terenie całej gminy) i 14 stanowisk archeologicznych (głównie ślady osadnictwa z okresu nowożytnego). Pomimo, że na terenie dzisiejszej gminy osadnictwo ma wielowiekową tradycję, większość układów przestrzennych, szczególnie w wyniku realizacji w dolinie Skawy budowli hydrotechnicznych, uległa zatarciu.

Dzięki bogactwu walorów przyrodniczych i krajobrazowych gmina należy do terenów o dużej wartości przyrodniczej, co znajduje swoje odzwierciedlenie w występujących na jej terenie obiektów i obszarów objętych ochroną prawną:

- pomnik przyrody ożywionej (200-letni dąb szypułkowy w Marcówce);
- Park Krajobrazowy Beskidu Małego - zachodnia część obszaru gminy leży na terenie Parku Krajobrazowego Beskidu Małego i jego otuliny. Celem utworzenia Parku było zachowanie, popularyzacja i upowszechnianie wartości przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych Beskidu Małego w warunkach racjonalnego gospodarowania, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju. Utworzono także otulinę Parku Krajobrazowego Beskidu Małego, której celem zachowanie harmonijnego krajobrazu oraz zabezpieczenie PKBM przed szkodliwym oddziaływaniem czynników zewnętrznych.

Ponadto w programach i opracowaniach dotyczących ochrony środowiska na terenie gminy Zembrzyce wskazano szereg obszarów i obiektów proponowanych do objęcia ochroną.

Wpisanie gminy w krajowy i regionalny system obszarów o wysokich wartościach przyrodniczych objętych lub wskazanych do objęcia ochroną środowiska przyrodniczego determinuje dalszy jej rozwój. Dzięki bogactwu walorów przyrodniczych i krajobrazowych gmina należy do terenów o dużej wartości przyrodniczej co przy założeniu zrównoważonego rozwoju nakazuje podporządkowanie dalszego rozwoju zasadom ochrony środowiska naturalnego.

Przydatność, ograniczenia i uwarunkowania środowiskowe dla rozwoju różnych form użytkowania i zagospodarowania obszaru ustalono poprzez waloryzację terenów dla podstawowych funkcji użytkowych:

- Tereny rolno-leśne oraz predestynowane do pełnienia funkcji rolniczej i leśnej
Użytki rolne zajmują 48% powierzchni gminy, a powierzchnia lasów i gruntów leśnych - ok. 40%. Region jest dość zróżnicowanych pod względem glebowym. W przestrzeni rolniczej gminy dominują gleby: IV (ok. 55% powierzchni rolnej gminy) i V (ok. 30% powierzchni rolnej gminy) klas bonitacyjnych, grunty rolne najwyższych klas (II i III) stanowią tylko niewiele

ponad 9% powierzchni i występują jedynie na terenie wsi Zembrzyce, Marcówka i Śleszowice. Warunki dla rolnictwa na terenie gminy charakteryzują się: dużą mozaikowością i przestrzenną zmiennością gleb, zróżnicowanymi warunkami mikroklimatu, dużym zagrożeniem erozją gleb, ograniczonymi możliwościami zastosowania niektórych maszyn spowodowanymi spadkami terenu, małą powierzchnią, dużym rozdrobieniem i kształtem pól uprawnych. Rolnictwo w Gminie Zembrzyce nie odgrywa istotnej roli w gospodarce gminy. W studium nie wskazano obszarów rolniczych chronionych przed zabudową. Wytwarzane produkty rolne przeznaczone są głównie na potrzeby lokalnego rynku, tj. potrzeby własne rolników i ich rodzin, pozostałych mieszkańców gminy oraz przebywających w gminie turystów. Wysoka lesistość, niekorzystna struktura agrarna, ukształtowanie terenu, rozdrobienie gospodarstw, szachownica pól utrudniają rozwój rolnictwa i związku z tym z roku na rok rolnictwo schodzi na dalszy plan rozwoju społeczno – gospodarczego gminy. Ze względu na wielkość i walory przyrodnicze obszarów leśnych gospodarcze ich wykorzystanie powinno być podporządkowane ochronie ich bioróżnorodności.

– Tereny osadnicze i przydatne do pełnienia funkcji mieszkaniowej i usługowej

* Zabudowa na obszarze gminy ukształtowała się głównie w dolinie rzeki Skawy i jej głównych dopływów, w nawiązaniu do układów komunikacyjnych. Poszczególne sołectwa charakteryzują się zróżnicowaną wielkością i gęstością zaludnienia. Na całym obszarze, szczególnie w rejonach zwartej zabudowy, występuje przemieszanie zabudowy mieszkalnej z zagrodową, usługową i wypoczynkową. Zabudowa administracyjno-usługowa skoncentrowana jest głównie w centrum Zembrzyc i wiejskich centrach usługowych.

Ze względu na ukształtowanie powierzchni na terenie gminy występują niewielkie rezerwy terenowe dla rozwoju funkcji mieszkaniowej.

* Główna struktura osadnicza winna rozwijać się w nawiązaniu do istniejących układów przestrzennych - w formie ich porządkowania, uzupełnienia i rozbudowy. Uzupełnienie polegać winno na intensyfikacji istniejących struktur przestrzennych poprzez nowe obiekty gwarantujące racjonalne i estetyczne wykorzystanie terenu. Porządkowanie polegać będzie na dogęszczeniu zainwestowania przy jednoczesnym przywracaniu ład przestrzennego oraz rozbudowie istniejących struktur o nowe funkcje i wykorzystanie terenów sąsiednich.

* Nowe zespoły zabudowy mogą być projektowane w przypadkach uzasadnionych względami społecznymi z zachowaniem uwarunkowań ochrony środowiska.

– Tereny predestynowane do pełnienia funkcji wypoczynkowo - rekreacyjnej

Walory przyrodnicze pasm Beskidu Małego, występowanie zbiornika wodnego oraz dobra komunikacja (dobre połączenia drogami krajową i powiatowymi z sąsiednimi miastami oraz Krakowem i miejscowościami Śląska) decydują o atrakcyjności tych terenów pod względem turystyczno - wypoczynkowym. Istniejące w gminie walory i zasoby środowiska przyrodniczego, sztuczny zbiornik wodny to elementy wpływające na jej dużą potencjalną atrakcyjność turystyczno-wypoczynkową poprzez tworzenie doskonałych warunków do całorocznego wypoczynku i rekreacji w różnorodnych, aktywnych formach, tj. turystyki górskiej (pieszej i rowerowej), uprawiania sportów wodnych i zimowych (narcciarstwa biegowego), wędkarstwa czy jeździectwa. Na terenie gminy obecnie znajdują się nieliczne ośrodki wypoczynkowo - wczasowe oraz kwatery w gospodarstwach agroturystycznych. W związku z ukończeniem budowy zbiornika wodnego podstawową funkcją gospodarczą gminy stała się funkcja turystyczno - wypoczynkowa.

Uwarunkowania społeczno - ekonomiczne

W zakresie zagadnień społeczno - ekonomicznych szczególną rolę odgrywają problemy osadnicze, determinowane zarówno istniejącym zagospodarowaniem terenów, strukturą przestrzenną gminy, jej relacjami zewnętrznymi tak z bezpośrednim sąsiedztwem jak i w skali regionalnej, oraz przyjętą strategią rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego gminy. Położenie geograficzne, administracyjne i walory naturalne oraz dotychczasowe i przyszłe zagospodarowanie pozwalają stwierdzić, że gmina może pełnić istotną rolę w strukturze funkcjonalno - przestrzennej powiatu suskiego.

Atuty powiązań zewnętrznych:

- dogodne położenie komunikacyjne - bezpośrednie połączenie drogowe z Wadowicami i Suchą Beskidzką (droga krajowa nr 28) i dalej z drogą krajową nr 52 z Krakowem - 63 km i Katowicami - 83 km; linią kolejową - przystanek kolejowy Zembrzyce na linii kolejowej nr 97 Skawina - Sucha Beskidzka - Żywiec; lotniskami komunikacyjnymi - Kraków (Balice) - 72 km, Katowice (Pyrzowice) - 116 km;
- dogodne położenie w stosunku do najbliższych ośrodków gospodarczych: Wadowice - 18 km, Sucha Beskidzka - 5 km, Bielsko-Biała - 54 km, Katowice - 86 km, Kraków - 50 km;
- wpisanie gminy w krajowy i regionalny system obszarów o wysokich wartościach przyrodniczych objętych lub wskazanych do objęcia ochroną środowiska przyrodniczego.

Do czynników wewnętrznych ułatwiających rozwój gminy należą przede wszystkim:

- Wysokie walory krajobrazowe i przyrodnicze - Park Krajobrazowy Beskidu Małego wraz z zbiornikiem Świnna Poręba (Jezioro Mucharskie), jak również występujące na terenie gminy potoki i pasma wzniesień, wśród których na pierwszym miejscu wymienić należy Leskowiec, Żurawnica, Jasień; do tej grupy walorów zalicza się również dobre warunki klimatyczne (klimat górski), czyste powietrze, wysoką lesistość terenu oraz obfitość fauny i flory.
- Potencjał gminy dla wyposażenia w obiekty i urządzenia wypoczynku letniego i zimowego oraz rozwoju bazy noclegowej.
- Stosunkowo dobre wyposażenie w infrastrukturę społeczną - warunki zamieszkania i stopień wyposażenia w podstawowe urządzenia usługowe na terenie gminy, można określić, jako dobre.
- Aktywność gospodarcza mieszkańców.

Lokalny rynek pracy - podmioty gospodarcze:

rok	podmioty gospodarcze	
	zarejestrowane w systemie REGON na 10tys ludności	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1tys ludności
Gmina Zembrzyce		
2002	676	57
2003	687	58
2004	713	59
2005	724	60
2006	718	60
2007	732	60
2008	757	63
2009	796	67
2010	816	68
2011	808	66
2012	815	66
2013	828	68
2014	835	68
2015	840	69
2016	856	70
Powiat suski		
2016	944	160

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Pracujący wg sektorów ekonomicznych - gmina Zembrzyce

sektory ekonomiczne	liczba pracujących w latach:					
	2006		2010		2015	
	osób	%	osób	%	osób	%
przemysłowy	5 247	32,8	10 037	46,1	10 214	44,2
rolniczy	4 409	27,6	5 065	23,2	6 093	26,3
pozostałe	4 218	26,3	4 215	19,3	4 248	18,4
usługowy	1 918	12,0	2 304	10,6	2 391	10,3
finansowy	207	1,3	180	0,8	180	0,8
OGÓŁEM	15 999	100,0	21 801	100,0	23 126	100,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Polska w liczbach GUS

Rynek pracy - pracujący na 1000 mieszkańców ogółem

jednostka	rok										
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
powiat suski	142	104	141	136	142	142	140	140	146	153	160
gmina Zembrzyce	86	85	89	105	92	88	81	81	83	83	92

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Polska w liczbach GUS

Powyższe dane obrazują utrzymującą się w okresie ostatnich 10 lat stabilną sytuacją na rynku pracy wraz z niewielką tendencją wzrostową. Jednak w powiecie suskim są to jedne z najniższych wskaźników. Wśród istniejących podmiotów najliczniejszą grupę stanowią reprezentanci sektora przemysłowego oraz usługowego (handel hurtowy i detaliczny oraz usługi). Tendencji rozwojowej sprzyja atrakcyjne położenie gminy i łatwa dostępność komunikacyjna.

Bezrobocie - stopa bezrobocia rejestrowanego

jednostka	rok										
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
powiat suski	8,7	7,9	7,0	9,8	10,4	10,3	12,2	12,6	10,0	8,0	5,6
gmina Zembrzyce	9,3	8,8	6,8	10,0	11,8	11,3	14,2	14,8	12,2	9,1	5,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Polska w liczbach GUS

Powyższe dane obrazują, że w okresie ostatnich 5 lat bezrobocie maleje i jest to tendencja podobna jak w całym powiecie suskim. Zdecydowany wpływ na poziom bezrobocia ma brak odpowiednich kwalifikacji i doświadczenia zawodowego wśród osób poszukujących pracy. Według danych Powiatowego Urzędu Pracy za 2015 roku gmina Zembrzyce zajmuje 2 miejsce pod kątem wielkości bezrobocia w powiecie. Bezrobocie w dużej mierze dotyka ludzi młodych (38,5% stanowią bezrobotni do 30 roku życia) oraz starszych (24,6% stanowią bezrobotni powyżej 50 roku życia), najliczniejszą grupę stanowi grupa tzw. długotrwale bezrobotnych (56,6% ogółu bezrobotnych) i jest to wskaźnik najwyższy w powiecie suskim.

Na szczeblu lokalnym obowiązuje Strategia Rozwoju Gminy Zembrzyce. Wyznaczone cele rozwoju gminy wynikają z konieczności likwidowania obecnych zapóźnień, zaległości, barier i ograniczeń rozwojowych w sferze ochrony środowiska, infrastruktury technicznej, edukacji, ochronie zdrowia, kulturze oraz sporcie i rekreacji, co przyczyniać się będzie zarówno do podnoszenia warunków życia mieszkańców, jak i wzrostu atrakcyjności turystyczno - wypoczynkowej gminy. Cele te mogą zostać osiągnięte poprzez wielotorowe działania, które dzięki synergii pozwolą na zbudowanie Gminy przyjaznej dla mieszkańców oraz atrakcyjnej dla turystów.

W strategii określono misję i wizję rozwoju gminy.

Misja:

GINA ZAMBRZYCE – obszar zrównoważonego rozwoju, ośrodek o charakterze rolniczym i turystycznym z dobrą infrastrukturą sprzyjająca małej i średniej przedsiębiorczości. Gmina z dobrą ofertą turystyczną i agroturystyczną oraz produktem regionalnym, miejsce rozwoju gospodarczego, bezpieczny samorząd zapewniający komfort życia mieszkańcom.

Wizja:

GMINA ZAMBRZYCE w 2023 roku wykorzystując potencjał związany z położeniem geograficznym i sąsiedztwem zbiornika Świnna Poręba stanie się miejscem gdzie warto mieszkać, pracować i wypoczywać.

- Będzie gminą nowoczesną, otwartą na turystów, oferująca znakomite warunki spędzania wolnego czasu dla mieszkańców oraz turystów.
- Będzie gminą dbającą o rozwój przedsiębiorczości, szczególnie w obszarze usług, turystyki, rekreacji i ekologii.
- Będzie gminą znaną, promowaną w całej Polsce jako miejsce, które warto odwiedzać, kojarzoną z produkcją wyrobów z drewna oraz skóry i innych produktów regionalnych.

Z misji wynikają cele strategiczne - główne kierunki rozwoju, które należy zrealizować aby osiągnąć stan określony w wizji gminy. Cele wraz z kierunkami działania zostały podzielone na obszary strategiczne.

Obszary strategiczne wyznaczają cele operacyjne w obrębie których ustalono kierunki prac na najbliższe lata:

Obszar strategiczny I – INFRASTRUKTURA I OCHRONA ŚRODOWISKA

Jakość infrastruktury drogowej i technicznej niezbędna oraz priorytetowa dla rozwoju obszaru gminy, wpływa również na komfort życia mieszkańców gminy. Niezwykle ważnym zagadnieniem jest rozbudowa infrastruktury usług komunalnych - kanalizacyjnej czy wodociągowej oraz doskonalenie gospodarki odpadami i zwiększenie stopnia pozyskiwania energii z odnawialnych źródeł. Realizacja tych zadań inwestycyjnych powinna iść w parze z kształtowaniem świadomości ekologicznej mieszkańców. Zapewnienie odpowiedniej infrastruktury teleinformatycznej niweluje bariery w dostępie do informacji czy edukacji, w tym dostęp do wiedzy, edukacji czy pracy osobom niepełnosprawnym.

Obszar strategiczny II – PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ I RYNEK PRACY

Szansą na rozwój gminy jest inteligentne gospodarowanie i pomnażanie lokalnych zasobów oraz umiejętne korzystanie z położenia względem metropolii krakowskiej i śląskiej oraz głównych szlaków transportowych i dostępie do linii kolejowej. Zwiększenie tempa rozwoju nie będzie możliwe bez zagospodarowania istniejącej infrastruktury gospodarczej oraz potencjału jaki tkwi w obszarach wiejskich o dobrych warunkach naturalnych, odpowiednim skomunikowaniu z otoczeniem i położeniem w regionie zbiornika Świnna Poręba, które w przyszłości mogą stać się istotną szansą rozwojową dla gminy (nowych obszarów osadniczych i zwiększenie potencjału demograficznego).

Obszar strategiczny III – POLITYKA SPOŁECZNA, ZDROWIE I EDUKACJA

Rozwój terenów wiejskich rozumiany jako wzrost poziomu i dostępności do usług społecznych na tych terenach. Za priorytetowe usługi społeczne uznaje się m.in. edukację, usługi z zakresu pomocy społecznej czy ochronę zdrowia. Wysoki poziom tych usług ma przyczynić się w przyszłości do zahamowania niekorzystnych tendencji demograficznych i sprzyjać rozwojowi gospodarstwu. Gmina Zembrzyce musi zapewniać wysoką dostępność usług społecznych na odpowiednim poziomie i będzie to w przyszłości ważny argument dla lokalizacji nowych inwestycji i atrakcyjności osadniczej.

Obszar strategiczny IV – Gmina atrakcyjna dla mieszkańców i odwiedzających - KULTURA, TURYSTYKA, SPORT

Gmina powinna być postrzegana jako miejsce atrakcyjne do osiedlania się oraz jako miejsce warte zainwestowania i prowadzenia działalności gospodarczej. Realizacja tego celu ma za zadanie stworzyć atrakcyjne warunki do osiedlania się zwłaszcza ludzi młodych, którzy decydować będą o przyszłym potencjale gminy. Szansą na rozwój gminy jest również rozwój turystyki oraz przemysłu czasu wolnego. Opierać się on powinien na stworzeniu oferty produktów turystycznych, które będą wyróżniać region na tle innych podobnych (budowa ścieżek rowerowych, rozwój szlaków turystycznych). O potencjale turystycznym decydować będzie również dostępność do infrastruktury noclegowej. Ze względu na położenie gminy w sąsiedztwie zbiornika Świnna Poręba oraz doskonałe warunki i walory krajobrazowe i środowiskowe, istnieje także szansa na rozwój usług agroturystycznych skierowanych m.in. do mieszkańców aglomeracji krakowskie i śląskiej.

Obszar strategiczny V – NOWOCZESNE ZARZĄDZANIA PUBLICZNE

Celem nowoczesnego zarządzania publicznego jest zapewnienie jak najwyższej efektywności działań władz wszelkich instytucji publicznych i prywatnych w celu osiągnięcia synergii niezbędnej dla rozwoju gminy, wykorzystywaniu szans i eliminacji pojawiających się zagrożeń. W tym celu planowane są działania pozwalające na ustawiczne kształcenie administracji samorządowej w zakresie nowoczesnych metod zarządzania, a także rozwój dostępności do usług publicznych. Ważne jest również postrzeganie gminy zarówno jako społeczności lokalnej jak i części globalnego świata, który ma szansę do wymiany doświadczeń i dobrych praktyk na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym i międzynarodowym.

Uwzględniając zapisy strategii i studium uznać można przyjąć, że oba dokumenty powinny uzupełniać się, uzasadniając przyjęte wielkości i kierunki rozwoju.

Prognoza demograficzna

- Uwarunkowania demograficzne z ostatnich lat dla obszaru kraju i poszczególnych jednostek administracyjnych, wskazują generalnie negatywne trendy w zakresie demografii. Wynikają one z niekorzystnej struktury ekonomicznej ludności, starzenia się społeczeństwa oraz zmniejszania się liczby ludności wynikającego głównie z ujemnego przyrostu naturalnego. Procesy te, poza ich wpływem na demografię gminy, prowadzą także do zmian w wymiarze ekonomicznym i społecznym.
- Długoterminowa prognoza demograficzna dla jednostki szczebla gminnego wymaga przyjęcia ogólnych założeń i uproszczeń z uwagi na dużą losowość wydarzeń i trendów determinujących strukturę społeczeństwa. Ludność gminy Zembrzyce jest niewielką zbiorowością, której zmienne mogą kształtować się w sposób przypadkowy. Na jej przypadkowe trendy znaczący wpływ miała również niepewność związana z długotrwałym procesem budowy zbiornika wodnego „Świnna Poręba”, a w przyszłości ukończenie budowy oraz jego funkcjonowanie i wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy gminy.
- Opracowaniem bazowym do sporządzenia prognozy demograficznej dla gminy jest Prognoza ludności na lata 2014 - 2050 Głównego Urzędu Statystycznego. Publikacja ta zawiera prognozy liczby ludności opracowane na podstawie zmian ruchu naturalnego i migracji. Podstawową jednostką terytorialną jest powiat w podziale na części miejskie i wiejskie.
- Z uwagi na brak opracowania dla jednostek administracyjnych szczebla gminnego, niniejsza analiza (prognozy do 2050 r.) oparta jest na danych przyjętych dla obszarów wiejskich powiatu suskiego na terenie, którego znajduje się gmina Zembrzyce. Dodano do tego porównania i podsumowanie w formie prognozy własnej dotyczącej gminy Zembrzyce.

Rozwój ludności Gminy Zembrzyce

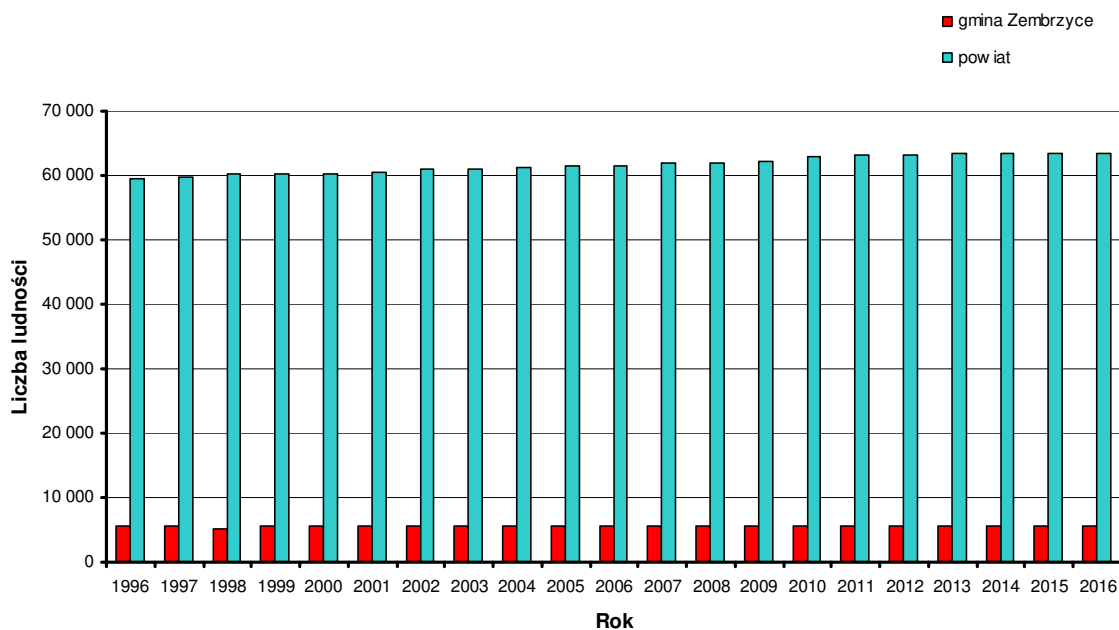
Wielkość zaludnienia w latach 1996 - 2016 na terenie gminy Zembrzyce:

rok	powiat suski (ludność wiejska)	Gmina Zembrzyce				
	mieszkańcy wg faktycznego miejsca zamieszkania (osób)	mieszkańcy wg faktycznego miejsca zamieszkania (osób)	przyrost naturalny (osób)	saldo migracji (osób)	wskaźniki na 1000 mieszkańców (%)	
					przyrostu naturalnego	przyrostu rzeczywistego
1996	59 601	5 608	2	- 10	0,3	- 1,4
1997	59 838	5 656	23	- 6	4,0	3,0
1998	60 214	5 665	17	- 36	3,2	- 3,6
1999	60 143	5 507	- 2	9	- 0,4	1,3
2000	60 295	5 521	6	5	1,1	2,0
2001	60 603	5 552	25	4	4,5	5,2
2002	60 892	5 547	- 6	- 18	- 1,1	- 4,3
2003	61 017	5 545	- 12	12	- 2,2	0,0
2004	61 208	5 527	1	- 13	0,2	- 2,2
2005	61 405	5 527	0	6	0,0	1,1
2006	61 574	5 530	22	- 9	4,0	2,3
2007	61 835	5 570	- 5	5	- 0,9	0,0
2008	61 977	5 587	10	10	1,8	3,6
2009	62 179	5 575	0	- 6	0,0	- 1,1
2010	62 919	5 596	10	11	1,8	3,7
2011	63 081	5 669	4	17	0,7	3,7
2012	63 130	5 641	- 7	- 26	- 1,2	- 5,8
2013	63 315	5 665	15	- 23	2,6	- 1,4

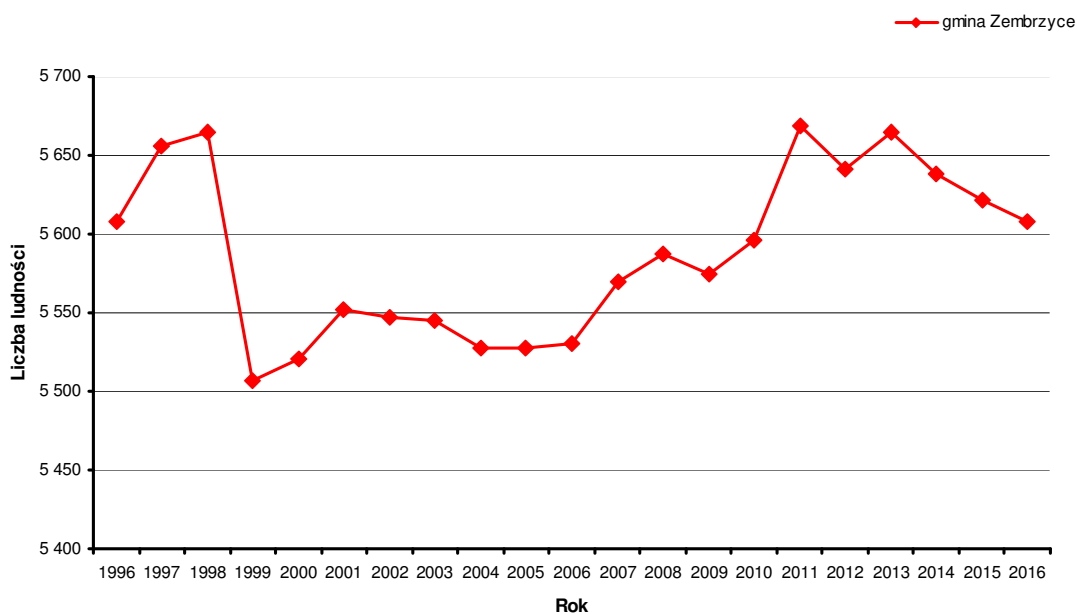
rok	powiat suski (ludność wiejska)	Gmina Zembrzyce				
	mieszkańcy wg fak- tycznego miejsca zamieszkania (osób)	mieszkańcy wg fak- tycznego miejsca zamieszkania (osób)	przyrost naturalny (osób)	saldo migracji (osób)	wskaźniki na 1000 mieszkańców (%)	
					przyrostu naturalnego	przyrostu rzeczywistego
2014	63 441	5 638	- 8	12	- 1,4	0,7
2015	63 429	5 622	- 30	16	- 5,3	- 2,5
2016	63 518	5 608	- 3	- 10	- 0,5	- 2,3
2016	Powiat suski	63 518	46	- 11	0,7	0,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Porównanie liczby ludności powiatu suskiego i gminy Zembrzyce w latach 1996 - 2016

Liczba ludności gminy Zembrzyce w latach 1996 - 2016

Zaludnienie w poszczególnych miejscowościach gminy Zembrzyce w wybranych latach:

miejscowość	rok		
	2002	2009	2011
Zembrzyce	2 253	2 263	2 228
Marcówka	666	699	710
Tarnawa Dolna	1 453	1 504	1 504
Tarnawa Górna	364	367	354
Śleszowice	803	841	840
Ogółem gmina	5 547	5 575	5 669

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Polska w liczbach GUS

Przy niewielkiej liczbie mieszkańców gminy, na wielkość jej zaludnienia w ostatnim 20-leciu decydujący wpływ miały "zawirowania" związane z przedłużającym się procesem budowy zbiornika wodnego. Po wyraźnym spadku liczby mieszkańców w 1999 roku nastąpił powolny wzrost liczby mieszkańców, a od 2010 roku wyraźne ożywienie i stabilizacja na poziomie 5,6 tys. mieszkańców gminy. Tendencja wzrostowa w latach 2002 - 2011 zaznaczyła się we wszystkich miejscowościach gminy. W ostatnim pięcioleciu 2011-2016 zauważalna jest tendencja spadkowa, tak że na koniec 2016 roku wielkość zaludnienia gminy powróciła do stanu z 1996 roku. W latach 2011-2016 liczba mieszkańców gminy spadła o 1,2% przy utrzymującej się stałej tendencji wzrostowej liczby ludności wiejskiej powiatu suskiego. Ruch naturalny ludności kształtowany jest w różnym stopniu zarówno przez przyrost naturalny jak i saldo migracji przy braku widocznych tendencji w tym zakresie.

Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności wiejskiej ogółem w 2016 roku:

jednostka terytorialna	ludność w wieku		
	przedprodukcyjnym	produkcyjnym	poprodukcyjnym
Gmina Zembrzyce	18,29	62,77	18,94
Powiat suski	20,74	62,28	16,98
Województwo małopolskie	20,80	62,76	16,44

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Na tle struktury ludności wiejskiej województwa i powiatu gminy Zembrzyce charakteryzuje się podobnymi wskaźnikami ludności w wieku produkcyjnym, ale znacznymi różnicami w pozostałych grupach wiekowych. Jest to społeczność szybciej starzejąca się niż w całym regionie.

Niewątpliwie na strukturę zaludnienia gminy miały wpływ zmiany w zagospodarowaniu wynikające z kolejnych etapów realizacji zbiornika wodnego. Ponadto na spadek liczby mieszkańców w ostatnich pięciu latach mogą mieć takie czynniki jak:

- migracje młodych ludzi do większych miast (aglomeracja krakowska i śląska),
- brak odpowiedniej infrastruktury pozwalającej na osiedlanie się na tym terenie (budownictwo mieszkaniowe),
- brak odpowiedniej i wystarczającej ilości obiektów infrastruktury społecznej (żłobki, przedszkola).

Prognoza ruchu naturalnego

Podstawowym wskaźnikiem opisującym ruch naturalny jest przyrost naturalny, będący różnicą pomiędzy urodzeniami i zgonami.

Wskaźniki przyrostu naturalnego w latach 2012 - 2016 dla powiatu suskiego i gminy Zembrzyce:

jednostka	rok				
	2012	2013	2014	2015	2016
powiat suski	0,5	1,0	0,7	0,0	0,7
gmina Zembrzyce	- 4,6	2,6	- 1,4	- 5,3	- 0,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Przyrost naturalny w ostatnich latach zarówno na terenie powiatu jak i gminy jest zróżnicowany i nie wykazuje kierunku zmian. Niemniej jednak przy generalnie dodatnim wskaźniku przyrostu naturalnego na terenie powiatu, dla gminy Zembrzyce jest on ujemny. Na jego wielkość ma wpływ zarówno spadek liczby urodzeń jak i wzrost ilości zgonów.

W Polsce obserwuje się stałą tendencję spadkową natężenia zgonów we wszystkich grupach wieku, będącą wynikiem podnoszenia się poziomu życia, jednak dominującymi przyczynami zgonów są nowotwory, urazy i zatrucia, pozostające poza minimalizującym je wpływem zwiększającego się dostępu do służby medycznej. Przyjęty w prognozach dla całego kraju ujemny wskaźnik przyrostu naturalnego jest efektem założeń prognostycznych dotyczących obniżenia współczynnika dzietności kobiet, co wynika ze zmiany stylu życia kobiet i mężczyzn, zmniejszenia ilości zawieranych małżeństw, a także często preferowanego modelu rodziny. Wpływ na prognozę przyrostu naturalnego mają również wskaźniki dotyczące umieralności i trwania życia. Na podstawie danych ogólnych można stwierdzić, iż w latach 2020 - 2050 roczna liczba zgonów będzie stale rosła, a liczba urodzeń będzie zależała od zmieniających się warunków ekonomicznych ludności. W analizach dotyczących zmiany dzietności w Polsce wymienia się m.in. czynniki kulturowe, reformy rynku pracy, a także związane z nim transformacje wielkości i składu gospodarstw domowych i struktury rodzin. Wzrost liczby zgonów wiąże się ze starzeniem społeczeństwa.

Brak w opracowaniach statystycznych danych o prognozowanym przyroście naturalnym na poziomie powiatów i gmin.

Prognoza migracji wewnętrznych i zewnętrznych

Migracje prognozowane są w ramach wartości napływu i odpływu ludności. Migracje wewnętrzne rozumiane są, jako przemieszczanie się ludności na pobyt stały w granicach kraju. Migracje zewnętrzne to przemieszczanie się ludności poza granice kraju.

Saldo migracji na pobyt stały w latach 2010 - 2016 dla powiatu suskiego i gminy Zembrzyce:

saldo migracji	rok						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
powiat suski	60	23	-58	20	-30	-55	-11
gmina Zembrzyce	11	17	-26	-23	-23	12	-10

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W ostatnich latach zarówno na terenie powiatu suskiego jak i gminy Zembrzyce nie obserwuje się jednoznacznej tendencji kierunku salda migracji.

W prognozowanym saldzie migracji, na terenie powiatu suskiego, przyjęto zróżnicowanie wielkości przy tendencji zmniejszania się napływu ludności do roku 2035, szczególnie na tereny wiejskie. W latach późniejszych powinien nastąpić nieznaczny wzrost salda migracji.

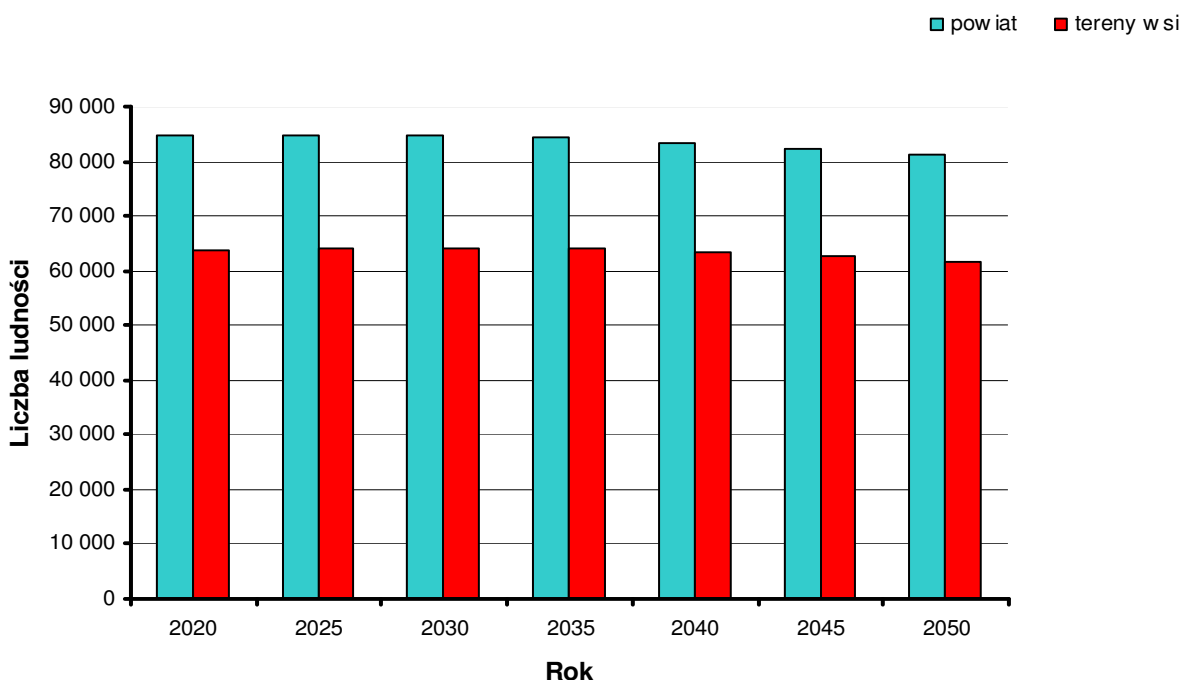
Brak w opracowaniach statystycznych danych o prognozowanej wielkości zarówno migracji wewnętrznych jak i zewnętrznych na poziomie powiatów i gmin. Nie mniej w warunkach gminy Zembrzyce, w związku z zakończeniem budowy zbiornika wodnego Świnna Poręba, można zakładać wzrost zainteresowania osiedlaniem się na jej terenie nowych osób oraz pozostawianiem mieszkańców znajdujących zatrudnienie na miejscu, a co za tym idzie dodatnim saldem migracji wewnętrznych. Migracje zewnętrzne (zagraniczne) są trudną do przewidzenia składową zmian ludności. Stanowią one zjawisko wrażliwe na zmiany sytuacji społeczno-gospodarczej kraju, sytuacji ekonomicznej państw oraz ich polityk migracyjnych. Dla obszarów wiejskich prognozuje się niewielki wpływ migracji zagranicznych na liczbę ludności.

Prognoza liczby ludności powiatu suskiego

Szacunkowa liczba ludności na podstawie danych dla obszaru powiatu suskiego na lata 2020 - 2050:

rok	powiat suski ogółem	wsie powiatu suskiego
2020	84 662	63 893
2025	84 812	64 139
2030	84 684	64 173
2035	84 222	63 939
2040	83 431	63 431
2045	82 367	62 682
2050	81 075	61 721

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Prognozy ludności na lata 2014 - 2050 GUS

Zgodnie z prognozą liczba ludności w skali powiatu do 2025 roku ogółem, a do 2030 roku na terenach wiejskich będzie wzrastać. W dalszych latach prognozuje się pogłębiający się spadek liczby mieszkańców. Dla gminy Zembrzyce taka tendencja może być mniejsza w związku ze zmianami społeczno-gospodarczymi związanymi z uruchomieniem zbiornika wodnego Świnna Poręba.

Prognoza liczby ludności gminy Zembrzyce - podsumowanie

- Analiza uwarunkowań, dotycząca struktury osadniczej, wskazuje, że na procesy rozwojowe Gminy szczególny wpływ mogą mieć jej walory przyrodnicze i turystyczne oraz dogodne powiązania komunikacyjne. To powoduje, że gmina Zembrzyce stanie się miejscem atrakcyjnym w porównaniu do sąsiednich gmin w powiecie.
- Uwarunkowania zewnętrzne, komunikacyjne, społeczne oraz dotychczasowa dynamika wzrostu ludności gminy Zembrzyce daje podstawę do prognozowania, że niekorzystne zjawiska demograficzne będą przebiegać w sposób łagodniejszy niż w sąsiednich jednostkach.
W 2016 roku ludność gminy Zembrzyce (5.608 osób) stanowiła 8,83 % ogółu mieszkańców wsi powiatu suskiego (63.518 osób). Przyjmując powyższe proporcje oraz analizę dotychczasowych trendów można przyjąć, że w 2050 roku poziom zaludnienia gminy będzie oscylował w granicach **5.500 - 6.000 mieszkańców**. Funkcja turystyczno - wypoczynkowa (w tym uruchomienie sztucznego zbiornika wodnego), jako dominująca sfera rozwoju jest podstawowym warunkiem rozwoju społeczno-gospodarczego gminy.

Tworzyć ona będzie nowe miejsca pracy, wzrastać będzie także zamożność mieszkańców gminy i potrzeba poprawy standardów zamieszkania, a także zwiększać się będą dochody budżetu gminy, co umożliwi przeznaczane coraz większych środków finansowych na zaspokojenie potrzeb społecznych (oświata, kultura i sztuka, ochrona zdrowia i opieka społeczna, sport i rekreacja, bezpieczeństwo publiczne). Wyliczony poziom zaludnienia na terenie gminy należy traktować orientacyjnie ponieważ dotychczasowe trendy i założenia dotyczące całego powiatu mogą się nie sprawdzić gdyż rozwój ludnościowy jednostki będzie ściśle związany z tempem rozwoju nowych funkcji gminy.

Ogólnopolska tendencja spadkowa liczby ludności powinna stać się wyznacznikiem do racjonalnego gospodarowania zasobami i przestrzenią. Negatywne tendencje demograficzne prowadzą do zmniejszenia gęstości zaludnienia, a co za tym idzie - degradacji struktury funkcjonalno-przestrzennej. W kontekście prognozowanych przemian istotne jest więc tworzenie zwartych jednostek osadniczych i uniemożliwienie lokalizacji inwestycji na terenach pozbawionych dostępu do podstawowej infrastruktury.